

Załącznik nr 1
do zarządzenia Nr 224/17
Wójta Gminy Kuźnica
z dnia 2 sierpnia 2017r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Spis treści:

1. Wstęp.....	4
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	34
2.1. Diagnoza zjawisk społecznych.....	34
2.1.1. Demografia	34
2.1.2. Bezrobocie	53
2.1.3. Pomoc społeczna	60
2.1.4. Poziom edukacji.....	66
2.1.5. Bezpieczeństwo publiczne	67
2.1.6. Aktywność społeczna.....	68
2.1.7. Organizacje pozarządowe	69
2.1.8. Kultura spędzania wolnego czasu.....	72
3.1. Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej	72
3.2. Przedsiębiorczość.....	72
3.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej	73
3.3.1. Klimat	73
3.3.2. Budowa geologiczna, surowce mineralne, gleby.....	74
3.3.3. Hydrologia	75
3.3.4. Lasy.....	75
3.3.5. Powietrze atmosferyczne	76
3.3.6. PEM	76
3.3.7. Zasoby przyrodnicze	78
3.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	79
3.4.1. Zabytki	80
3.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej.....	81
3.5.1. System drogowy.....	81

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

3.5.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	82
3.5.3. Zasoby mieszkaniowe	83
4. Obszary zdegradowane i obszary do rewitalizacji	84
4.1. Obszary zdegradowane	84
4.2. Obszar rewitalizacji	89
5. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	91
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań	93
6. Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych	94
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności	95
8. Indykatywne ramy finansowe	101
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych grup i podmiotów aktywnych w procesie rewitalizacji	102
10. System realizacji programu rewitalizacji	104
11. Monitoring	105
12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	107
Spis rysunków:	109
Spis tabel:	110

1. Wstęp

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony kompleksowo, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania te są skoncentrowane terytorialnie co oznacza, że dotyczą wybranego, niewielkiego obszaru gminy.

Rewitalizacją nie są pojedyncze inwestycje lub działania, takie jak remont drogi, przebudowa budynku, otwarcie nowego przedsiębiorstwa. Podstawą wszystkich działań rewitalizacyjnych jest odpowiedź na problemy społeczne, zaś działania w sferze planistycznej, technicznej, środowiskowej lub gospodarczej mają charakter uzupełniający.

Procesu rewitalizacji nie prowadzi wyłącznie Gmina – udział w niej biorą interesariusze. Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt. 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Rolą Gminy jest koordynacja i odpowiednie zaprogramowanie tego procesu.

Partycypacyjny charakter rewitalizacji polega na tym, że proces ten programuje się, prowadzi i ocenia przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy. Służą temu m.in. konsultacje społeczne oraz powoływany Komitet Rewitalizacji.

Zgodnie „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) rewitalizacja prowadzona jest na podstawie programu rewitalizacji (PR), który stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej

lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Gmina przed uchwaleniem PR wyznacza dwa obszary. Obszar zdegradowany to fragment jej terytorium, na którym kumulują się problemy społeczne, a także przestrzenne, techniczne, środowiskowe i gospodarcze. Ta część obszaru zdegradowanego, który gmina zamierza rewitalizować, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Rewitalizacja jest procesem ciągłym – oceniając i aktualizując PR Gmina może dojść do wniosku, że działań rewitalizacyjnych wymaga inny fragment obszaru zdegradowanego. Wówczas proces dla tego obszaru rozpoczyna się od uchwalenia dla niego PR.

W dokumencie przedstawiono analizę sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy w stosunku do nadrzędnych jednostek administracyjnych tj. powiatu, województwa oraz kraju. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, dokonano diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy

z podziałem całego jej terytorium na 69 obszarów tj:

- ✓ 37 miejscowości,
- ✓ 32 ulice miejscowości Kuźnica,

W celu diagnozy społeczno- gospodarczej gminy Kuźnica posłużono się przede wszystkim wskaźnikami sfery społecznej, przy jednoczesnym współistnieniu jednego wskaźnika z wybranych sfer, tj. gospodarczej, technicznej, funkcjonalno- przestrzennej i środowiskowej. Oprócz wskaźników ilościowych, posłużono się wskaźnikami jakościowymi (np.stan techniczny budynków, stan zagospodarowania miejscowości).

Powstałe w wyniku obliczeń i opisu sytuacji wskaźniki podzielono na:

- bardzo korzystne - wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie pozytywną sytuację społeczno - gospodarczą danego obszaru,
- neutralne- wartości wskaźników wskazujące na neutralną sytuację społeczno - gospodarczą danego obszaru,
- niekorzystne - wartości wskaźników wskazujące na poniżej przeciętnej sytuację społeczno - gospodarczą danego obszaru,

- bardzo niekorzystne - wartości wskaźników wskazujące na zdecydowanie złą sytuację społeczno - gospodarczą danego obszaru.

Analizie poddano następujące wskaźniki ilościowe:

1. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
2. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
3. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
4. Wskaźnik obciążenia demograficznego,
5. Wskaźnik udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców dla danego obszaru,
6. Wskaźnik udziału bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących na danym obszarze,
7. Wskaźnik procentowego udziału osób pobierających zasiłek do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru,
8. Wskaźnik procentowego udziału pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa do ogólnej liczby mieszkańców pobierających zasiłek dla danego obszaru,
9. Przestępczość.

Wskaźniki jakościowe:

1. Stan infrastruktury technicznej

Gminny program rewitalizacji gminy wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

Cel strategiczny

„Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego, sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego”.

Cele cząstkowe – szczegółowe

Zapewnienie realizacji celu strategicznego wymaga skupienia działań podmiotów publicznych na wybranych elementach zagospodarowania i wyodrębnionych terytoriach poprzez cele cząstkowe, do których należą:

Cel 1. Wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego,

Cel 2. Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego, poprzez rozwój infrastruktury transportowej, ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych, oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej,

Cel 3. Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej, walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego, naturalne i awariami przemysłowymi oraz zdolności obronnych i ochronnych.

Kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa podlaskiego dla miejscowości wiejskich określa cel 2. **Wzmocnienie spójności województwa 6.2. w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego**

Cel ten, z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, demograficznych, ekonomicznych oraz istniejącego potencjału zagospodarowania, realizować będzie polityka przestrzenna w obszarach funkcjonalnych wiejskich, ukierunkowana na wspieranie:

- a) zwiększania wewnętrznej integracji i dostępności transportowej województwa,
- b) modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i otoczenia rolnictwa,
- c) rozwoju zagospodarowania turystycznego, wypoczynkowego i uzdrowiskowego,
- d) rozwoju obszaru funkcjonalnego przygranicza, wykorzystania specjalizacji regionalnej województwa.

Cel 6.2.2. brzmi: **Wspieranie modernizacji i rozwoju wiejskich obszarów funkcjonalnych**

Obszary wiejskie pełnią funkcje produkcji rolniczej i pozarolniczej, konsumpcji, dostarczania dóbr publicznych oraz miejsca życia, pracy i wypoczynku ca 40% społeczności województwa.

Na obszarach tych istnieje równocześnie większość obszarów: sieci ekologicznej, złóż kopalin, kształtowania zasobów wodnych, zamkniętych sił zbrojnych oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, dla których obowiązują zasady i kierunki działań z celu IV i V. Modernizacja i rozwój obszarów wiejskich kontynuowane będą na zasadzie wielofunkcyjności, z wykorzystaniem ich wewnętrznego potencjału oraz efektów dyfuzji procesów rozwojowych

z ośrodków miejskich. Wymagać to będzie wykorzystania także innych niż rolnicze walorów i zasobów tych obszarów, np. ekologicznych, turystycznych, wypoczynkowych, leśnych, surowców mineralnych i energetycznych dla zwiększenia podaży miejsc pracy. Ważne również będzie zwiększenie możliwości zatrudnienia w bardziej produktywnych pozarolniczych sektorach gospodarki. Wielofunkcyjny rozwój wymagać będzie poprawy infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej, elektroenergetycznej średnich i niskich napięć, ochrony środowiska, a także infrastruktury społecznej. Na obszarach wiejskich, z dominującą trwałą funkcją rolniczą, konieczne będzie zwiększenie produktywności działalności rolniczej, w tym poprzez ochronę i racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Polityka przestrzenna samorządu województwa na rzecz modernizacji i rozwoju zagospodarowania obszarów wiejskich, w ramach interwencji strategicznej, sprzyjająca uaktywnieniu potencjału rozwojowego ich różnych funkcji dla zwiększenia konkurencyjności, stosownie do uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych, istniejącego zagospodarowania i dostępności transportowej, realizowana będzie w szczególności poprzez:

a) zasady zagospodarowania przestrzennego rekomendowane do uwzględniania w sporządzanych przez samorządy gminne studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planach miejscowych, dotyczące:

- ochrony oraz poprawy jakości i struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- organizacji struktury funkcjonalnej sieci osadniczej obszarów wiejskich,
- poprawy i rozwoju zagospodarowania małych miast i wsi,
- poprawy i rozwoju infrastruktury turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej,

b) kierunki wspierania modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno spożywczego oraz otoczenia rolnictwa, dotyczące:

- racjonalnego, zrównoważonego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- poprawy struktury i jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- modernizacji i rozwoju przemysłu rolno-spożywczego oraz otoczenia rolnictwa,

c) kierunki wspierania poprawy warunków życia w małych miastach oraz wsiach,

d) kierunki wspierania rozwoju infrastruktury turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej,

e) kierunki wspierania rozwoju obszaru funkcjonalnego przygranicznego,

f) kierunki wspierania wykorzystania specjalizacji terytorialnej województwa.

6.2.2.1. Zasady ochrony oraz poprawy jakości i struktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

1) ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed funkcjami konfliktogennymi i przeznaczeniem na cele nierolnicze w planowaniu miejscowym, poprzez:

a) zaniechanie przeznaczania na cele nierolnicze terenów o uregulowanych stosunkach wodnych w wyniku drenażu lub melioracji, przynajmniej przed upływem okresu amortyzacji nakładów inwestycyjnych poniesionych na te regulacje, z wyłączeniem uzasadnionych potrzeb infrastruktury transportowej i technicznej, obowiązek projektowania modernizacji i realizacji nowych ciągów infrastruktury transportowej i technicznej w sposób minimalizujący kolizje z systemami melioracyjnymi i drenażowymi oraz szybkiego przywracania walorów funkcjonalnych tych systemów na koszt stwarzającego kolizje,

b) zaniechanie wyznaczania terenów wodochłonnej zabudowy przemysłowej lub terenów eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych o dużym zasięgu odwadniania terenów sąsiadujących na obszarach deficytu wód podziemnych,

c) wykluczanie lokalizacji zabudowy przemysłowej o dopuszczalnej wysokości emisji zanieczyszczeń mogących zawsze negatywnie oddziaływać na środowisko w wartościowych kompleksach gruntów rolnych i ich bezpośrednim sąsiedztwie,

d) zalecenia minimalizowania niekorzystnego oddziaływania intensywnego ruchu drogowego na położone w jego bezpośrednim sąsiedztwie wartościowe tereny rolnicze, zwłaszcza w obszarach sieci ekologicznej, poprzez stosowne rozwiązania techniczne ochrony wód i powierzchni ziemi lub sposoby użytkowania rolniczego, określone w ocenie oddziaływania inwestycji na środowisko,

e) ograniczanie do niezbędnego minimum przeznaczania na cele nierolnicze gruntów rolnych o wysokiej waloryzacji przestrzeni produkcyjnej, strategicznych dla produkcji żywności, w szczególności w studiach i planach miejscowych gmin: Bargłów Kościelny, Augustów, Raczki, Bakalarzewo, Puńsk, Szumowo, Kołaki Kościelne, Rutki, Kobylin-Borzymy, Sokoły, Kulesze Kościelne, Poświętne, Wysokie Mazowieckie, Nowe Piekuty, Szepietowo, Czyżew, Klukowo, Drohiczyn, Perlejewo, Grodzisk, Dziadkowice, Brańsk, Czyże, Orla, Zawady, Rutki, Wizna, Jedwabne, Przytuły, Stawiski, Mały Płock, Kolno, Grabowo, Wąsosz, Szczuczyn, Grajewo, Radziłów, Krypno, Mońki, Jasionówka, Jaświły, Korycin, Janów, Suchowola, Dąbrowa Białostocka, Nowy Dwór,

f) ograniczanie w gminach jw. przeznaczania na cele nierolnicze zwartych kompleksów gruntów z przewagą III i IV klasy bonitacyjnej oraz zatorfiń i zabagnień stanowiących elementy lokalnej sieci ekologicznej, kształtującej stosunki hydrograficzne i klimatyczne. Ograniczanie to dotyczyć powinno w stosownym stopniu także innych gmin wiejskich,

g) zakazy likwidacji zalesień i zadrzewień śródpolnych ważnych dla ekologii, przeciwdziałania erozji powietrznej i wodnej gleb oraz rolniczego krajobrazu kulturowego,

2) poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez:

a) regulację stosunków wodnych na obszarach rolniczych poza regionalną siecią ekologiczną, dla stworzenia optymalnych warunków hydrologicznych produkcji rolniczej, w tym modernizację istniejących systemów regulacyjnych,

b) modernizację i przebudowę części systemów regulacji stosunków wodnych na użytkach rolnych w obszarach sieci ekologicznej, w kierunku renaturyzacji cieków wodnych i ich dolin, zwiększenia retencji i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego upraw rolniczych oraz bioróżnorodności środowiska przyrodniczego, w tym na obszarach ochrony prawnej, zgodnie z dokumentami ochronnymi,

c) dostosowywanie programu rozwoju małej retencji w województwie do potrzeb: przeciwdziałania deficytom wody w obszarach rolniczych i zjawiskom powodziowym, wzbogacania walorów sieci ekologicznej oraz wypoczynku i turystyki, z priorytetem inwestycyjnym zbiorników zabezpieczających równocześnie możliwie największą ilość tych potrzeb,

d) przeprowadzanie procesów scaleń i wymian gruntów, pod kątem:

- poprawy rozłogów gruntów gospodarstw rolnych i tworzenia warunków koncentracji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- uzyskiwania zwartych powierzchniowo kompleksów gruntów porolnych i marginalnych dla produkcji rolniczej, zwłaszcza Skarbu Państwa, do zalesień,
- wyodrębniania gruntów Skarbu Państwa na potrzeby kształtowania sieci ekologicznej, zagospodarowania wypoczynkowego i turystycznego,
- pozarolniczych inwestycji gospodarczych oraz przedsięwzięć z zakresu infrastruktury, stosownie do polityki przestrzennej w studiach gmin,

e) dokonywanie zalesień gruntów porolnych i marginalnych dla produkcji rolniczej zgodnie z krajowym programem zwiększania lesistości, operatami rolno-leśnymi i planami miejscowymi,

f) tworzenie systemu zadrzewień i zakrzewień jako elementu zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, chroniącego przed erozją eoliczną i wodną, wzbogacającego tradycyjny uprawowy krajobraz rolniczy oraz sieć ekologiczną.

6.2.2.2. Zasady organizacji struktury funkcjonalnej sieci osadniczej obszarów wiejskich

Zasady określają organizację funkcjonalną sieci osadniczej obszarów wiejskich województwa, w tym: jednostki gminne miejskie, wiejskie i wsie, z rozwojową infrastrukturą funkcji ponadlokalnych (ponadstandardowych) oraz pozostałe wsie. Zasady te rekomenduje się do uwzględniania w studiach gmin i ukierunkowywania wsparcia rozwoju. Strukturę funkcjonalną sieci osadniczej obszarów wiejskich tworzą:

1) małe miasta (z wyłączeniem powiatowych) i wsie gminne z infrastrukturą funkcji standardowych i ponadlokalnych (ponadstandardowych), w tym:

- *standardowych* – edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, administracji, ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji oraz mieszkalnictwa rolniczego i pozarolniczego, a także gospodarczymi produkcyjno-usługowymi,
- *ponadlokalnych*, wynikających z potencjału istniejącego zagospodarowania nierolniczego, dziedzictwa kulturowego, środowiska przyrodniczego lub dostępności transportowej. Do grupy tej, z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych, należą następujące małe miasta i wsie gminne:

a) wieś Białowieża – z infrastrukturą: naukowo-badawczą instytutów PAN i Ministra Środowiska, edukacji ponadgimnazjalnej o profilu ekologicznym i leśnym oraz obsługi turystyki i wypoczynku o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, a potencjalnie i uzdrowiskową – bazujących na walorach Puszczy Białowieskiej z Białowieskim Parkiem Narodowym w sieci Natura 2000, silnie rozwiniętych usługach hotelarskich, turystycznym puszczańskim przejściu granicznym polskobiałoruskim, zróżnicowanym etnicznie dziedzictwie kulturowym i obiektach obsługi gospodarki leśnej,

b) miasto Drohiczyn – z infrastrukturą: szkolnictwa wyższego Diecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego, administracji diecezjalnej, obsługi turystyki i wypoczynku o znaczeniu regionalnym i krajowym (potencjalnie międzynarodowym), bazującymi na bogatym, zróżnicowanym etnicznie dziedzictwie kulturowym i atrakcyjnej krajobrazowo dolinie rzeki Bug w sieci Natura 2000,

c) miasto Goniądz – z infrastrukturą turystyki i wypoczynku o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, bazującym na unikalnych walorach Biebrzańskiego Parku Narodowego w sieci Natura 2000, dziedzictwie kulturowym miasta i rozwiniętej infrastrukturze hotelarskiej,

d) miasta Knyszyn, Szczuczyn i Jedwabne oraz wieś Rudka – z infrastrukturą edukacji ponadgimnazjalnej i obsługi turystyki o znaczeniu regionalnym na bazie dziedzictwa

kulturowego, Knyszyn z infrastrukturą lecznictwa, a Szczuczyn także produkcji i usług w podstrefie Suwalskiej SSE,

e) miasto Ciechanowiec – z infrastrukturą obsługi turystyki i wypoczynku, o znaczeniu krajowym i regionalnym, bazującą na obiektach dziedzictwa kulturowego, w tym skansenie i Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu oraz dolinie rzeki Nurzec ze zbiornikiem retencyjnym,

f) miasto Rajgród i wsie: Wizna, Sztabin, Płaska, Puńsk, Filipów, Przerośl, Bakalarzewo, Wiżajny, Szypliszki, Rutka-Tartak, Jeleniewo, Giby i Trzcianne – z infrastrukturą turystyki i wypoczynku o znaczeniu regionalnym i krajowym, bazującymi na walorach dziedzictwa kulturowego, w tym w Puńsku litewskiego, walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz rozwijającej się infrastrukturze hotelarskiej i zabudowie letniskowej,

g) wieś Czeremcha – z infrastrukturą obsługi międzynarodowego ruchu turystycznego z przejść granicznych z Białorusią i produkcyjno-usługową, w tym logistyczną,

h) miasto Szepietowo – z infrastrukturą regionalnego ośrodka doradztwa rolniczego i produkcyjno-usługową,

i) miasto Czyżew oraz wsie Narew, Narewka i Śniadowo – z infrastrukturą funkcji produkcyjnej, bazującą na zakładach przemysłowych branży metalowej, spożywczej i budowlanej, w tym w podstrefach Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Czyżewie i Narewce, a także z funkcją turystyczną w Narwi i Narewce,

j) miasto Lipsk nad Biebrzą – z infrastrukturą turystyki pielgrzymkowej oraz turystyki aktywnej o znaczeniu regionalnym, bazującej na dolinie rzeki Biebrza w sieci Natura 2000, a potencjalnie także turystyki transgranicznej polsko białoruskiej na bazie projektowanego przejścia granicznego w Lipszczanach,

k) wieś Krypno – z infrastrukturą turystyki pielgrzymkowej na bazie obiektu sakralnego,

l) wieś Mielnik – z infrastrukturą turystyczną i wypoczynkową o znaczeniu regionalnym i krajowym, bazującą na walorach dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego (doliny rzeki Bug w sieci Natura 2000), a potencjalnie także z funkcją uzdrowską na bazie podziemnych wód leczniczych,

2) małe miasta i wsie gminne pozostałe – z infrastrukturą standardowych funkcji publicznych oraz funkcjami mieszkalnictwa i gospodarczymi. W niektórych z nich, w wyniku działań inwestycyjnych wykorzystujących walory położenia oraz korzystne uwarunkowania środowiskowe (np. zbiorniki retencyjne), istnieją warunki do rozwoju funkcji rekreacji i obsługi turystyki o znaczeniu ponadlokalnym (**np. Korycin, Kleszczele, Brańsk, Dubicze Cerkiewne**),

3) wsie z infrastrukturą funkcji standardowych mieszkalnictwa zagrodowego i nierolniczego oraz gospodarczych nierolniczych, a także **z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych publicznych i gospodarczych**, w tym w szczególności:

a) **Kurowo** w gm. Kobylin-Borzymy, **Osowiec-Stacja** w gm. Goniądz, **Drozdowo** w gm. Piątnica, **Biebrza** w gm. Rajgród, **Tybory-Kamianka** w gm. Wysokie Mazowieckie z infrastrukturą naukowo-badawczą, a w Kurowie, Osowcu-Stacji i Drozdowie ponadto obsługi turystyki krajowej i międzynarodowej oraz administracji parków narodowych,

b) **Siemianówka** w gm. Narewka, **Połowce** w gm. Czeremcha – z infrastrukturą obsługi ruchu z przejść granicznych polsko-białoruskich (drogowego w Połowcach, a kolejowego w Siemianówce),

c) **Lipszczany** w gm. Lipsk i **Tokary** w gm. Mielnik – z potencjalną infrastrukturą obsługi ruchu turystycznego z projektowanych przejść drogowych polsko białoruskich **Czerwony Bór** w gm. Zambrów i **Grądy-Woniecko** w gm. Rutki – z infrastrukturą więziennictwa,

e) **Kozarze** w gm. Ciechanowiec, **Jałówka** i **Sokole** w gm. Michałowo, **Mocieszce** w gm. Jaświły – z infrastrukturą opieki społecznej,

f) **Baciki** w gm. Siemiatycze – z infrastrukturą lecznictwa,

g) **Grabarka** w gm. Nurzec-Stacja, **Ostrożany** w gm. Drohiczyn, **Hodyszewo** w gm. Nowe Piekuty, **Kruszyniany** w gm. Krynki, **Bohoniki** w gm. Sokółka oraz **Krasnybór** w gm. Sztabin – z infrastrukturą obsługi religijnego ruchu pielgrzymkowego oraz turystycznego o znaczeniu regionalnym i krajowym,

h) **Koszki** i **Topczykały** w gm. Orla, **Lewkowo**, **Planta** i **Siemianówka** w gm. Narewka, **Łosośna** w gm. Kuźnica Białostocka, a potencjalnie **Trywieża** w gm. Hajnówka – z infrastrukturą produkcyjno-usługową, w tym przemysłową i logistyczną, bazującą na istniejącym oraz projektowanym zainwestowaniu, bazie surowcowej i infrastrukturze transportowej,

i) **Krzyżewo** w gm. Sokoły i **Czartajew** w gm. Siemiatycze – z infrastrukturą szkolnictwa ponadgimnazjalnego o profilu rolniczym,

4) wsie z istniejącą lub potencjalną infrastrukturą funkcji turystyki i wypoczynku o znaczeniu ponadlokalnym, w poszczególnych rejonach turystyczno-wypoczynkowych, spełniające odpowiednie wymogi,

5) wsie pozostałe – z infrastrukturą standardowych funkcji mieszkalnictwa zagrodowego i nierolniczego, fermowej hodowli zwierząt oraz, wyjątkowo, z funkcji usługowych i gospodarczych pozarolniczych.

6.2.2.3. Zasady poprawy i rozwoju zagospodarowania małych miast i wsi

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Zagospodarowywanie małych miast i wsi obszarów wiejskich województwa będzie kształtowane poprzez politykę przestrzenną samorządów i wspierane środkami zewnętrznymi – działania inwestycyjne. Dla racjonalizacji tych działań rekomenduje się uwzględnianie w studiach gmin i planach miejscowych następujących zasad zagospodarowania przestrzennego:

- a) dostosowywania rozwoju zabudowy i zagospodarowania terenów do odpowiednich uwarunkowań ekofizjograficznych i wymogów dokumentów ochrony sieci ekologicznych,
- b) dostosowywanie zagospodarowania wsi Białowieża i wsi Mielnik oraz ich otoczenia do wymogów potencjalnej funkcji uzdrowiskowej określonych w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych,
- c) w zagospodarowywaniu terenów i obiektów objętych ochroną konserwatorską i krajobrazu kulturowego,
- d) utrzymania zwartości zabudowy miast i wsi poprzez:
 - racjonalne wykorzystania rezerw (plomb) w uzbrojonych terenach zabudowanych,
 - przeznaczanie do zagospodarowywania w pierwszej kolejności zdegradowanych terenów i obiektów powojсковych i przemysłowych,
 - wyznaczanie nowych terenów budowlanych na gruntach rolnych o możliwie najmniejszej wartości rolniczej, w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy,
 - dostosowywanie ilości wyznaczanych terenów budowlanych do realnie prognozowanych potrzeb inwestycyjnych, z uwzględnieniem art. 10 ust. 1 pkt 7 oraz ust. 5–7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- e) odchodzenia od monofunkcyjności w przeznaczaniu terenów pod zabudowę na rzecz wielofunkcyjności wewnętrznie niekolizyjnej, wyposażenia małych miast i wsi z priorytetem gminnych w przestrzenie publiczne służące umacnianiu więzi społecznych – place, skwery, zieleń parkową,
- g) zmniejszania odpływów wód opadowych i roztopowych do sieci kanalizacyjnych i odbiorników zewnętrznych poprzez retencję w terenach zabudowy,
- h) preferencji dla pozyskiwania inwestycji gospodarczych przez miasta i wsie z dominującą ponadlokalną funkcją produkcyjno-usługową,
- i) lokalizacji zabudowy produkcyjno-usługowej poza zwartą zabudowę wyjątkowo, na terenach posiadających szczególnie dobrą dostępność kolejową i drogową (np. przy przejściach granicznych, stacjach towarowych, w rejonach skrzyżowań dróg i kolei),

j) wykluczania lokalizacji oraz eliminowania zawsze uciążliwych dla środowiska obiektów z obszarów małych miast i wsi gminnych oraz innych wsi z dominującą funkcją turystyki i wypoczynku, w tym powiązanych z regionalną siecią ekologiczną,

k) izolacji przestrzennej kolizyjnej sanitarnie zabudowy,

6.2.2.5. Kierunki wspierania modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i otoczenia rolnictwa

Kierunki te powinny uwzględniać zasady trwałego rozwoju zrównoważonego uwzględniającego ład ekonomiczny, społeczny i przestrzenny na obszarach wiejskich województwa, przy pełnym zachowaniu ładu ekologicznego.

Restrukturyzację i modernizację rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i otoczenia rolnictwa z uwzględnieniem wielofunkcyjności, tj. tworzenia nowych miejsc pracy zarówno w rolnictwie (usługi, agroturystyka), jak i pozarolniczych, w sferze produkcyjno-usługowej oraz obsłudze turystyki i rekreacji, realizować będą:

1) kierunki wspierania modernizacji i rozwoju, zróżnicowane zależnie od typu wiejskich obszarów funkcjonalnych, cechujące się:

a) w obszarach aktywnie uczestniczących w procesach rozwojowych, wykorzystaniem potencjału rolniczego do zwiększenia towarowości, wydajności, ilości miejsc pracy w rolnictwie i jego obsłudze oraz pozarolniczej,

b) w pozostałych obszarach zagrożonych marginalizacją społeczną i ekonomiczną, z niskotowarowym rolnictwem, wsparciem działań eliminujących niekorzystne procesy społeczno-ekonomiczne,

c) na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, w szczególności prawnie chronionych sieci ekologicznej, występujących w obu ww. typach obszarów wiejskich, wspieraniem rozwoju gospodarstw o ekstensywnych metodach produkcji rolniczej, produkujących zdrową żywność oraz rozwijających usługi agroturystyczne,

d) na terenach o dobrej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, występujących również w obu typach ww. obszarów wiejskich mających ukształtowane tradycje i dobre warunki do rozwoju wysokotowarowego rolnictwa, wspieraniem metod produkcji integrowanej, przyjaznych środowisku, i kształtowaniem gospodarstw farmerskich o specjalistycznej produkcji – roślinnej i zwierzęcej,

Strategia rozwoju województwa podlaskiego

W *Strategii...* sformułowano trzy cele strategiczne (priorytety) równe pod względem wagi i znaczenia.

Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;

Cel strategiczny 3. Jakość życia.

Cel strategiczny 1 Konkurencyjna gospodarka

W strukturze gospodarczej województwa podlaskiego dużą rolę odgrywa rolnictwo, w którym produktywność pracy jest niska. Diagnoza procesów rozwojowych wskazuje na niewystarczająco dynamiczny rozwój działów pozarolniczych.

Rolnictwo jest i powinno być niezmiernie ważną gałęzią gospodarki, przy czym konieczne jest dążenie do sprzedaży poza region jedynie wysoko przetworzonych produktów.

Produkcję rolną należy ukierunkować na żywność bezpieczną, wysokiej jakości i wytwarzaną w sposób zrównoważony. Obiektem szczególnej troski powinny być zatem z jednej strony innowacje w rolnictwie oraz sferze produkcji żywności, a z drugiej ochrona dziedzictwa i wsparcie produktów tradycyjnych. Należy dążyć do wzmocnienia pozycji rolników w łańcuchu dostaw żywności poprzez innowacyjne rozwiązania, które sprzyjają przejrzystości, przepływowi informacji i zdolnościom w zakresie zarządzania oraz służą wytwarzaniu nowych produktów wysokiej jakości.

Cel operacyjny 1 Rozwój przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość to specyficzna zdolność społeczeństwa do wykorzystania swojego potencjału, oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn. Obejmuje ona kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów.

Rozwój przedsiębiorczości to także pobudzanie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodów dla ludności zamieszkującej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i objętych ochroną.

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw przedsiębiorczych
- Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

Cel operacyjny 2 Nowoczesna infrastruktura sieciowa

Powszechna dostępność do szerokopasmowego Internetu powinna stać się standardem cywilizacyjnym: warunkuje rozwój społeczeństwa informacyjnego, upowszechnienie korzystania z usług świadczonych drogą elektroniczną, ale także poprawę konkurencyjności podmiotów gospodarczych. Inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną wpływają na podniesienie atrakcyjności regionu z punktu widzenia zarówno przedsiębiorców, jak i mieszkańców. Kluczową kwestią dla bezpieczeństwa energetycznego województwa podlaskiego jest stan techniczny obiektów wytwarzających energię oraz gęstość i stan techniczny sieci przesyłowych i dystrybucyjnych. W obecnie istniejącej sieci brak jest rezerwowego zasilania lokalnych sieci. Zły stan techniczny linii energetycznych wpływa negatywnie na bezpieczeństwo energetyczne województwa (zwłaszcza terenów wiejskich) oraz niekorzystnie oddziałuje na rozwój gospodarczy.

Mało wydolna infrastruktura zmniejsza także możliwość wykorzystania zasobów energii odnawialnej. Konieczna jest zatem rozbudowa i modernizacja infrastruktury energetycznej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem energetyki opartej na energii odnawialnej (np. budowa sieci umożliwiającej dystrybucję energii ciepłej). Działania powinny dotyczyć także rozwoju inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej.

Główne kierunki interwencji:

- Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej
- Przebudowa systemu energetycznego
- Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej

Cel strategiczny 2 Powiązania krajowe i międzynarodowe

Ograniczony potencjał gospodarczy i społeczny województwa podlaskiego sprawiają, iż ważne jest poszukiwanie dróg rozwoju w zacieśnianiu współpracy z innymi obszarami, tak w kraju,

jak i za granicą. Z perspektywy gospodarki ograniczoność rynku zbytu, ale także potencjału inwestycyjnego rodzimych firm sprawiają, iż dostęp do zewnętrznych rynków produktów i kapitału będzie miał kluczowe znaczenie z punktu widzenia możliwości przyspieszenia rozwoju regionalnego. Potencjał rozwoju współpracy wynika z położenia regionu wzdłuż wschodniej granicy Polski i Unii Europejskiej.

Rynki wschodnie, które w przeszłości stanowiły silny bodziec gospodarczego rozwoju, również w przyszłości powinny być rozpatrywane jako priorytetowe, także w kontekście stymulowania współpracy z partnerami z kraju i z UE. Należy docenić formę kontaktów, jaką jest współpraca transgraniczna, obejmująca wszystkie dziedziny życia. Współpraca transgraniczna może być postrzegana jako sposób na poszerzenie kontaktów społeczności lokalnych, promocji regionu, pozyskania inwestorów zagranicznych, a także wykorzystania doświadczeń międzynarodowych organizacji współpracy regionalnej dla przyspieszenia procesów rozwojowych na obszarze województwa.

Ważne jest z punktu widzenia rozwoju regionu rozwijanie wszelkich form współpracy i powiązań sieciowych w układach zewnętrznych, poprzez ciągłe komunikowanie się, wymianę informacji, wiedzy, dobrych praktyk oraz tworzenie mniej czy bardziej sformalizowanych powiązań.

Cel operacyjny 1 Atrakcyjność przedsiębiorstw na rynku ponadlokalnym

Wzrost aktywności przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych jest konieczny, by region mógł rozwijać się szybciej, pomimo występujących ograniczeń skali rynku wewnętrznego. Nakłady inwestycyjne w podlaskich firmach utrzymują się na bardzo niskim poziomie. Odbija się to w sposób zasadniczy na konkurencyjności podlaskiej gospodarki i jej zdolności do wzrostu. Jednocześnie barierą rozwoju podlaskich firm jest wysoce ograniczony potencjał rynku lokalnego determinowany względnie niewielką liczbą mieszkańców i ich niskimi dochodami. Niska chłonność regionalnego rynku i ograniczony potencjał inwestycyjny rodzimych przedsiębiorstw sprawiają, że rozwój zewnętrznych powiązań społeczno-gospodarczych województwa jest szansą na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. Do realizacji powyższego celu przyczyniać się powinny inicjatywy służące nawiązywaniu kontaktów gospodarczych, wspieraniu działań marketingowych i promocyjnych na rynkach zewnętrznych oraz promocji regionu uwzględniającej potencjał regionalnej gospodarki.

Główne kierunki interwencji:

- Promocja gospodarcza regionu
- Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych

Cel operacyjny 2 Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy powinno przyczynić się do wzrostu poziomu nakładów inwestycyjnych ze strony firm regionalnych, jak i inwestorów zewnętrznych. Ta ostatnia kategoria inwestorów oprócz kapitału i wiedzy, zazwyczaj wnosi do regionu także swój udział w sprzedaży na rynkach zewnętrznych. Władze samorządowe powinny więc wyjątkowo aktywnie działać w celu pozyskania takich inwestorów, wykorzystując swoje przewagi oraz adresując ofertę do wyselekcjonowanych odbiorców, dla których słabości gminy mają mniejsze znaczenie.

Główne kierunki interwencji:

- Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów)
- Dostępność terenów inwestycyjnych

Cel operacyjny 3 Rozwój partnerskiej współpracy transgranicznej

Bardzo ważna jest poprawa transgranicznych zdolności do współpracy na poziomie regionalnym i lokalnym. Istotą współpracy powinna być wymiana informacji, doświadczeń, dobrych praktyk i kadr. Istotna jest również współpraca instytucji publicznych, przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego na obszarach przygranicznych, szczególnie w zakresie wspólnego planowania strategicznego i przestrzennego. Warto wykorzystywać możliwości współpracy gospodarczej bazującej na wspólnych projektach oraz wykorzystywaniu potencjałów przedsiębiorczości po obu stronach granic. Rozwój partnerskiej współpracy z sąsiadami ze Wschodu powinien opierać się także na potencjale oraz istniejących już doświadczeniach ośrodków naukowych regionu. Można mieć nadzieję, że partnerzy po wschodniej stronie granicy będą zainteresowani podejmowaniem równoległych działań w zakresie: ułatwień w przekraczaniu granicy, budowy infrastruktury technicznej zapewniającej spójność obszarów przygranicznych, budowy kluczowych szlaków

komunikacyjnych zapewniających dostępność transportową regionów w ujęciu międzynarodowym, wspierania rozwoju transgranicznych kontaktów społeczno-gospodarczych.

Główne kierunki interwencji:

- Wykorzystanie potencjałów rozwojowych obszaru przygranicznego
- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
- Ochrona wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza

Cel operacyjny 4 Podniesienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu

Jedną z najważniejszych determinant rozwoju regionalnego jest dostępność transportowa oparta o nowoczesny, sprawny i wydajny system transportowy, na który składa się system dróg różnych kategorii, linie kolejowe oraz transport lotniczy. Dostępność transportowa zaliczana jest do najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej regionu, w tym warunkuje możliwości rozwoju turystyki. Niezbędne jest połączenie gminy z lokalnymi, krajowymi ośrodkami wzrostu, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej, która warunkuje dodatkowo dostęp do usług publicznych.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu
- Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej
- Efektywny system transportu publicznego

Cel strategiczny 3 Jakość życia

Wszystkie działania władzy publicznej powinny sprzyjać kształtowaniu się wysokiej jakości życia obywateli. Na jakość życia wpływa niewątpliwie wysokość dochodów i związany z tym wzrost gospodarczy, mierzony tradycyjnie wskaźnikiem PKB.

Istnieje jednak szereg innych czynników także silnie warunkujących jakość życia.

Docenienie szerszych determinant dobrostanu ludzi znajduje wyraz w poszukiwaniu nowych wskaźników, do których można zaliczyć indeks HDI. Ocenia on kraje na trzech płaszczyznach: „długie i zdrowe życie”, „wiedza” i „dostatni standard życia”. Podejmowanie działań w tych obszarach w województwie podlaskim może znacząco poprawiać jakość życia, a nawet zapewnić szczególnie uprzywilejowaną pozycję w tym zakresie na tle innych regionów nie tylko w Polsce, ale i w skali Unii Europejskiej. Należy podkreślić, że w województwie podlaskim występuje już obecnie szereg czynników sprzyjających wysokiej jakości życia. Należy do nich zaliczyć: zachowane środowisko naturalne, niskie zatłoczenie, wysoką jakość usług medycznych czy wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.

Cel operacyjny 1 Zmniejszenie negatywnych skutków problemów demograficznych

Problemy demograficzne, takie jak spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa, presja migracyjna, dysproporcje w rozmieszczeniu siły roboczej, wskazywane są jako kluczowe wyzwania polityki społeczno-gospodarczej. W świetle ciągle zmniejszającej się liczby mieszkańców nieuniknione jest podjęcie działań mających na celu neutralizowanie efektów zmian demograficznych, w tym podtrzymanie aktywności zawodowej i społecznej, w szczególności osób starszych, rozwój usług opiekuńczych i opieki długookresowej nad osobami zależnymi, rozwój infrastruktury związanej z czasem wolnym z uwzględnieniem potrzeb osób starszych. Istotnym obszarem działania będzie tworzenie warunków sprzyjających godzeniu ról rodzinnych i zawodowych, w tym poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi. Należy poprawić dostępność oraz jakość edukacji przedszkolnej. Przy stale zmniejszającej się liczbie osób w wieku edukacji szkolnej sektor edukacji formalnej będzie musiał się dostosować do zapewnienia usług i poprawy jakości kształcenia ustawicznego.

Metodą łagodzenia skutków niżu demograficznego jest także zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy, tworzenie elastycznych warunków pracy, w tym zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin bądź telepracy oraz pomoc pracownikom, zwłaszcza starszym, w nabyciu i podtrzymaniu umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do pracy.

Główne kierunki interwencji:

- Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi
- Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych

- Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału

Cel operacyjny 2 Poprawa spójności społecznej

Jednym z zasadniczych celów Strategii Europa 2020 jest eliminacja ryzyka ubóstwa i wykluczenia.

Poprawa spójności społecznej jest możliwa poprzez wsparcie grup najbiedniejszych, odniesienie do solidarności pokoleń – niwelowanie ubóstwa, wspieranie młodzieży, osób niepełnosprawnych i imigrantów. Istotnym elementem będzie zwiększenie dostępu do różnego rodzaju usług społecznych, co sprzyjać będzie ograniczaniu pogłębiania się sfery ubóstwa.

Kluczowe będzie wzmocnienie roli ekonomii społecznej poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz rozwój współpracy instytucjonalnej na rzecz ekonomii społecznej. Priorytetowo traktowane będą działania z zakresu aktywnej integracji.

Kierunki interwencji:

- Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej
- Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności

Cel operacyjny 3 Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego

Uznając wiodącą rolę administracji rządowej w realizacji działań dotyczących sfery bezpieczeństwa publicznego, jako jednego z zadań państwa, kluczowe będzie wspomaganie działań prowadzonych w tym zakresie przez administrację rządową oraz podejmowanie inicjatyw służących wdrożeniu mechanizmów i instrumentów zapewniających większą integrację i lepszą koordynację działań w tej sferze. Obszarem szczególnej uwagi będzie poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie
- Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia

- Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa

Cel operacyjny 4 Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

Rozwój gospodarki jest zawsze związany z korzystaniem z zasobów naturalnych.

Większość zasobów jest jednak ograniczona ilościowo bądź odnawia się w długim czasie. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów, w tym przestrzeni, jest więc priorytetem w kontekście zapewnienia ich dostępności dla przyszłych pokoleń.

Dobry stan środowiska gminy nie zwalnia z troski o środowisko i z obowiązku stałego przeciwdziałania czynnikom oraz zjawiskom negatywnie oddziałującym na różnorodność biologiczną. Także ochrona krajobrazu należy do najważniejszych działań podejmowanych w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego.

W trosce o zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód dobrej jakości na potrzeby gospodarki i społeczeństwa, należy dążyć do jak najlepszego oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych, a także do propagowania zmian sposobu gospodarowania w zlewni, tak aby doprowadzić do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód ze źródeł rozproszonych (rolniczych). Szczególnie intensywne działania powinny być skierowane na jak najskuteczniejszą ochronę głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych i powierzchniowych. Efektywna gospodarka wodna powinna prowadzić także do utrzymania niezbędnej ilości zasobów wody oraz usuwania bądź zmniejszania wszelkich zagrożeń związanych z jej deficytem i nadmiarem. Wsparcie w tym zakresie ukierunkowane zostanie w szczególności na wykorzystanie inżynierii ekologicznej. Wspierane będą inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, w tym systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków, poprawa parametrów istniejących oczyszczalni, jak również wspieranie gospodarki osadami ściekowymi. Na terenach o zabudowie rozproszonej, w tym w szczególności na obszarach wiejskich, promowany będzie rozwój indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Na terenie gminy głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza są: rozproszone źródła emisji z sektora komunalno bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne. Działania prorozwojowe koncentrować się będą wokół ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z energetyki i transportu drogowego, w tym gazów cieplarnianych i pyłów oraz rozpowszechnienia technologii zwiększających efektywność produkcji i wykorzystania energii.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Celem zrównoważonej gospodarki odpadami jest ochrona środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie powstawaniu i zmniejszanie niekorzystnego oddziaływania związanego z wytwarzaniem i gospodarowaniem odpadami oraz, pośrednio, poprawa efektywności użytkowania zasobów nieodnawialnych środowiska.

Priorytetowym kierunkiem interwencji jest wdrożenie selektywnego zbierania/odbierania odpadów komunalnych i objęcie nim wszystkich mieszkańców i organizacji gminy.

Wszystkie organiczne odpady komunalne i odpady z przemysłu spożywczego powinny być zagospodarowane energetycznie.

Istotnym kierunkiem działań będzie wspieranie efektywności energetycznej, m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym oraz zwiększanie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, takiej jak np. oświetlenie.

Główne kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa
- Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów
- Efektywny system gospodarowania odpadami
- Gospodarka niskoemisyjna (w tym efektywność energetyczna)
- Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych.

Obszary Strategicznej Interwencji

Obszary te nie są utożsamiane, jak niegdyś, wyłącznie z problemami i obszarami problemowymi. OSI są obszarami województwa podlaskiego, gdzie dostrzegana jest potrzeba realizacji celów strategicznych, by wzmocnić potencjały regionu lub zlikwidować jego słabości. Obszary Strategicznej Interwencji są również wyznaczone na poziomie krajowym (np. Polska Wschodnia). Dodatkowo podejście terytorialne zakłada odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz ich indywidualnych potencjałów,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

barier i wzajemnych zależności. Efektywność polityki rozwoju jest uwarunkowana analizą barier i potencjałów oraz właściwego dostosowania interwencji do specyfiki poszczególnych obszarów.

Zgodnie ze znowelizowaną Strategią rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020 obszar województwa podzielony został na 6 strategicznych obszarów interwencji.

Są to :

- Białystok i jego obszar funkcjonalny
- Subregionalne ośrodki wzrostu do których należy zaliczyć byłe miasta wojewódzkie Łomża i Suwałki
- Miasta powiatowe
- Obszary wiejskie
- Obszar przygraniczny
- Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią NATURA 2000

Według powyższego podziału gmina Kuźnica zaliczona jest do 4 SOI Obszary wiejskie

Obszary wiejskie – określane są w polityce rolnej i rozwoju wsi jako gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie, w których główne miasto liczy poniżej 5000 mieszkańców. Obszary te zajmują zdecydowaną większość województwa podlaskiego, są jednocześnie bardzo zróżnicowane i dlatego pełnią różne funkcje, od typowo rolniczych, przez turystyczne, do funkcji podmiejskich mieszkaniowych. Oznacza to, że na obszarach wiejskich będą realizowane bardzo różnorodne instrumenty rozwoju powiązane z paletą celów strategicznych i operacyjnych. Przede wszystkim gminy wiejskie i wskazane miejsko-wiejskie muszą zostać wsparte instrumentami podnoszącymi jakość kapitału ludzkiego, od początkowego okresu przedszkolnego, po działania z zakresu kształcenia ustawicznego. Interwencja w tym zakresie powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurencyjności na rynkach pracy. Z uwagi na przyjęty w regionie model energetyki rozproszonej, obszary wiejskie to główne miejsce lokalizacji inwestycji dotyczących produkcji energii opartej na odnawialnych źródłach energii.

Szczególnym obszarem zainteresowania polityki regionalnej w tej grupie gmin powinny stać się inicjatywy lokalne, których celem będzie rozwój kapitału społecznego oraz kształtowanie więzi lokalnych. Gminy wiejskie wymagają również poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych, a także działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym

teleinformatycznej. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury będzie wpływał pozytywnie na gminy typowo rolnicze, jak i turystyczne, przy jednoczesnym otwarciu na lokalną przedsiębiorczość. Z uwagi na potrzebę zróżnicowania wsparcia, zwłaszcza w przypadku wykorzystania instrumentarium zintegrowanego terytorialnego podejścia, konieczne będzie wyłączenie z obszarów wiejskich gmin stanowiących obszary funkcjonalne ośrodka wojewódzkiego oraz pozostałych ośrodków subregionalnych. Ich funkcje i problemy społeczno-gospodarcze są odmienne od pozostałych obszarów wiejskich.

Program Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2015-2020

MISJA:

„Zapewnienie zrównoważonego rozwoju powiatu sokólskiego przez wspieranie przedsiębiorczości z zachowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych.”

Cel I. Dostępność powiatu – usprawnienie infrastruktury komunikacyjnej

Zadania:

1. Wydajna komunikacyjnie sieć dróg powiatowych impulsem rozwoju gospodarczego i społecznego.
2. Wzmocnienie lokalnego partnerstwa samorządów na rzecz usprawnień komunikacyjnych sieci dróg powiatowych.

Cel II Jakość życia - uefektywnienie systemu ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Zadania:

1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu i efektywności systemu ochrony zdrowia.
2. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom w przezwyciężeniu trudności życiowych.
3. Aktywizacja osób niepełnosprawnych do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym

Cel III Rozwój przedsiębiorczości - wsparty zintegrowanym systemem kształcenia

Zadania:

1. System kształcenia adaptujący się do wyzwań nowoczesności.
2. Sprawny system motywacji i pomocy skierowanego do młodzieży uzdolnionej.
3. Skuteczne uczestnictwo w powiatowym rynku pracy

Cel IV W zgodzie z naturą - racjonalne korzystanie z zasobów środowiska

Zadania:

1. Ochrona i racjonalne wykorzystanie walorów środowiska naturalnego powiatu.
2. Wspomaganie rozwoju obszarów wiejskich poprzez wdrożenie i rozwój

nowoczesnych systemów geoinformacyjnych.

Art. art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami

Zgodnie z artykułem celami publicznymi w rozumieniu ustawy są:

- 1) wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
 - 1a) wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
 - 1b) wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń;
- 2) budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
 - 2a) budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;
- 3) budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;
- 4) budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
 - 5a) ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego;
- 6) budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych;
 - 6a) budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 1113, 1250, 1823 i 1948), a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;

7) budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;

8) poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem;

8a) poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;

9) zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;

9a) ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej;

9b) ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;

9c) wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa;

10) inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Dokument jest zgodny z wyżej wymienionymi działaniami, ponieważ zakłada on realizację działań mających na celu poprawę przestrzeni publicznej Gminy Kuźnica.

Dokumenty Gminy:

1 Strategia Rozwoju Gminy Kuźnica na lata 2015- 2020

Zgodnie z dokumentem planuje się następujące kierunki rozwoju gminy:

- gospodarka wodno – ściekowa,
- infrastruktura techniczna – drogowa,
- placówki publiczne,
- kultura, sport i turystyka,
- sfera społeczna.

Misja Gminy Kuźnica brzmi:

KUŹNICA MIEJSCEM BEZPIECZNYM ROZWINIĘTYM SPORTOWO I KULTURALNIE, Z PEŁNĄ INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ, GDZIE DOBRZE SIĘ MIESZKA.

Cele strategiczne:

Cel 1

MODERNIZACJA GOSPODARKI WODNO -ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMINY KUŹNICA

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- przebudowa oczyszczalni ścieków w Kuźnicy oraz zakup niezbędnego sprzętu,
- modernizacja hydroforni w Kuźnicy,
- budowa przydomowych oczyszczalni,
- budowa i przebudowa wodociągów oraz kanalizacji,
- budowa oczyszczalni Kuścińce

Cel 2

MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- budowa i/lub modernizacja dróg gminnych,
- BUDOWA DROGI KRAJOWEJ S 19,
- asfaltowanie ulic w Kuźnicy,
- modernizacja dróg gminnych łączących miejscowości,
- asfaltowanie ulic w sołectwach,
- budowa i przebudowa chodników,
- utylizacja azbestu

Cel 3

MODERNIZACJA I TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW INSTYTUCJI PUBLICZNYCH

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- rozbudowa GOKiS,
- termoizolacja kompleksu budynków Szkoły Podstawowej w Kuźnicy (rozbudowa parkingu przed szkołą, utwardzenie nawierzchni placu zaopatrzeniowego, wykonanie nawierzchni tartanowej na bieżni, modernizacja kotłowni, wymiana okien),
- przebudowa przedszkola w Kuźnicy (kuchni oraz placu zabaw),
- rozbudowa OSP oraz zakup wozu strażackiego,
- remont kapitalny budynku Urzędu Gminy w Kuźnicy,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- przebudowa świetlicy w Klimówce modernizację stadionu w Kuźnicy Rozbudowa istniejących placów zabaw

Cel 4

ROZWÓJ GMINY W KONTEKŚCIE KULTURY, SPORTU I TURYSTYKI

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- ścieżki rowerowe,
- zagospodarowanie terenu przy tzw. Szubienicy - tor saneczkowy, narciarski przebudowa oświetlenia ulicznego w Kuźnicy,
- modernizacja chodników, zakup ławek, ukształtowanie ciągu systemu zieleni przy ul. Sokólskiej, Placu Tysiąclecia PP, ul. Grodzieńskiej, ul. Topolowej - Zagospodarowanie terenu przy zalewie - molo, chodniki, oświetlenie, ławki, nasadzenie drzew,
- budowa centrum parkowego na ogniska, grill, wyposażenie parku linowego,
- ustawienie wzdłuż ciągów tras pieszych, ławek, koszy, wiat,
- inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów,
- przebudowa placu przy „starej szkole” urządzenie targowiska (ustawienie stołów przy starej szkole),
- inwestycja w kolektory słoneczne

Cel 5

OCHRONA ZABYTEKÓW I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- remont ogrodzenia Kościoła rzymsko-katolickiego w Kuźnicy; odrestaurowanie żeliwnych nagrobków znajdujących się w obrębie cmentarza przykościelnego wykonanie zabytkowego oświetlenia na zabytkowym cmentarzu rzymsko - katolickim; stworzenie rapidium historycznych nagrobków, naprawa muru ogrodzeniowego, nasadzenie roślin ozdobnych,
- przebudowa infrastruktury przy krzyżu „Golgota Wschodu”

Cel 6

SFERA SPOŁECZNA - EDUKACJA, AKTYWIZACJA ZAWODOWA, ZAPOBIEGANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- prowadzenie działań na rzecz ułatwienia dostępu do specjalistów, poradnictwa oraz edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej,
- stworzenie warunków sprzyjających opiece osób starszych, osób niepełnosprawnych (środowiskowy dom pomocy) zapewnienie równego dostępu do edukacji przedszkolnej dzieciom z terenu gminy,
- podniesienie jakości oferty edukacyjnej w Szkole w Kuźnicy zakresie języka rosyjskiego, niemieckiego, doradztwa zawodowego itp.,
- prowadzenie działań w zakresie pozyskania inwestorów celem rozwoju przedsiębiorczości,
- organizacja szkolenia dla mieszkańców w zakresie funduszy unijnych, pozyskiwania środków, tworzeniu projektów oraz wniosków,
- stworzenie młodzieżowej rady gminy,
- organizacja pogadanek/prelekcji wśród mieszkańców dotyczących „Rozwoju świadomości w zakresie bezpieczeństwa i profilaktyki ochrony zdrowia oraz integracji społecznej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

Zgodnie z dokumentem, Polityka przestrzenna gminy powinna być podporządkowana głównym funkcjom gminy jakimi będą w dalszym ciągu dla wsi Kuźnica:

- obsługa międzynarodowego ruchu pasażerskiego i wymiany międzynarodowej drogowej i kolejowej,
- obsługa rolnictwa,
- rozwój usług o zwiększonym programie dla całej gminy,
- produkcja rolnicza,
- lokalne usługi podstawowe we wsiach: Czuprynowo, Tołoczki, Popławce, Saczkowce, Mielenkowce, Litwinki, Starowlany, Nowodziel, Klimówka.

Główne cele rozwoju.

Generalnie celem rozwoju gminy jest zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym poziom życia. W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno-ekonomicznych terenów wiejskich z sąsiednimi gminami, powiatem i województwem

w sferach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej. Należy wykorzystać dla rozwoju istniejące położenie gminy na szlaku wymiany międzynarodowej, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców.

Społecznym efektem rozwoju gminy powinna być poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

Cele ekologiczne rozwoju.

- Ochrona funkcjonowania i zachowania ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego,
- Wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa,
- Utrzymanie i racjonalne- wykorzystanie dla potrzeb turystyczno- krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego,
- Niedopuszczenie do przekroczenia normatywnych warunków sanitarnych zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym:

- tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na terenie gminy w szczególności w zakresie obsługi wsi i turystyki,
- zapobieganie patologii społecznej - pijaństwu, narkomanii i nikotyzmowi,
- podnoszeniu standardu zamieszkiwania ludności tj. wzrost jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia, remontowaniu mieszkań zaniedbanych,
- podnoszenie poziomu: wykształcenie ludności, kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Cele rozwoju gospodarczego

- efektywne wykorzystanie nie zagospodarowanego majątku produkcyjnego, surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych,
- rozwój funkcji produkcyjnych na wyznaczonych terenach w planie zagospodarowania przestrzennego,
- rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i wsi,
- wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,

- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego na bazie własnych surowców

Cele rozwoju komunikacji

- stworzenie warunków do zaspokojenia potrzeb przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy i przemieszczeń zewnętrznych,
- zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości swobody ruchu tranzytowego na drogach krajowych i wojewódzkich oraz kolejowych,
- utrzymanie w należyтым stanie dróg gminnych,
- podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia obsługi komunikacji

Cele rozwoju infrastruktury technicznej

- w zakresie gospodarki wodno-ściekowej należy dążyć do rozwoju systemów wodociągowo-kanalizacyjnych w celu zapewnienia w odpowiednich standardach potrzeb wodnych dla mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych, a także bezpiecznej utylizacji odpadów,
- podniesienie niezawodności funkcjonowania elektroenergetyki, rozwoju gazyfikacji i telefonizacji gminy,
- zmniejszenie uciążliwości kolizji między sieciami i urządzeniami infrastruktury technicznej a siecią osadniczą i elementami systemu przyrodniczego gminy

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

2.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Teren Gminy Kuźnica położony jest na północny - wschód od Sokółki, w odległości 60 kilometrów od Białegostoku, w Makroregionie Niziny Północno - Podlaskiej i zajmuje powierzchnię 133,41 km².

2.1.1. Demografia

Tabela 1. Liczba mieszkańców na terenie poszczególnych miejscowości

Miejscowości	Liczba mieszkańców
Achrymowce	67
Białobłockie	32
Bilminy	76
Chreptowce	65
Cimanie	57
Czepiele	89
Czuprynowo	128
Długosielce	54
Klimówka	99
Kowale	194
Kowale-Kolonia	96
Kruglany	89
Kuścińce	75
Kuźnica, ul. 11 Listopada	80
Kuźnica, ul. Bazowa	7
Kuźnica, ul. mjr. Stanisława Bilmina	34
Kuźnica, ul. Gajowa	5
Kuźnica, ul. Graniczna	39
Kuźnica, ul. Grodzieńska	122
Kuźnica, ul. Jagiellońska	2
Kuźnica, ul. Kolejowa	24
Kuźnica, ul. Mikołaja Kopernika	29

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Kuźnica, ul. Tadeusza Kościuszki	122
Kuźnica, ul. Kresowa	20
Kuźnica, ul. Krótka	12
Kuźnica, ul. Leśna	77
Kuźnica, ul. Adama Mickiewicza	36
Kuźnica, ul. Nowodzielska	344
Kuźnica, ul. marsz. Józefa Piłsudskiego	129
Kuźnica, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	26
Kuźnica, ul. Podlipska	71
Kuźnica, ul. Pogodna	21
Kuźnica, ul. Polna	35
Kuźnica, ul. Rolna	54
Kuźnica, ul. Sidrzańska	35
Kuźnica, ul. Słoneczna	5
Kuźnica, ul. Sokóleńska	174
Kuźnica, ul. Sosnowa	17
Kuźnica, ul. Sportowa	75
Kuźnica, ul. Spółdzielcza	93
Kuźnica, ul. Szkolna	5
Kuźnica, ul. Topolowa	30
Kuźnica, ul. Wichrowa	7
Kuźnica, ul. Wodna	41
Kuźnica, ul. Wschodnia	10
Litwinki	44
Łosośna Mała	10
Łosośna Wielka	50
Łowczyki	37
Mieleszkowce Pawłowickie	59
Mieleszkowce Zalesiańskie	57
Milenkowce	26
Nowodziel	251
Palestyna	10
Parczowce	101
Pawłowicze	10
Popławce	145
Saczkowce	105
Starowlany	128

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

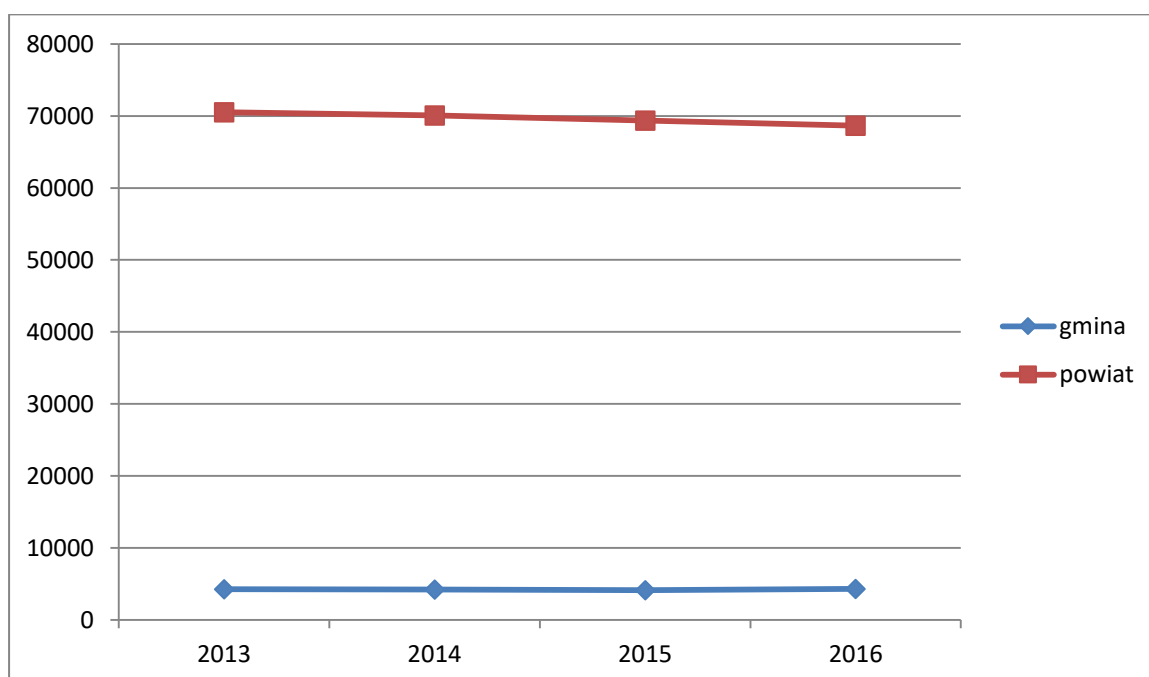
Sterpejki	1
Szymaki	67
Tołcze	39
Tołoczki Wielkie	19
Wojnowce	55
Wołkusze	117
Wołyńce	26
Wyzgi	14
Zajzdra	16

Źródło: Informacje uzyskane w Urzędzie Gminy Kuźnica

Według stanu na 31.12.2016 roku, obszar Gminy zamieszkiwało 4289 mieszkańców z czego, aż 41,5% - 1781 osób w miejscowości gminnej Kuźnica. Jest to 0,5% więcej niż w roku 2013, kiedy to obszar Gminy zamieszkiwało 4275 osób.

Jest to tendencja analogiczna do sytuacji województwa podlaskiego, gdzie liczba ludności wzrosła w stosunku do roku 2016 o 0,7 % i odwrotna do sytuacji powiatu sokólskiego, gdzie spadła o 2%.

Rysunek 1. Sytuacja demograficzna Gminy Kuźnica i powiatu sokólskiego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Ogólna powierzchnia Gminy to: 133,41 km².¹

Kuźnica jest gminą o charakterze wiejskim, w skład której wchodzi łącznie 39 miejscowości.

Gmina charakteryzuje się praktycznie stałym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego wiek przedprodukcyjny to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0 - 17 lat.

Wg stanu na dzień 31.12.2016 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na terenie Gminy wynosił 17% (740 mieszkańców), podczas gdy w roku 2015 wskaźnik ten był o 0,1% niższy i wynosił 16,9%.

Tabela 2. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym
Achrymowce	67	15	22,4
Białobłockie	32	7	21,9
Bilminy	76	20	26,3
Chreptowce	65	12	18,5
Cimanie	57	5	8,8
Czepiele	89	15	16,9
Czuprynowo	128	14	10,9
Długosielce	54	5	9,3
Klimówka	99	23	23,2
Kowale	194	37	19,1
Kowale-Kolonia	96	18	18,8
Kruglany	89	20	22,5
Kuścińce	75	18	24,0
Litwinki	44	4	9,1

¹ Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Kuźnica na lata 2015-2020

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Łosośna Mała	10	1	10,0
Łosośna Wielka	50	7	14,0
Łowczyki	37	4	10,8
Mieleszkowce Pawłowickie	59	10	16,9
Mieleszkowce Zalesiańskie	57	6	10,5
Milenkowce	26	4	15,4
Nowodziel	251	44	17,5
Palestyna	10	0	0,0
Parczowce	101	20	19,8
Pawłowicze	10	2	20,0
Popławce	145	22	15,2
Saczkowce	105	21	20,0
Starowlany	128	22	17,2
Sterpejki	1	0	0,0
Szymaki	67	8	11,9
Tołcze	39	6	15,4
Tołoczki Wielkie	19	2	10,5
Wojnowce	55	3	5,5
Wołkusze	117	16	13,7
Wołyńce	26	7	26,9
Wyzgi	14	1	7,1
Zajzdra	16	5	31,3
Kuźnica ulice:			
11 Listopada	80	11	13,8
Bazowa	7	3	42,9
mjr. Stanisława Bilmina	34	8	23,5
Gajowa	5	1	20,0
Graniczna	39	7	17,9
Grodzińska	122	23	18,9

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Jagiellońska	2	0	0,0
Kolejowa	24	4	16,7
Mikołaja Kopernika	29	0	0,0
Tadeusza Kościuszki	122	30	24,6
Kresowa	20	4	20,0
Krótką	12	2	16,7
Leśna	77	15	19,5
Adama Mickiewicza	36	7	19,4
Nowodzielska	344	65	18,9
marsz. Józefa Piłsudskiego	129	19	14,7
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	26	5	19,2
Podlipska	71	5	7,0
Pogodna	21	6	28,6
Polna	35	6	17,1
Rolna	54	11	20,4
Sidrzańska	35	4	11,4
Słoneczna	5	2	40,0
Sokólska	174	27	15,5
Sosnowa	17	5	29,4
Sportowa	75	12	16,0
Spółdzielcza	93	18	19,4
Szkolna	5	2	40,0
Topolowa	30	4	13,3
Wichrowa	7	2	28,6
Wodna	41	5	12,2
Wschodnia	10	3	30,0

Średni wskaźnik dla Gminy wynosi 17%

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Najmniej korzystna sytuacja występuje na obszarach:

- Cimanie – 8,8%,
- Długosielce – 9,3%,
- Czuprynowo – 10,9%,
- Litwinki – 9,1%,
- Łosośna Mała – 10%,
- Łowczyki – 10,8%,
- Łosośna Wielka – 14%,
- Palestyna – 0%,
- Mieleszkowce Zalesiańskie – 10,5 %,
- Szymaki – 11,9 %,
- Sterpejki – 0%,
- Tołoczki Wielkie – 10,5%,
- Wojnowce – 5,5%,
- Wyzgi – 7,1%,
- Wołkusze – 13,7%,
- Kuźnica – ulice: Wodna – 12,2%, Topolowa – 13,3%, Sokóleńska – 15,5%, Sidrzańska – 11,4%, Podlipska – 7%, marsz. Józefa Piłsudskiego – 14,7%, Jagiellońska – 0%, 11 Listopada 13,8%, Mikołaja Kopernika – 0%.

Według stanu na 31.12.2016 na terenie Gminy zamieszkiwało 2636 osób w wieku produkcyjnym, to jest o 51 osób więcej niż w roku 2013. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa i wchodzeniu w aktywne życie ekonomiczne osób w wieku przedprodukcyjnym.

Rysunek 2. Liczba osób w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

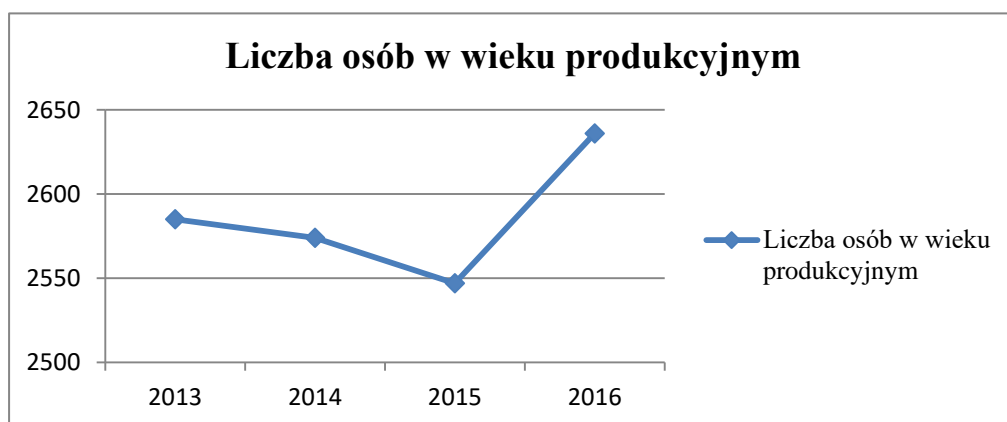

Tabela 3. Procentowy udział mieszkańców w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze

Miejscowość	Ogólna liczba mieszkańców	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym
Achrymowce	67	36	53,7
Białobłockie	32	17	53,1
Bilminy	76	39	51,3
Chreptowce	65	46	70,8
Cimanie	57	31	54,4
Czepiele	89	56	62,9
Czuprynowo	128	73	57
Długosielce	54	35	64,8
Klimówka	99	57	57,6
Kowale	194	109	56,2
Kowale-Kolonia	96	57	59,4
Kruglany	89	53	59,6
Kuścińce	75	43	57,3
Litwinki	44	26	59,1
Łosośna Mała	10	7	70
Łosośna Wielka	50	28	56

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Łowczyki	37	21	56,8
Mieleszkowce Pawłowickie	59	32	54,2
Mieleszkowce Zalesiańskie	57	31	54,4
Milenkowce	26	13	50
Nowodziel	251	135	53,8
Palestyna	10	7	70
Parczowce	101	54	53,5
Pawłowicze	10	6	60
Popławce	145	93	64,1
Saczkowce	105	62	59
Starowlany	128	75	58,6
Sterpejki	1	1	100
Szymaki	67	47	70,1
Tołcze	39	21	53,8
Tołoczki Wielkie	19	14	73,7
Wojnowce	55	32	58,2
Wołkusze	117	66	56,4
Wołyńce	26	15	57,7
Wyzgi	14	7	50
Zajzdra	16	8	50
Kuźnica ulice:			
11 Listopada	80	57	71,3
Bazowa	7	4	57,1
mjr. Stanisława Bilmina	34	20	58,8
Gajowa	5	4	80
Graniczna	39	26	66,7
Grodzieńska	122	74	60,7
Jagiellońska	2	2	100
Kolejowa	24	14	58,3

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Mikołaja Kopernika	29	22	75,9
Tadeusza Kościuszki	122	80	65,6
Kresowa	20	16	80
Krótką	12	9	75
Leśną	77	58	75,3
Adama Mickiewicza	36	21	58,3
Nowodzielska	344	244	70,9
marsz. Józefa Piłsudskiego	129	81	62,8
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	26	15	57,7
Podlipska	71	47	66,2
Pogodna	21	15	71,4
Polną	35	20	57,1
Rolną	54	38	70,4
Sidrzańską	35	25	71,4
Słoneczną	5	3	60
Sokólską	174	116	66,7
Sosnową	17	12	70,6
Sportową	75	48	64
Spółdzielczą	93	62	66,7
Szkolną	5	3	60
Topolową	30	16	53,3
Wichrową	7	5	71,4
Wodną	41	19	46,3
Wschodnią	10	7	70

Wskaźnik liczby osób w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców dla Gminy wynosił w roku 2016 - 61,5%, natomiast w roku 2013- 61,02%.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Obszarami o największym udziale osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców są:

- Chreptowce - 70,8%,
- Łosośna Mała - 70%,
- Palestyna - 70%,
- Sterpejki - 100%,
- Szymaki – 70,1 %,
- Kuźnica – ulice: 11 Listopada - 71,3%, Jagiellońska - 100%, Mikołaja Kopernika - 75,9%, Kresowa - 80%, Krótka - 75%, Leśna - 75,3%, Nowodzielska – 70,9%, Pogodna i Sidrzańska - 71,4%, Wichrowa - 71,4%, Graniczna, Sokólska i Spółdzielcza - 66,7%,

Najkorzystniejszą sytuacją jest na obszarze miejscowości:

- Wyzgi, Zajzdra, Milenkowce - 50%,
- Bilminy - 51,3%,
- Achrymowce - 53,7%,
- Białobłockie- 53,1%,

Tendencje zmienne wykazuje liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego jest to przedział wiekowy, w którym człowiek zwykle kończy już pracę zawodową. Zgodnie z najczęściej stosowaną klasyfikacją w wieku poprodukcyjnym znajdują się kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej.

W roku 2016 na terenie Gminy zamieszkiwało 913 osób w wieku poprodukcyjnym, w roku 2013 było ich 931, natomiast w roku 2015 – 894 osoby.

Rysunek 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

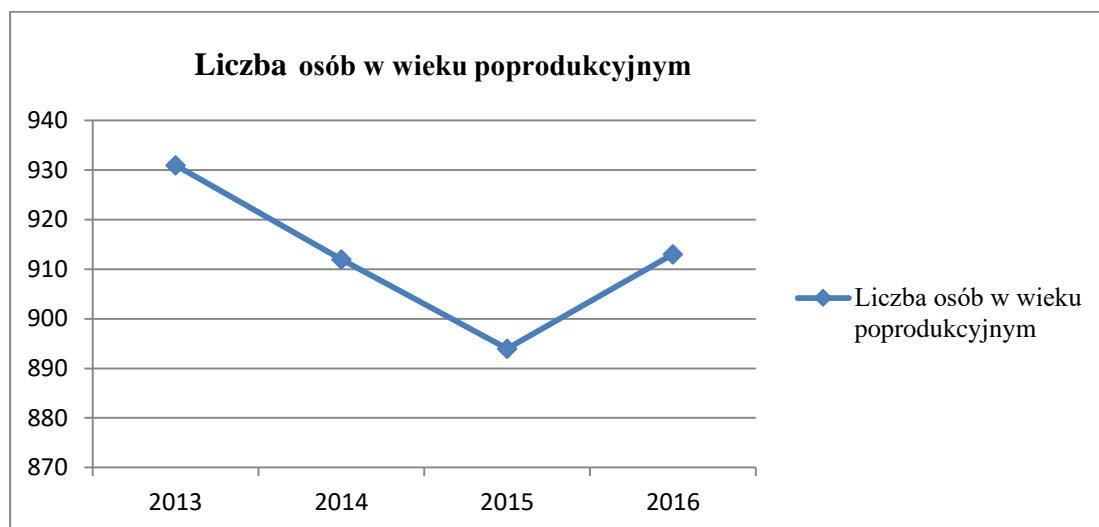

Tabela 4. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Procentowy udział ludności w wieku poprodukcyjnym
Achrymowce	67	16	23,9
Białobłockie	32	8	25,0
Bilminy	76	17	22,4
Chreptowce	65	7	10,8
Cimanie	57	21	36,8
Czepiele	89	18	20,2
Czuprynowo	128	41	32,0
Długosielce	54	14	25,9
Klimówka	99	19	19,2
Kowale	194	48	24,7
Kowale-Kolonia	96	21	21,9
Kruglany	89	16	18,0
Kuścińce	75	14	18,7

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Litwinki	44	14	31,8
Łosośna Mała	10	2	20,0
Łosośna Wielka	50	15	30,0
Łowczyki	37	12	32,4
Mieleszkowce Pawłowickie	59	17	28,8
Mieleszkowce Zalesiańskie	57	20	35,1
Milenkowce	26	9	34,6
Nowodziel	251	72	28,7
Palestyna	10	3	30,0
Parczowce	101	27	26,7
Pawłowicze	10	2	20,0
Popławce	145	30	20,7
Saczkowce	105	22	21,0
Starowlany	128	31	24,2
Sterpejki	1	0	0,0
Szymaki	67	12	17,9
Tołcze	39	12	30,8
Tołoczki Wielkie	19	3	15,8
Wojnowce	55	20	36,4
Wołkusze	117	35	29,9
Wołyńce	26	4	15,4
Wyzgi	14	6	42,9
Zajzdra	16	3	18,8
Kuźnica ulice:			
11 Listopada	80	12	15,0
Bazowa	7	0	0,0
mjr. Stanisława Bilmina	34	6	17,6
Gajowa	5	0	0,0
Graniczna	39	6	15,4

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Grodzieńska	122	25	20,5
Jagiellońska	2	0	0,0
Kolejowa	24	6	25,0
Mikołaja Kopernika	29	7	24,1
Tadeusza Kościuszki	122	12	9,8
Kresowa	20	0	0,0
Krótka	12	1	8,3
Leśna	77	4	5,2
Adama Mickiewicza	36	8	22,2
Nowodzielska	344	35	10,2
marsz. Józefa Piłsudskiego	129	29	22,5
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	26	6	23,1
Podlipska	71	19	26,8
Pogodna	21	0	0,0
Polna	35	9	25,7
Rolna	54	5	9,3
Sidrzańska	35	6	17,1
Słoneczna	5	0	0,0
Sokólska	174	31	17,8
Sosnowa	17	0	0,0
Sportowa	75	15	20,0
Spółdzielcza	93	13	14,0
Szkolna	5	0	0,0
Topolowa	30	10	33,3
Wichrowa	7	0	0,0
Wodna	41	17	41,5
Wschodnia	10	0	0,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Średni wskaźnik dla Gminy udziału osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze wynosi 21%.

Największy odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców zamieszkuje:

- Cimanie - 36,8%,
- Białobłockie - 25%,
- Czuprynowo - 32%,
- Długosielce - 25,9%,
- Kowale - 24,7%,
- Litwinki - 31,8%,
- Łosośna Wielka - 30%,
- Łowiczki - 32,4%,
- Maleszkowce Zalesiańskie - 35,1%,
- Milenkowce - 34,6%,
- Nowodziel - 28,7%,
- Palestyna - 30%,
- Tołcze - 30,8%,
- Wojnowce - 36,4%,
- Wołkusze - 29,9%,
- Wyzgi - 42,9%,
- Kuźnica- ulice: Wodna - 41,5%, Topolowa - 33,3%, Polna - 25,7%, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego - 23,1%, Kolejowa- 25%, Mikołaja Kopernika – 24,1%.

Analizując sytuację demograficzną pod kątem poszczególnych grup aktywności ekonomicznej należałoby przeanalizować wskaźnik obciążenia demograficznego.

Wskaźnik obciążenia demograficznego jest to wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym. Jest to zatem wskaźnik odzwierciedlający zarówno aktywność ekonomiczną, jak i często sytuację ekonomiczną. W roku 2016 na terenie Gminy zamieszkiwało 740 osób w wieku przedprodukcyjnym i 913 osób w wieku poprodukcyjnym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tabela 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Miejscowość	Liczba mieszkańców	Wskaźnik obciążenia demograficznego
Achrymowce	67	86,11
Białobłockie	32	88,24
Bilminy	76	94,87
Chreptowce	65	41,30
Cimanie	57	83,87
Czepiele	89	58,93
Czuprynowo	128	75,34
Długosielce	54	54,29
Klimówka	99	73,68
Kowale	194	77,98
Kowale-Kolonia	96	68,42
Kruglany	89	67,92
Kuścińce	75	74,42
Litwinki	44	69,23
Łosośna Mała	10	42,86
Łosośna Wielka	50	78,57
Łowczyki	37	76,19
Mieszkwowce Pawłowickie	59	84,38
Mieszkwowce Zalesiańskie	57	83,87
Milenkowce	26	100,00
Nowodziel	251	85,93
Palestyna	10	42,86
Parczowce	101	87,04
Pawłowicze	10	66,67
Popławce	145	55,91
Saczkowce	105	69,35
Starowlany	128	70,67
Sterpejki	1	0,00
Szymaki	67	42,55

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tołcze	39	85,71
Tołoczki Wielkie	19	35,71
Wojnowce	55	71,88
Wołkusze	117	77,27
Wołyńce	26	73,33
Wyzgi	14	100,00
Zajzdra	16	100,00
Kuźnica ulice:		
11 Listopada	80	40,35
Bazowa	7	75,00
mjr. Stanisława Bilmina	34	70,00
Gajowa	5	25,00
Graniczna	39	50,00
Grodzieńska	122	64,86
Jagiellońska	2	0,00
Kolejowa	24	71,43
Mikołaja Kopernika	29	31,82
Tadeusza Kościuszki	122	52,50
Kresowa	20	25,00
Krótką	12	33,33
Leśna	77	32,76
Adama Mickiewicza	36	71,43
Nowodzielska	344	40,98
marsz. Józefa Piłsudskiego	129	59,26
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	26	73,33
Podlipska	71	51,06
Pogodna	21	40,00
Polna	35	75,00
Rolna	54	42,11
Sidrzańska	35	40,00
Słoneczna	5	66,67

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Sokólska	174	50,00
Sosnowa	17	41,67
Sportowa	75	56,25
Spółdzielcza	93	50,00
Szkolna	5	66,67
Topolowa	30	87,50
Wichrowa	7	40,00
Wodna	41	115,79
Wschodnia	10	42,86

Wskaźnik dla Gminy wynosił w roku 2016- 62,7%, w roku 2013 – 63,9%.

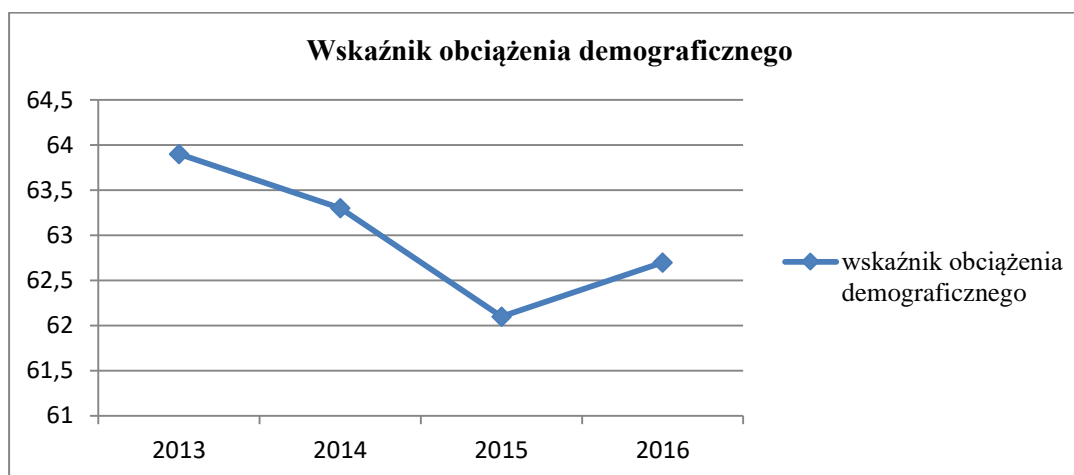
Najmniej korzystna sytuacja występuje na obszarach:

- Achrymowce – 86,1%,
- Białobłockie – 88,2%,
- Bilminy – 94,9%,
- Cimanie – 83,9%,
- Czuprynowo – 75,3%,
- Klimówka – 73,7%,
- Kowale – 78%,
- Kowale- Kolonia – 68,4%,
- Kruglany – 67,9%,
- Kusińce – 74,4 %,
- Litwinki – 69,2%,
- Łosośna Wielka – 78,6%,
- Łowczyki – 76,2%,
- Mieleszkowce Pawłowickie – 84,4%,
- Mieleszkowce Zalesiańskie – 83,9%,
- Milenkowce – 100%,
- Nowodziel – 85,9%,
- Parczowce – 87%,
- Pawłowicze – 62,7%,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- Saczkowce – 69,4%,
- Starowlany – 70,7%,
- Tołcze – 85,7%,
- Wojnowce – 71,9%,
- Wołkusze – 77,3%,
- Wołyńce – 73,3%,
- Wyzgi, Zajzdra – po 100%,
- Kuźnica- ulice: Bazowa – 75%, mjr Stanisława Bilmina – 70%, Grodzieńska – 64,9%, Kolejowa i Adama Mickiewicza – 71,4%, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego – 73,3%, Polna – 75%, Słoneczna, Szkolna – po 66,7%, Topolowa – 87,5%, Wodna – 115,8%.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

W roku 2016 na terenie Gminy urodziło się najmniej od roku 2013, czyli 30 dzieci. Wartości urodzeń na przestrzeni lat 2013-2015 wykazywały wartości spadkowe. W roku 2013 urodziło się 38 dzieci, w roku 2014 – 37 i w roku 2015 – 36 dzieci.

W tym samym 2015 roku na terenie Gminy zmarło 46 osób i analizując dane od roku 2013 był to wskaźnik rekordowo niski. Śmiertelność w latach 2013-2015 na terenie Gminy wahała się w przedziale 53 (w roku 2013) do 72 osoby (rok 2014).

Tabela 6. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2013-2015

Lata	2013	2014	2015
Gmina Kuźnica	-3,51	-8,32	-8,38

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.1.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest to niemożność znalezienia pracy zarobkowej przez ludzi w wieku produkcyjnym, zdolnych i chętnych do pracy oraz aktywnie jej poszukujących. Bezrobotni stanowią więc część ludności w wieku produkcyjnym. Wg stanu na dzień 31.12.2016 r. na terenie Gminy, zarejestrowanych było 265 bezrobotnych z czego 98 osób (37%) to kobiety. Liczba osób bezrobotnych w omawianym roku jest najniższa od roku 2013, kiedy to w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce zarejestrowanych było 311 osób.

Rysunek 5. Struktura płci osób bezrobotnych na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

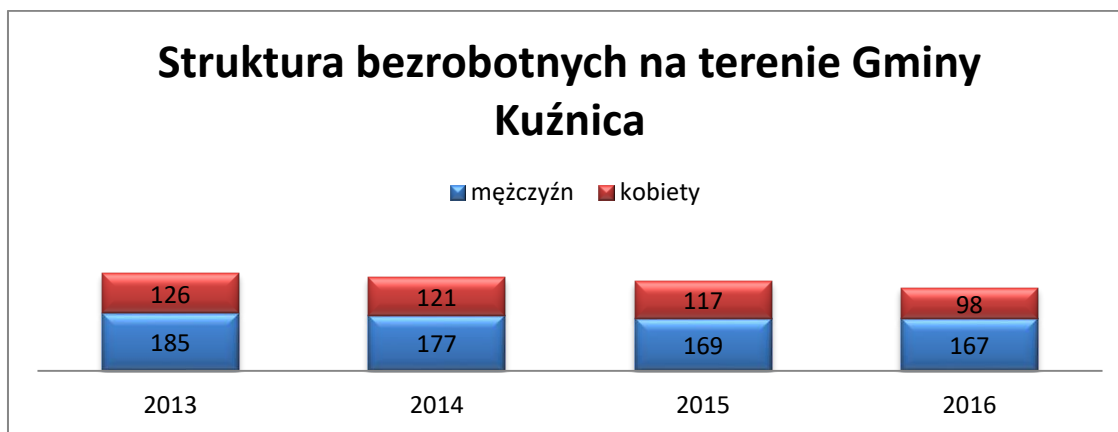

Tabela 7. Wskaźnik liczby bezrobotnych do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze

Obszar	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby zamieszkałych na danym obszarze
Achrymowce	2	5,6

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Białobłockie	1	5,9
Chreptowce	9	19,6
Cimanie	3	9,7
Czepiele	4	7,1
Czuprynowo	12	16,4
Długosielce	3	8,6
Klimówka	4	7,0
Kowale	10	9,2
Kowale-Kolonia	7	12,3
Kruglany	10	18,9
Kuścińce	9	20,9
Litwinki	1	3,8
Łowczyki	3	14,3
Mieleszkowce Pawłowickie	1	3,1
Mieleszkowce Zalesiańskie	3	9,7
Milenkowce	3	23,1
Nowodziel	22	16,3
Parczowce	7	13,0
Popławce	11	11,8
Saczkowce	7	11,3
Starowlany	3	4,0
Sterpejki	1	100,0
Szymaki	4	8,5
Tołcze	2	9,5
Tołoczki Wielkie	3	21,4
Wojnowce	3	9,4
Wołkusze	5	7,6
Wołyńce	3	20,0
Kuźnica ulice:		
11 Listopada	3	5,3
Adama Mickiewicza	3	14,3
Bazowa	1	25,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Graniczna	10	38,5
Grodzieńska	7	9,5
Kolejowa	4	28,6
Kresowa	1	6,3
Krótką	1	11,1
Leśna	2	3,4
Marsz. Józefa Piłsudskiego	5	6,2
Mikołaja Kopernika	3	13,6
Mjr. Stanisława Bilmina	1	5,0
Nowodzielska	23	9,4
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	2	13,3
Podlipska	4	8,5
Pogodna	2	13,3
Rolna	8	21,1
Sidrzańska	1	4,0
Sokólska	10	8,6
Sosnowa	2	16,7
Sportowa	4	8,3
Spółdzielcza	3	4,8
Tadeusza Kościuszki	6	7,5
Topolowa	1	6,3
Wodna	2	10,5

Jak wynika z informacji uzyskanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce na terenie Gminy Kuźnica zarejestrowanych jest 265 osób bezrobotnych. 98 osób (37%) bezrobotnych to kobiety. *Średnie bezrobocie dla Gminy wynosi 10% i jest niższe od powiatowego, które wynosi 13%*. Najwięcej osób bezrobotnych do ogółu mieszkańców zamieszkałych na danym obszarze miejscowości:

- Chreptowce – 19,6%,
- Czuprynowo – 16,4%,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- Kruglany – 18,9%,
- Kuścińce – 20,9%,
- Łowczyki – 14,3%,
- Milenkowce – 23,1%,
- Nowodziel – 16,3%,
- Sterpejki – 100%,
- Tołoczki Wielkie – 21,4% ,
- Wołyńce – 20%,
- Kuźnica – ulice: Bazowa – 25%, Graniczna – 38,5%, Kolejowa – 28,6 %, Mikołaja Kopernika – 13,6%, Adama Mickiewicza – 14,3%, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego i Pogodna po 13,3%, Rolna – 21,1%, Sosnowa – 16,7%,

Na terenie gminy znajdują się również miejscowości w których brak jest osób bezrobotnych. Są to miejscowości:

- Kuźnica (ulice: Gajowa, Jagiellońska, Polna, Szkolna, Słoneczna, Wichrowa, Wschodnia),
- Łosośna Mała,
- Łosośna Wielka,
- Palestyna,
- Pawłowicze,
- Wyzgi,
- Zajzdra,
- Bilminy.

Za długotrwale bezrobotnego uznaje się osobę, która w okresie ostatnich dwóch lat pozostawała w rejestrze powiatowego urzędu pracy przez minimum 12 miesięcy. Do okresu tego nie liczy się czas odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

Wg stanu na dzień 31.12.2015 r. wśród osób bezrobotnych 195 osób to osoby długotrwale bezrobotne (73,6 % ogółu zarejestrowanych).

Wskaźnik ten przyjmuje bardzo zróżnicowane wartości od 100 % do 0%.

Tabela 8. Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla danego obszaru

Obszar	Bezrobotni długotrwale	Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w stosunku do wszystkich bezrobotnych zamieszkałych na danym obszarze
Achrymowce	2	100
Białobłockie	0	0
Chreptowce	5	55,5
Cimanie	3	100
Czepiele	3	75
Czuprynowo	9	75
Długosielce	2	66,7
Klimówka	3	75
Kowale	9	90
Kowale-Kolonia	7	100
Kruglany	8	80
Kuścińce	7	77,8
Litwinki	1	100,0
Łowczyki	3	100,0
Mieleszkowce Pawłowickie	1	100,0
Mieleszkowce Zalesiańskie	1	33,3
Milenkowce	2	66,7
Nowodziel	17	77,3
Parczowce	6	85,7
Popławce	6	54,5
Saczkowce	5	71,4
Starowlany	3	100,0
Sterpejki	1	100,0
Szymaki	3	75,0
Tołcze	2	100,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tołoczki Wielkie	2	66,7
Wojnowce	3	100,0
Wołkusze	5	100,0
Wołyńce	2	66,7
Kuźnica ulice:		
11 Listopada	2	66,7
Adama Mickiewicza	1	33,3
Bazowa	1	100,0
Graniczna	7	70,0
Grodzieńska	5	71,4
Kolejowa	4	100,0
Kresowa	1	100,0
Krótka	1	100,0
Leśna	2	100,0
Marsz. Józefa Piłsudskiego	3	60,0
Mikołaja Mikołaja Kopernika	3	100,0
Mjr. Stanisława Bilmina	1	100,0
Nowodzielska	16	69,6
pl. 1000-lecia Państwa Polskiego	1	50,0
Podlipska	3	75,0
Pogodna	2	100,0
Rolna	3	37,5
Sidrzańska	0	0,0
Sokólska	8	80,0
Sosnowa	0	0,0
Sportowa	2	50,0
Spółdzielcza	3	100,0
Tadeusza Kościuszki	3	50,0
Topolowa	1	100,0
Wodna	1	50,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Na terenie Gminy zamieszkuje 195 osób bezrobotnych długotrwale. **Wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych dla Gminy wynosi 73,6%**. Wskaźnik ten przyjmuje bardzo zróżnicowane wartości od 100 % do 0%. Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych zamieszkuje na obszarze miejscowości:

- Achrymowce, Cimanie, Kowale-Kolonia, Litwinki, Łowczyki, Mieleszkowce Pawłowickie, Starowlany, Sterpejki, Tołcze, Wojnowce, Wołkusze po 100%,
- Parczowce - 85,7%,
- Kruglany - 80%,
- Kowale - 90%,
- Szymaki, Czuprynowo - 75%,
- Nowodziel – 77,3%,
- Kuźnica (ulice: Bazowa, Kolejowa, mjr. Stanisława Bilmina, Mikołaja Kopernika, Kresowa, Krótka, Leśna, Pogodna, Spółdzielcza, Topolowa po 100%, Sokólska - 80%, Grodzieńska – 71,4%).

Na obszarze Gminy występują miejscowości na terenie, których brak jest bezrobocia długotrwałego. Są to:

- Białobłockie,
- Bilminy,
- Kuźnica (ulice: Gajowa, Jagiellońska, Sidrzańska, Słoneczna, Sosnowa, Szkolna, Wichrowa, Wschodnia),
- Łosośna Mała,
- Łosośna Wielka,
- Palestyna,
- Pawłowicze,
- Wyzgi,
- Zajzdra.

Wskaźnik bezrobocia długotrwałego dla Gminy Kuźnica jest zdecydowanie wyższy niż powiatowy – 54,3% .

2.1.3. Pomoc społeczna

Instytucją odpowiedzialną za pomoc społeczną na terenie Gminy Kuźnica jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźnicy.

Na terenie Gminy Kuźnica w roku 2016 z pomocy społecznej korzystało 343 osoby, co stanowi 8% ogółu mieszkańców Gminy.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2015 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nie przekraczający kwoty 634 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 514 zł.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

W systemie pomocy społecznej przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące oraz gospodarujące.

Tabela 9. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek okresowy do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru

Miejscowości	Suma zasiłków	Liczba mieszkańców	% pobierających zasiłki w stosunku do zamieszkałych na danym obszarze
Achrymowce	2	67	3,0
Białobłockie	1	32	3,1
Bilminy	5	76	6,6
Chreptowce	7	65	10,8
Cimanie	2	57	3,5
Czepiele	16	89	18,0
Czuprynowo	22	128	17,2
Długosielce	4	54	7,4
Klimówka	5	99	5,1
Kowale	10	194	5,2
Kowale-Kolonia	12	96	12,5
Kruglany	14	89	15,7
Kuścińce	18	75	24,0
Litwinki	3	44	6,8
Łowczyki	8	37	21,6
Mieleszkowce Zalesiańskie	3	57	5,3
Nowodziel	22	251	8,8
Parczowce	7	101	6,9
Popławce	15	145	10,3
Saczkowce	17	105	16,2
Starowlany	4	128	3,1
Sterpejki	3	1	300,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Szymaki	4	67	6,0
Tołcze	8	39	20,5
Tołoczki Wielkie	5	19	26,3
Wojnowce	4	55	7,3
Wołkusze	15	117	12,8
Wołyńce	2	26	7,7
Zajzdra	1	16	6,3
Kuźnica ulice:			
11 Listopada	7	80	8,8
Bazowa	2	7	28,6
Graniczna	17	39	43,6
Grodzieńska	4	122	3,3
Kolejowa	2	24	8,3
Mikołaja Kopernika	5	29	17,2
Tadeusza Kościuszki	5	122	4,1
Kresowa	1	20	5,0
Leśna	2	77	2,6
Adama Mickiewicza	5	36	13,9
Nowodzielska	23	344	6,7
Podlipska	8	71	11,3
Rolna	8	54	14,8
Sokóleńska	7	174	4,0
Sportowa	3	75	4,0
Spółdzielcza	1	93	1,1
Topolowa	4	30	13,3

Jak wynika z informacji uzyskanych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kuźnicy na terenie Gminy Kuźnica w roku 2016 z pomocy społecznej korzystało 343 osoby, co stanowi 8% ogółu mieszkańców Gminy. *Średnia wskaźnika osób pobierających zasiłki w stosunku do osób zamieszkujących na danym obszarze dla Gminy wynosi zatem 8%.*

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Miejscowości o najwyższym wskaźniku osób pobierających zasiłki w stosunku do liczby osób zamieszkałych na danym obszarze:

- Chreptowce - 10,8%,
- Czepiele - 18%,
- Czuprynowo - 17,2%,
- Kowale-Kolonia - 12,5%,
- Krugłany - 15,7%,
- Kuścińce - 24% ,
- Wołkusze - 12,8%,
- Tołcze - 20,5%,
- Saczkowce - 16,2%,
- Łowczyki - 21,6 %,

Na terenie Gminy występują obszary, na których brak jest osób pobierających zasiłek. Są to:

- Wyzgi, Pawłowicze, Palestyna, Milenkowce, Mielezkwowce Pawłowickie, Łosośna Wielka, Łosośna Mała,
- Kuźnica (ulice: Wschodnia, Wichrowa, Wodna, Szkolna, Sosnowa, Słoneczna, Sidrzańska, Polna, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego, marsz. Józefa Piłsudskiego, Krótka, Jagiellońska, mjr. Stanisława Bilmina, Gajowa)

Najczęstszym powodem przyznawania zasiłków społecznych na terenie gminy jest ubóstwo. Zgodnie z definicją Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Socjalnej, zasiłek celowy jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tabela 10. Wskaźnik udziału osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa

Miejscowości	Ubóstwo	Suma zasiłków	% pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa w stosunku do ogólnej liczby zasiłków na danym obszarze
Achrymowce	2	2	100,0
Białobłockie	1	1	100,0
Bilminy	4	5	80,0
Chreptowce	4	7	57,1
Cimanie	2	2	100,0
Czepiele	9	16	56,3
Czuprynowo	10	22	45,5
Długosielce	2	4	50,0
Klimówka	4	5	80,0
Kowale	5	10	50,0
Kowale-Kolonia	5	12	41,7
Kruglany	7	14	50,0
Kuścińce	10	18	55,6
Litwinki	3	3	100,0
Łowczyki	4	8	50,0
Mieleszkowce Zalesiańskie	1	3	33,3
Nowodziel	11	22	50,0
Parczowce	1	7	14,3
Popławce	7	15	46,7
Saczkowce	8	17	47,1
Starowlany	2	4	50,0
Sterpejki	1	3	33,3
Szymaki	0	4	0,0
Tołcze	6	8	75,0
Tołoczki Wielkie	3	5	60,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Wojnowce	2	4	50,0
Wołkusze	10	15	66,7
Wołyńce	1	2	50,0
Zajzdra	1	1	100,0
Kuźnica ulice:			
11 Listopada	3	7	42,9
Bazowa	1	2	50,0
Graniczna	7	17	41,2
Grodzieńska	3	4	75,0
Kolejowa	1	2	50,0
Mikołaja Kopernika	2	5	40,0
Tadeusza Kościuszki	2	5	40,0
Kresowa	0	1	0,0
Leśna	1	2	50,0
Adama Mickiewicza	2	5	40,0
Nowodzielska	9	23	39,1
Podlipska	5	8	62,5
Rolna	3	8	37,5
Sokólska	3	7	42,9
Sportowa	1	3	33,3
Spółdzielcza	0	1	0,0
Topolowa	2	4	50,0

Jak wynika z informacji uzyskanych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kuźnicy najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy było ubóstwo – 171 beneficjentów (49,8% zasiłków) oraz bezrobocie – 117 zasiłków (34,1% zasiłków).

Wskaźnik osób pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa w stosunku do ogólnej liczby zasiłków wypłacanych dla zamieszkałych na danym obszarze dla Gminy Kuźnica wynosi 49,9%.

Najwyższy wskaźnik beneficjentów pobierających zasiłek z tytułu ubóstwa w stosunku do ogółu wypłacanych zasiłków na danym obszarze zamieszkuje na terenie miejscowości:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- Achrymowce, Białobłockie, Cimanie, Zajzdra, Litwinki - po 100%,
- Bilminy, Klimówka - 80%,
- Chreptowce - 57,1%,
- Kuścińce - 55,6%,
- Tołcze - 75%,
- Wołkusze – 66,7%
- Kuźnica ul. Grodzieńska - 75%

Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występuje na obszarach miejscowości:

- Wyzgi, Pawłowicze, Milenkowce, Mieleszkowce Pawłowickie, Łosośna Wielka, Łosośna Mała, Palestyna, Szymaki.
- Kuźnica ulice: Wschodnia, Wodna, Wichrowa, Szkolna, Spółdzielcza, Słoneczna, Sidrzańska, Sosnowa, Polna, Podlipska, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego, marsz. Józefa Piłsudskiego, Krótka, Kresowa, Jagiellońska, Gajowa, mjr. Stanisława Bilmina.

Na wymienionym obszarze brak jest osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa.

2.1.4. Poziom edukacji

Niezmiernie ważnym elementem sfery społecznej jest poziom edukacji, który w znacznej mierze warunkuje warunki życia w dalszej perspektywie czasowej.

Na terenie Gminy funkcjonuje Zespół Szkół w Kuźnicy:

W trakcie przeprowadzonego egzaminu gimnazjalnego uczniowie uzyskali następujące wyniki:

Tabela 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie Gminy Kuźnica w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016

Rok	Przedmiot	% wskaźnik dla Gminy
2016	Język polski	72,0
	Wiedza o społeczeństwie	62,0
	Matematyka	48,0
	Przedmioty przyrodnicze	50,0
2015	Język polski	65,0

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

	Wiedza o społeczeństwie	66,0
	Matematyka	50,0
	Przedmioty przyrodnicze	50,0

Jak wynika z powyższych zestawień wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Gminy Kuźnica ulegają poprawie i są przybliżone do średniej dla powiatu.

2.1.5. Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z prawem za przestępstwo uznaje się: czyn człowieka (zarówno działanie jak i zaniechanie), który jest:

- zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie popełnienia czynu,
- bezprawny, czyli wyczerpujący przesłanki określone w przepisach karnych,
- zawiniony, to znaczy, że sprawca działał umyślnie, a więc z zamiarem jego popełnienia, inaczej mówiąc, chciał go popełnić (zamiar bezpośredni) lub dopuszczał możliwość jego popełnienia (zamiar ewentualny) bądź też nieumyślnie, to znaczy kiedy popełnił czyn na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że popełnienie czynu przewidywał lub mógł przewidzieć,
- społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy.

Przestępstwa dzielą się na zbrodnie i występki.

Zbrodnią jest czyn zagrożony karą co najmniej 3 lat pozbawienia wolności. Występkiem jest natomiast czyn zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc, karą ograniczenia wolności lub karą grzywny powyżej 30 stawek dziennych, to jest kwotą którą ustala sąd, biorąc pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe.

Zgodnie z definicją wykroczenie to czyn szkodliwy społecznie, nie będący przestępstwem, zagrożony karą aresztu, ograniczenia wolności do jednego miesiąca, grzywną lub naganą.

Jak wynika z informacji uzyskanych w Komisariacie Policji w Kuźnicy w roku 2016 na terenie Gminy Kuźnica popełniono 63 przestępstwa i wykroczenia. Aż 23 przestępstwa lub

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

wykroczenia popełniono na pasie granicznym granicy Polsko-Białoruskiej. Pozostałe 40 przestępstw popełniono na pozostałych terenach. Mając powyższe na uwadze do wskazania terenów o najniższym poziomie bezpieczeństwa wzięto pod uwagę zdarzenia spoza pasa granicznego.

Średni wskaźnik przestępczości na terenie Gminy wynosi 10,5 zdarzenia na 1000 mieszkańców. Obszarami o najwyższym poziomie przestępczości są:

- Popławce – 20 zdarzeń na 1000 mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
- Kuźnica – ulica Sokóleka – 40 zdarzeń na 1000 mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
- Kuźnica – pl. 1000-lecia Państwa Polskiego 38,5 zdarzenia na 1000 mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze,
- Krugłany – 33 zdarzenia na 1000 mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze.

2.1.6. Aktywność społeczna

O zainteresowaniu społeczeństwa sferą polityki i życiu politycznym można wnioskować na podstawie danych dotyczących frekwencji wyborczej.

W roku 2015 w wyborach do Sejmu i Senatu wzięło udział 44,04% uprawnionych do głosowania z terenu Gminy Kuźnica. Są to wyniki nieco wyższe niż powiatowe, które wynosiły 41,73%, lecz niższe od wojewódzkich 47,1% i krajowych – 50,29% uprawnionych do głosowania.

Na terenie Gminy zarejestrowano następujące okręgi wyborcze

Tabela 12. Frekwencja wyborcza w okręgach wyborczych na terenie Gminy Kuźnica w roku 2015

Lokal wyborczy	Liczba uprawnionych	Frekwencja
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kuźnicy (duża sala) Kuźnica ul. Sidrzańska 2 16-123 Kuźnica	1129	48,1%
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kuźnicy (mała sala) Kuźnica	1014	45,56%

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

ul. Sidrzańska 2 16-123 Kuźnica		
Przedszkole w Kuźnicy Kuźnica ul. Sokólska 16 16-123 Kuźnica	432	38,89%
Budynek po byłej Szkole Podstawowej Popławce 29 16-123 Kuźnica	426	41,08%
Bydynek po byłej Szkole Podstawowej Klimówka 23 16-123 Kuźnica	391	37,34%

http://parlament2015.pkw.gov.pl/349_wyniki_sejm

2.1.7. Organizacje pozarządowe

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w Ogólnopolskiej Bazie Organizacji Pozarządowych na terenie Gminy Kuźnica zarejestrowanych jest 10 organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe na terenie gminy:

Stowarzyszenie Gmin "Trakt Batorego"

Wspólne działanie gmin zmierzające do:

1. Rozwoju ruchu tranzytowego drogą nr 18 Białystok - Kuźnica,
2. Zmniejszenia uciążliwości powodowanych przez ruch tranzytowy, a w szczególności w obszarze terenów zwartej zabudowy mieszkaniowej,
3. Przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z faktu transportu przez teren gmin substancji i materiałów niebezpiecznych,
4. Wpływania na politykę gospodarczą województwa podlaskiego w zakresie rozwoju ruchu tranzytowego,
5. Rozbudowy przejścia granicznego w Kuźnicy i nadania mu odpowiedniej rangi i standardu,
6. Budowy obwodnicy Kuźnicy, Sokółki, Wasilkowa i Białegostoku, 7. Rozwoju infrastruktury towarzyszącej obsłudze ruchu drogowego.

Uczniowski Klub Sportowy "Serw" przy Szkole Podstawowej w Tolczach

Misja

Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.

Stowarzyszenie Przygraniczny Start

1. Rozwój obszarów wiejskich i miejskich,
2. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz kulturowego dziedzictwa regionów,
3. Aktywizacja mieszkańców społeczności lokalnych,
4. Likwidacja barier związanych z dostępem do edukacji społeczności lokalnych, zwłaszcza dzieci i młodzieży,
5. Wspieranie przedsiębiorczości,
6. Integracja przedstawicieli różnych sektorów życia społecznego: organizacji pozarządowych, samorządów i przedstawicieli biznesu,
7. Zaspokajanie zbiorowych jak i indywidualnych potrzeb wspólnoty mieszkańców danej społeczności lokalnej oraz szeroko rozumiana poprawa jakości życia,
8. Tworzenie więzi lokalnych integrujących społeczeństwo lokalnie i regionalne,
9. Wykorzystywanie naturalnych i kulturowych zasobów regionów do pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów przez lokalnych mieszkańców,
10. Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich, w tym: praca i pomoc na rzecz wyrównywania szans dla osób ubogich, niepełnosprawnych, rencistów, emerytów,
11. Niesienie pomocy osobom, które zostały pokrzywdzone w wypadkach drogowych z nie własnej winy,
12. Podejmowanie działań profilaktycznych wobec dzieci i młodzieży mające na celu zapobieganie demoralizacji,
13. Niesienie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i innych katastrof,
14. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w szczególności podejmowaniu działań na rzecz osób z problemem alkoholowym, a także ich rodzin.

Stowarzyszenie Ludowy Klub Sportowy "Pogranicze" w Kuźnicy

Misja: popularyzacja kultury fizycznej i sportu.

Uczniowski Klub Sportowy "Jastrząb"

Misja

Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.

Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźnicy

Misja

1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.
2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.
3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.
4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.
6. Działania na rzecz ochrony środowiska

Ochotnicza Straż Pożarna w Saczkowcach

Misja

1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.
2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.
3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.
4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.
6. Działania na rzecz ochrony środowiska.

Ochotnicza Straż Pożarna w Starowlanach

Misja

1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.
2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.

3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.
4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.
6. Działania na rzecz ochrony środowiska.

Stowarzyszenie "Rolnicy Ziemi Sokólskiej"

Klub Jeździecki Popławce

1.1.8. Kultura spędzania wolnego czasu

Na terenie Gminy organizowane są cykliczne imprezy, które są powodem do spotkań towarzyskich i wspólnego spędzania wolnego czasu. Należą do nich:

- Dożynki – frekwencja 300-500 osób,
- Powitanie Wakacji – frekwencja 300 – 500osób,
- Pożegnanie Wakacji – frekwencja 300 – 500osób,
- Wakacyjny Piknik Rodzinny – frekwencja 300 – 500osób,
- Dzień dziecka – frekwencja 200 osób,
- Bliskie Spotkania z Poezją Śpiewaną – frekwencja 150 osób,
- Kuźnickie Kolędowanie na Kresach – frekwencja 150 osób

3.1.Diagnoza zjawisk w sferze gospodarczej

3.1.1.Przedsiębiorczość

Sektor gospodarki składa się z pięciu zasadniczych działów: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, usługi i turystyka. W zakres problematyki przemysłu wchodzi struktura branżowa, struktura własności, wielkość zakładów ich rozmieszczenie i koncentracja oraz liczba zatrudnionych osób. Szczególną uwagę należy zwrócić na MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa), które służą zaspokojeniu rynku lokalnego a ich rozwój może wypłynąć na zmniejszenie bezrobocia.

Kuźnica jest gminą o charakterze usługowo-rolniczym. W systemie CEIDG (Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej) w spisie przedsiębiorców prowadzących

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

działalność gospodarczą na terenie gminy Kuźnica aktywnych obecnie jest 73 podmioty. Spośród aktywnych zarejestrowanych podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Kuźnica największy udział mają jednostki usługowe. Na terenie Gminy zarejestrowane są 83 podmioty gospodarcze.

Największe firmy posiadające swoją siedzibę i prowadzące swoją działalność na terenie gminy to:

- Terminal Przeładunkowo-Produkcyjny KREX Sp. z o.o. O/Czuprynowo (przeładunek drewna, węgla, biomasy),
- Szoka Sp. J. - Sala Weselna Bona (restauracja, sala bankietowa),
- Centrum Logistyczne w Łosośnej (przeładunek drewna i węgla),
- Zieliński Radosław Wołkusze (wydobycie żwiru),
- Zakład Budowy Dróg i Mostów Edward Donejko, (roboty budowlano-drogowe),
- Zajazd „Sosna” Grzegorz Sosiński Kruglany (bar),
- „Rogalik” S.C. Zakład Piekarniczy Żyliński Andrzej i Auchimowicz Władysław Kuźnica (piekarnia),
- „ĆWIREK,, Cviklevska Ludmiła Kuźnica, (sklep spożywczo-przemysłowy),
- „DOMEK” - Jędrzej Garkowski (sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych farb i szkła),
- Zakład Ogólnobudowlany Józef Kunda (usługi ogólnobudowlane)

Istotną rolę w sferze produkcyjnej odgrywa infrastruktura ekonomiczna - instytucje z otoczenia biznesu, na którą składają się banki i inne instytucje finansowe, inkubatory innowacyjności i przedsiębiorczości, parki naukowo - technologiczne, a także agencje rozwoju, instytucje doradcze, konsultingowe i szkoleniowe oraz organizacje wystawowe i promocyjne. Na obszarze gminy wyżej wymienione instytucje pojawiają się jedynie sporadycznie. Ich powstawanie i rozwój konieczne są do wzrostu i rozwoju gospodarczego obszaru.

3.3. Diagnoza zjawisk w sferze środowiskowej

3.3.1. Klimat

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice i regiony rolniczo - klimatyczne wg. Gumińskiego, obszar gminy należy do mazurskiej dzielnicy klimatycznej, z charakterystycznymi napływami mas powietrza kontynentalnego.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,5°C (około 1,5°C niżej niż w centralnej Polsce). Ma na to wpływ długa zima trwająca ok. 112 dni. Średnia temperatura w styczniu spada do - 4,2°C, natomiast średnie temperatury letnich miesięcy są zbliżone do temperatur w innych regionach kraju i wynoszą 16-17,5°C. Maksymalne temperatury notuje się w sierpniu (35,1°C), minimalne temperatury występują w styczniu (najniższa notowana to -35,6°C). Okres wegetacyjny trwa 180 - 190 dni, okres bez przymrozków - 72 dni. Roczna suma opadów zawiera się w granicach 550-700 mm, ich maksimum przypada na lipiec i wynosi 97,4mm. W roku występuje 140 dni z opadami, z tego 82 w okresie wegetacji. Wiatry wieją głównie z zachodu (latem) oraz wschodu (zimą). Amplituda średnich miesięcznych temperatur wynosi 21,2°C, natomiast amplituda wartości maksymalnych wynosi 70,7°C.

3.3.2. Budowa geologiczna, surowce mineralne, gleby

Powiat sokólski, na terenie którego leży Gmina Kuźnica, znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko - Suwalskiego, wchodzącego w skład krystalicznej prekambryjskiej platformy wschodnio- europejskiej. Węglanowe skały kredy górnej wraz z osadami trzeciorzędowymi budują podłoże czwartorzędu. Powierzchnia tego podłoża jest morfologicznie zróżnicowana, co warunkuje zmienną miąższość utworów czwartorzędowych (ca 200 m - okolice Sokółki).

Skalne surowce mineralne na terenie gminy eksploatuje się metodami odkrywkowymi. Szczególnie bogate są zasoby piasku, żwiru i kruszywa naturalnego oraz gładów narzutowych.

Na obszarze gminy występują gleby wykształcone z polodowcowych piasków i żwirów, glin i pyłów oraz współczesnych osadów torfowych, namulów. Największy odsetek zajmują gleby wytworzone z piasków i glin w trybie gleb brunatnych oraz bielcowych, a następnie czarne ziemie, jak również gleby bagienne. Struktura użytkowania gleb ma charakter rolniczy. Na terenie gminy nie występują najlepsze klasy gleb - I i II. Najwięcej jest gleb klasy IV, V i VI.

3.3.3. Hydrologia

Pod względem hydrologicznym obszar gminy Kuźnica leży w 86% w zlewni dorzecza Niemna i w 14% zlewni Biebrzy (dorzecze Wisły środkowej). Niemen jest rzeką o długości całkowitej 937 km. Rzeką przepływa przez Republikę Białorusi, Republikę Litewską oraz Federację Rosyjską (obwód kaliningradzki). Źródła rzeki zlokalizowane są w okolicach Mińska. Niemen uchodzi do Morza Bałtyckiego. Główne rzeki wyżej wymienionego dorzecza na terenie Polski to: Świsłocz, Łosośna (na terenie gminy Kuźnica), Czarna Hańcza, Marycha, Szeszupa. W północnej części regionu obecna znaczna liczba jezior. obszar ten jest chroniony zapisami tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) - dyrektywa 000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, z późn. zm.). Zgodnie z zapisami RDW planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2005 Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoly, Świeżej i Ücker. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. Stan czystości rzeki Łosośna mieści się w II klasie.

Na terenie gminy Kuźnica wody podziemne o znaczeniu użytkowym, występują głównie w piaszczysto - żwirowych utworach trzeciorzędowych i czwartorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych. Ich wodonośność jest słabo rozpoznana. Warunki wód są skomplikowane z powodu nieciągłości warstw. Ich głębokość waha się od ok. 20 do 80 m. Charakteryzują się twardością, suchą pozostałością średnio 300 mg/dm³ oraz zawartością żelaza 1-1,5 mg/dm³. Wody poziomu powierzchniowego występują w aluwiach rzecznych oraz utworach wodnolodowcowych.

3.3.4. Lasy

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny chronione i rezerwaty leśne. Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne) - zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworząc warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowując różnorodność i złożoność krajobrazu,
- funkcje produkcyjne - polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwaniu nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenie gospodarki łowieckiej oraz rozwijaniu turystyki,
- funkcje społeczne - które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego. Lasy na terenie gminy Kuźnica zajmują 18,7 % powierzchni ogólnej gminy tj. 2 501 ha. Lasy państwowe gospodarstwa leśnego, które zajmują 37,8% (946 ha) ogólnej powierzchni lasów gminy występują w znacznym rozdrobnieniu na obszarze całej gminy. Lasy prywatne stanowią 62,2% (1 555 ha) ogólnej powierzchni lasów są znacznie rozdrobnione i występują na obszarze całej gminy.

3.3.5. Powietrze atmosferyczne

Monitoring jakości powietrza omawianego obszaru przeprowadzany jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Na terenie Gminy nie były wykonywane badania jakości powietrza atmosferycznego.

3.3.6. PEM

Wyróżniamy dwa rodzaje źródeł pól elektromagnetycznych w środowisku: naturalne (promieniowanie Ziemi czy Słońca) oraz sztuczne (np. urządzenia elektryczne).

Głównym źródłem sztucznie wytwarzanych pól elektromagnetycznych w środowisku są elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia oraz instalacje radiokomunikacyjne, takie jak: stacje bazowe radiokomunikacji ruchomej (w tym telefonii komórkowej) i stacje nadające programy radiowe i telewizyjne.

Linie i stacje elektroenergetyczne są źródłami pól o częstotliwości 50 Hz, natomiast urządzenia radiokomunikacyjne wytwarzają pola o częstotliwościach od około 0,1 MHz do około 100 GHz.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Linie i stacje elektroenergetyczne nie powodują istotnego, negatywnego oddziaływania na środowisko, gdyż natężenia pól elektrycznego i magnetycznego szybko maleją wraz ze wzrostem odległości od linii elektroenergetycznych, a stacje elektroenergetyczne budowane są zwykle na otwartych terenach i poza ogrodzonymi, niedostępnymi dla ludności obszarami stacji, nie występują pola elektromagnetyczne o wartościach zbliżonych do dopuszczalnych.

Najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych są stacje bazowe telefonii komórkowych. Według wyszukiwarki stacji bazowych telefonii komórkowej GSM i UMTS (btsearch.pl) na terenie Gminy Kuźnica zlokalizowane są następujące stacje bazowe telefonii komórkowej, sieci:

Tabela 13. Stacje telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnica

Lokalizacja	Operator
Kuźnica	Plus
	T-Mobile
	Orange
	Aero 2
Kruglany	T-Mobile
	Orange

Źródło: www.btsearch.pl

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska definiuje pola elektromagnetyczne jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach z zakresu od 0 Hz do 300 GHz, a ochrona przed nimi polega na utrzymaniu poziomów tych pól poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

WIOŚ został ustawowo zobowiązany do okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (art. 123 P.o.ś.) oraz do prowadzenia, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (art. 124 P.o.ś.). Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2008, Nr 221, poz. 1645), które określiło zakres i sposób prowadzenia przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska badań poziomów PEM weszło w życie z dniem 1 stycznia 2008 roku

i nałożyło obowiązek wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie poszczególnych województw w 135 ppk w ciągu 3 lat pomiarowych po 45 w każdym roku. Na terenie Gminy Kuźnica nie były nigdy wykonywane badania natężenia pól elektromagnetycznych w ramach monitoringu WIOŚ.

3.3.7. Zasoby przyrodnicze

Obszary NATURA 2000

Na terenie Gminy brak jest obszarów NATURA 2000

Na terenie gminy do terenów cennych przyrodniczo należą:

- Park Krajobrazowy Wzgórza Sokólskie - pow. 40456 ha, na wschód od Puszczy Knyszyńskiej, odznaczający się urozmaiconą rzeźbą terenu, z licznymi wzgórzami morenowymi o wysokości pow. 200 m n.p.m., częściowo zalesionymi,
- pomniki przyrody (jesion wyniosły we wsi Kuścińce, sosna zwyczajna i klon zwyczajny we wsi Łosośna, jesion wyniosły we wsi Czuprynowo, dąb szypułkowy i klon zwyczajny oraz aleja drzew we wsi Pawłowicze).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tabela 14. Pomniki przyrody

Lp.	Numer ewidencyjny	Rodzaj obiektu (drzewo, głąz itd.)	Gatunek	Lokalizacja
1.	294	drzewo	Jesion wyniosły	Kuścińce
2.	330	drzewo	Brzoza brodawkowata	Łosośna
3.	331	drzewo	Sosna zwyczajna	Łosośna
4.	332	drzewo	Klon zwyczajny	Łosośna
5.	337	drzewo	Jesion wyniosły	Czuprynowo
6.	341	Aleja drzew	24 lipy drobnolistne, 7 klonów zwyczajnych, 2 kasztanowce, 1 jesion wyniosły	Pawłowicze
7.	342	drzewo	Dąb szypułkowy	Pawłowicze
8.	694	drzewo	Klon zwyczajny	Pawłowicze

2.4. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Cechą charakterystyczną Gminy Kuźnica jest zły stan techniczny infrastruktury drogowej i stan budynków, w tym budynków użyteczności publicznej. Sytuacja ta jest szczególnie zauważalna w miejscowości gminnej Kuźnica. Budynki są nieremontowane przez całe dziesięciolecia i na chwilę obecną nie są przystosowane do współczesnych potrzeb, szczególnie mając na uwadze duży ruch handlowy i turystyczny w tej miejscowości. Widoczny jest brak nowoczesnej infrastruktury handlowej natomiast istniejąca infrastruktura wymaga generalnych remontów i dostosowania do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Zły stan infrastruktury drogowej jest tym ważniejszy, ponieważ głównym źródłem dochodu mieszkańców Gminy jest przygraniczny handel i turystyka.

Najbardziej niekorzystne warunki występują w ścisłym centrum miejscowości Gminnej Kuźnica.

Ważnym problemem jest brak dostosowania budynków użyteczności publicznej do aktualnie istniejących potrzeb – nieodpowiedni standard nauczania dzieci i młodzieży, brak zaplecza do

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

czynnego uprawiania sportów, brak podjazdów dla niepełnosprawnych w budynkach użyteczności publicznej.

Ze sferą techniczną nierozzerwalny związek ma ład przestrzenny na terenie Gminy. W miejscowości gminnej Kuźnica odbywa się przygraniczny handel. Brak jest zaplecza handlowego, a działalność odbywa się głównie w starych zniszczonych barakach lub budynkach. Wiąże się to z bardzo niskim poziomem estetyki miejscowości gminnej i jej wizerunkiem jako stolicy Gminy Kuźnica.

3.4.1. Zabytki

Na terenie Gminy występują następujące zabytki

Tabela 15. Zabytki na terenie Gminy Kuźnica

Lp.	Miejscowość	Rodzaj zabytku, nr rej.
1.	Klimówka	Kościół nr rej 63/2 (p.w. Św. Trójcy i św. Dominika)
2.	Klimówka	Cmentarz przykościelny nr rej 63/2
3.	Klimówka	Cmentarz rzymskokatolicki
4.	Kuźnica	Kościół nr rej A-124 (p.w. Opatrzności Bożej)
5.	Kuźnica	Cmentarz przykościelny nr rej A-124
6.	Kuźnica	Cmentarz rzymskokatolicki
7.	Kuźnica	Cmentarz prawosławny
8.	Kuźnica	Cmentarz przycerkiewny
9.	Kuźnica	Cmentarz Żydowski
10.	Łosośna Mała	Dwór nr rej. 57 (63)
11.	Łosośna Wielka	Stanowisko archeologiczne - średniowieczny gród strażniczy nr rej.205/A
12.	Łowczyki	Stanowisko archeologiczne - Cmentarzysko ze Stellami nr rej.276/1/A
13.	Pawłowice	Pałac nr rej. 62 (68) (Wołowiczów)

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

14.	Pawłowicze	Oficyna dworska
15.	Pawłowicze	Ruiny oficyny
16.	Tołoczki Małe	Zespół dworsko-folwarczny
17.	Tołoczki Wielkie	Dwór
18.	Wołkusze	Kapliczka przydrożna nr rej. 61 (67)
19.	Zajzdra	Zespół folwarczny

3.5. Diagnoza zjawisk w sferze technicznej

3.5.1. System drogowy

System komunikacyjny gminy stanowi sieć drogową i komunikacja autobusowa PKS i PKP. W granicach administracyjnych gminy występują drogi gminne, powiatowe i jedna droga krajowa. Układ sieci drogowej stanowi wystarczająco dogodny system komunikacyjny dla mieszkańców gminy. Problemem natomiast staje się niedostateczny stan nawierzchni wielu spośród istniejących dróg oraz ich niektóre parametry techniczne, nie odpowiadające wymogom zwiększającego się natężenia ruchu oraz bezpieczeństwa (przede wszystkim brak utwardzenia). Należy dążyć do zwiększenia ilości dróg o nawierzchni utwardzonej. Parametry istniejących dróg nie odpowiadają współczesnym wymaganiom, co wyraża się szczególnie brakiem dostatecznej nośności nawierzchni. Dlatego wymagana jest poprawa stanu technicznego dróg. Z analizy układu dróg publicznych wynika, że sieć tych dróg jest wystarczająca do obsługi istniejącej sieci osadniczej. Stan techniczny dróg jest jednak niezadowalający. Uzupełnieniem transportu drogowego jest transport kolejowy.

Tabela 16. System drogowy na terenie Gminy Kuźnica

Ogółem	Drogi nieulepszone brukowe (km)	Drogi asfaltowe (km)	Drogi żwirowe (km)	Drogi gruntowe wzmocnione żwirem, (km)	Drogi ulepszone kostka betonowa (km)	Drogi ulepszone betonowe (km)	Drogi nieulepszone tłuczniowe (km)	Drogi naturalne (z gruntu rodzimego) (km)
								

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

				zużyciem (km)				
61,33	2,726	5,662	26,573	19,384	0,187	0,044	2,599	4,151

Przez obszar gminy Kuźnica przebiega droga ekspresowa S19 granica państwa - Kuźnica Białostocka - Białystok - Lublin - Rzeszów - Barwinek - granica państwa na odcinku Ploski - Chlebczyn; która na terenie gminy jest w złym stanie technicznym.

Przez obszar gminy Kuźnica przebiega linia kolejowa:

- Linia: Zielonka - Białystok - Kuźnica - Granica Państwa - od km 204 + 00 do km 238 + 574 - 34,574 km

3.5.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Na terenie Gminy funkcjonują 2 ujęcia wód pitnych.

Tabela 17. Ujęcia wody na terenie Gminy Kuźnica

Ujęcia wody pitnej			Stacje uzdatniania wody		Powierzchnia strefy ochronnej (ha)
Nazwa ujęcia / lokalizacja	Rodzaj: wody podziemne lub wody powierzchniowe	Wydajność (m ³ /dobę)	Nazwa / lokalizacja	Wydajność (m ³ /dobę)	
Kuźnica	podziemne	1560	Kuźnica	1560	brak
Kuścińce	podziemne	960	Kuścińce	960	brak

Tabela 18. Stan zwodociągowania Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

Lata	2013	2014	2015	2016
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km	109,2	118,5	128,1	128,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	944	959	980	997
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	2499	2632	2605	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ze zbiorczej sieci wodociągowej korzystało na terenie gminy 63,1% mieszkańców, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2013 o 4,1%. Wskaźnik zwodociągowania dla Gminy Kuźnica jest niższy od wskaźnika ogólnopolskiego wynoszącego 91,8%.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Niepokojący jest jednak fakt dużej różnicy w stopniu zwodociągowania i skanalizowania Gminy. Wskaźnik różnicy między stopniem zwodociągowania i skanalizowania Gminy wynosi 28%. Na terenie Gminy funkcjonuje jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 400 m³/dobę, położona w miejscowości Kuźnica.

Tabela 19. Stan skanalizowania Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

Lata	2013	2014	2015	2016
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km.	11,6	11,6	14,7	14,8
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	337	339	355	360
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	1436	1430	1449	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.5.3. Zasoby mieszkaniowe

W roku 2015 na terenie Gminy Kuźnica znajdowało się 1583 budynki mieszkalne. Zasoby mieszkaniowe tworzyło 1725 mieszkań, o łącznej powierzchni 132 939 m². W stosunku do roku 2013 liczba mieszkań na terenie Gminy zwiększyła się o 0,9% (w roku 2013 na terenie Gminy znajdowało się 1710 mieszkań).

Tabela 20. Sytuacja mieszkaniowa na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016

Lata	2013	2014	2015	2016
Budynki mieszkalne w szt.	1569	1573	1583	1589
Mieszkania w m ²	130474	131127	132939	b.d.
Izby w szt.	6612	6638	6698	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2015 na 1000 mieszkańców w Gminie przypadało 417,8 mieszkania. Dla porównania w roku 2013 na 1000 mieszkańców w Gminie przypadało 403,7 mieszkania. Nadal jednak potrzeby mieszkaniowe na obszarach wiejskich są zaspokojone w mniejszym stopniu niż mieszkańców miast.

Tabela 21. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2013-2016

Lata	2013	2014	2015	2016
Gmina Kuźnica	403,7	407,8	417,8	b.d.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy w roku 2015 wynosiła 77,1 m² i z roku na rok sukcesywnie wzrasta.

Tabela 22. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2013-2016 (w m²)

Lata	2013	2014	2015	2016
Gmina Kuźnica	76,3	76,5	77,1	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Podobnie rokrocznie zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę. Przeciętny mieszkaniec Gminy w 2015 roku miał do dyspozycji 32,2 m² powierzchni mieszkania.

Tabela 23. Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2013-2016 (w m²)

	2013	2014	2015	2016
Gmina Kuźnica	30,8	31,2	32,2	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

4. Obszary zdegradowane i obszary do rewitalizacji

4.1. Obszary zdegradowane

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analiza społeczno- gospodarcza wykazała, iż koncentracja negatywnych zjawisk społecznych wystąpiła na terenie miejscowości:

- ✓ Achrymowce - 3 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Białobłockie - 3 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców.
- ✓ Bilminy - 3 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom bezrobocia.
- ✓ Cimanie – 5 wskaźników społecznych:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- wysoki poziom osób w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Chreptowce - 4 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom bezrobocia,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki ogółem,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa.
- ✓ Czuprynowo – 6 wskaźników społecznych:
- niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom pobieranych zasiłków ogółem,
 - wysoki poziom bezrobocia,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Długosielce – 3 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym,
 - wysoki poziom osób w wieku produkcyjnym,
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym.
- ✓ Kruglany - 4 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
 - wysoki poziom osób pobierających zasiłki.
- ✓ Kuścińce - 4 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom pobieranych zasiłków,
 - wysoki poziom zasiłków pobieranych z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom bezrobocia.
- ✓ Litwinki - 4 wskaźniki społeczne:

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Łowczyki – 5 wskaźników społecznych:
- niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem.
- ✓ Łosośna Wielka - 3 wskaźniki społeczne:
- niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego.
- ✓ Milenkowce - 3 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem.
- ✓ Mieleszkowce Pawłowickie - 3 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Mieleszkowce Zalesiańskie - 3 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjny do ogółu mieszkańców,
- ✓ Nowodziel - 3 wskaźniki społeczne:
- wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem.
- ✓ Sterpejki - 4 wskaźniki społeczne:
- niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- wysoki poziom osób w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców,
- wysoki poziom bezrobocia,
- wysoki poziom bezrobocia długotrwałego..
- ✓ Tołcze - 3 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem.
- ✓ Wojnowce - 4 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem,
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym.
- ✓ Wołkusze - 4 wskaźniki społeczne:
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem,
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym.
- ✓ Kuźnica ulica Bazowa - 3 wskaźniki społeczne:
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Kuźnica ulica Grodzieńska - 4 wskaźniki społeczne:
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom pobieranych zasiłków z tytułu ubóstwa,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego.
- ✓ Kuźnica ulica Kolejowa - 4 wskaźniki społeczne:
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia ogółem,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
 - wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców.
- ✓ Kuźnica ulica Mikołaja Kopernika - 5 wskaźników społecznych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- wysoki poziom bezrobocia ogółem,
- wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
- wysoki poziom osób w wieku produkcyjnym,
- wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców,
- wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze
- ✓ Kuźnica pl. 1000- lecia Państwa Polskiego - 4 wskaźniki społeczne:
 - wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom bezrobocia,
 - wysoki poziom przestępczości.
- ✓ Kuźnica ulica Sokóleka - 4 wskaźniki społeczne:
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
 - wysoki poziom przestępczości.
- ✓ Kuźnica ulica Topolewa - 4 wskaźniki społeczne:
 - niski poziom osób w wieku przedprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym do ogółu mieszkańców,
 - wysoki poziom obciążenia demograficznego,
 - wysoki poziom bezrobocia.

We wszystkich wskazanych obszarach występuje co najmniej jeden wskaźnik ze sfery technicznej lub funkcjonalno- przestrzennej.

Obszary zdegradowane przedstawione zostały na Załączniku nr 1.

4.2. Obszar rewitalizacji

Zgodnie z „Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 02.08.2016 r.) obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację,

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Mając na uwadze przeprowadzone badania, prace rewitalizacyjne powinny zmierzać do:

- podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych, a w szczególności osób bezrobotnych długotrwale,
- ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych będących powodem pobierania zasiłków z GOPS,
- ograniczenia ubóstwa będącego powodem pobierania zasiłków z GOPS,
- minimalizację występowania przestępstw i wykroczeń,
- poprawy stanu technicznego budynków użyteczności publicznej,
- poprawy ładu przestrzennego centrum Gminy,
- poprawę sytuacji demograficznej Gminy,

Ze względu na znaczenie dla rozwoju lokalnego najbardziej zasadnym jest objęcie rewitalizacją obszarów zdegradowanych w granicach administracyjnych miejscowości Kuźnica. Wyznaczone zostały obszary rewitalizacji:

- ✓ Chreptowce – zamieszkuje 65 osób na obszarze 282,7147 ha;
- ✓ Kuźnica (ulice: Bazowa, Grodzieńska, Kolejowa, Mikołaja Kopernika, pl. 1000-lecia Państwa Polskiego, Sokólska, Topolowa) - zamieszkuje 412 osób na obszarze 12,863 ha,

Obszar do rewitalizacji zamieszkuje 477 osób (11,12% ogółu mieszkańców Gminy) na obszarze 295,5777 ha (2,2% powierzchni Gminy)

Załącznik nr 2 – obszary do rewitalizacji.

Opis obszaru:

Ze względu na znaczenie dla rozwoju lokalnego najbardziej zasadnym jest objęcie rewitalizacją obszarów zdegradowanych w granicach administracyjnych miejscowości Kuźnica i leżącej tuż obok miejscowości Chreptowce. Wyznaczony obszar ma znaczenie strategiczne z punktu widzenia Gminy- jest centrum administracyjnym, gospodarczym, kulturalnym Gminy. Obszar miejscowości Chreptowce graniczy administracyjnie z miejscowością Kuźnica.

Obszar o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia gminy. Skoncentrowane są tu niezbędne do funkcjonowania gminy podmioty i instytucje oraz ze względu na walory (istnienie zalewu), daje

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

możliwość rozwoju w kierunku np. turystyki, aktywnego wypoczynku zarówno mieszkańców Gminy, jak i przyjezdnych w tym z Białorusi.

Obszar ten cechuje się kumulacją negatywnych zjawisk społecznych, w tym bezrobocia długotrwałego, a więc takich, które są w sytuacji szczególnej z punktu widzenia osób poszukujących pracy. Obszar o dużym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych uprawniających do korzystania z opieki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obszar o niekorzystnych trendach demograficznych z wysokim wskaźnikiem obciążenia demograficznego. Występujący tu wysoki poziom przestępczości, w dalszej konsekwencji może powodować negatywne skutki społeczne. Jednocześnie zachodzą tu negatywne zjawiska techniczne i funkcjonalno- przestrzenne.

Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problemy społeczne, co w konsekwencji umożliwi jednostce zapewnienie takich warunków, by mogła funkcjonować samodzielnie bez konieczności korzystania z pomocy GOPS. Konieczna jest również eliminacja negatywnych zjawisk społecznych w postaci przestępstw i wykroczeń. W sferze technicznej konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu budynków użyteczności publicznej, rewitalizacji przestrzeni i poprawy jej estetyki, poprawy jakości dróg, poprawy zagospodarowania turystycznego gminy.

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych w tym obszarze powinna być poprawa estetyki, włączenie społeczne, poprawa bezpieczeństwa publicznego i ożywienie gospodarcze mieszkańców.

Obszar przeznaczony do rewitalizacji przedstawiono w Załączniku nr 2.

5. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja przemian na obszarze rewitalizacji (czyli wizja tego obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych) MUSI BYĆ SPÓJNA z wizją rozwoju całego obszaru, w skład którego wchodzi obszar rewitalizacji.

Kuźnica, miejscem bezpiecznym, ożywionym sportowo, turystycznie i kulturalnie, wyposażona w pełną infrastrukturę techniczną z warunkami zachęcającymi do zamieszkania i odwiedzenia.

Wizja obszarów wskazanych do rewitalizacji musi nawiązywać do kierunków rozwoju i celów do osiągnięcia przez cały obszar gminy. Działania rewitalizacyjne powinny wpłynąć na:

- 1) Poprawę warunków i jakości życia w na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji,
- 2) Tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru przeznaczonego do rewitalizacji,

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

- 3) Poprawę bezpieczeństwa na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji,
- 4) Poprawę klimatu zamieszkania poprzez stworzenie infrastruktury do aktywnego wypoczynku i integracji społecznej mieszkańców,
- 5) Poprawę estetyki obszarów przeznaczonych do rewitalizacji,
- 6) Poprawę stanu obiektów w tym użyteczności publicznej na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji,
- 7) Stworzenia warunków niwelujących negatywne zjawiska społeczne.

Jednocześnie wizja powinna nawiązywać do negatywnych zjawisk występujących na obszarach zdegradowanych i sposobu ich wyprowadzenia ze stanu kryzysowego tj.:

- poprawy bezpieczeństwa,
- podnoszenia kwalifikacji osób, a w szczególności zagrożonych bezrobociem długotrwałym,
- ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych będących powodem opieki GOPS,
- poprawy warunków technicznych, funkcjonalno- przestrzennych i estetycznych,
- minimalizowania negatywnych trendów demograficznych w celu pobudzania przyrostu naturalnego,
- poprawy stanu obiektów w tym użyteczności publicznej,
- poprawy estetyki centrum miejscowości gminnej,
- pobudzenie aktywności ekonomicznej mieszkańców.

Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, zapewniające możliwość samodzielnego funkcjonowania bez konieczności pomocy ze strony opieki społecznej.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej nastąpi poprawa estetyki i ładu przestrzennego, stanu obiektów w tym użyteczności publicznej, stworzone zostaną warunki do aktywnego wypoczynku, turystyki, integracji społecznej, co w dalszej konsekwencji przełoży się na sytuację ekonomiczną mieszkańców i ich pobudzenie gospodarcze.

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych będzie realizacja działań zmierzających do poprawy estetyki i ładu przestrzennego, zachowania dziedzictwa kulturowego, aktywizacji społecznej, eliminacja wyłączenia społecznego, poprawa bezpieczeństwa publicznego i rozwój gospodarczy obszarów przeznaczonych do rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W oparciu o przeprowadzone analizy sytuacji społeczno-gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej Gminy Kuźnica, które przedstawiono w poprzednich rozdziałach, a także przy uwzględnieniu zapisów dokumentów strategicznych sformułowane zostały cele rewitalizacji Gminy Kuźnica. Cele zostały ukierunkowane zgodnie z wynikami analizy wskaźników.

Cel 1. Rozwój gospodarczy obszaru przeznaczanego do rewitalizacji oraz aktywizacja gospodarcza społeczeństwa

Cel szczegółowy 1.1. Aktywizacja gospodarcza poprzez zachęty dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców gminy

Działania:

- 1.1.1. Wsparcie aktywizacji społeczeństwa do zwiększenia aktywności gospodarczej poprzez szkolenia z zakresu otwierania i prowadzenia działalności gospodarczej
- 1.1.2. Tworzenie zachęt do inwestowania na terenie gminy (np. preferencyjny system opodatkowania)
- 1.1.3. Promocja turystyczna gminy
- 1.1.4. Rozwój bazy turystyczno-noclegowej gminy.
- 1.1.5. Stworzenie bazy do rozwoju handlu i turystyki przygranicznej

Cel szczegółowy 1.2. Wsparcie dla osób poszukujących pracy ze szczególnym naciskiem na osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz podniesienie jakości nauczania

Działania:

- 1.2.1. Doksztalcanie mieszkańców z uwzględnieniem specyfiki rynku pracy
- 1.2.2. Organizacja warsztatów, szkoleń z zakresu efektywnego poszukiwania pracy
- 1.2.3. Organizacja staży i warsztatów dla osób bezrobotnych
- 1.2.4. Podnoszenie jakości nauczania poprzez poprawę ich warunków

Cel 2. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców gminy

Cel szczegółowy 2.1. Rozwój infrastruktury, która przyczyni się do włączenia społecznego poprzez dostęp do infrastruktury sportowej, kulturalnej, rekreacyjnej

Działania:

- 2.1.1. Zagospodarowanie nieczynnych obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

2.1.2. Remonty, przebudowa i dostosowanie obiektów mogących spełniać rolę ośrodków kulturalnych, sportowych i turystycznych.

Cel 3. Poprawa infrastruktury, zagospodarowania, estetyki przestrzeni i podniesienie jakości życia mieszkańców gminy

Cel szczegółowy 3.1. Poprawa estetyki przestrzennej gminy

Działania:

- 3.1.1. Poprawa stanu technicznego i estetyki obiektów zdegradowanych
- 3.1.2. Rewitalizacja i zagospodarowanie obiektów zabytkowych i publicznych
- 3.1.3. Poprawa estetyki obiektów użyteczności publicznej i zagospodarowanie przestrzeni wokół nich.

Cel szczegółowy 3.2. Modernizacja i rozwój infrastruktury gminy

Działania:

- 3.2.1. Poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej
- 3.2.2. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej

6. Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych

Listę planowanych, projektów rewitalizacyjnych przedstawiono w Załączniku nr 3.

Tabela 24. Tabela zgodności projektów rewitalizacyjnych z celami PR oraz Strategią Rozwoju Gminy Kuźnica na lata 2015- 2020

Lp.	Nazwa zadania	Zgodność z PR	Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Kuźnica na lata 2015- 2020
1	Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokóleńska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 3.2.2.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki
2	Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

3	Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 1.1.5.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki
4	Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokólska	C 1.2.4.	Cel 6 Sfera społeczna- Edukacja, aktywizacja zawodowa, zapobieganie wykluczeniu społecznemu
5	Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki
6	Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki
7	Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 3.2.2.	Cel 4. Rozwój Gminy w kontekście kultury, sportu i turystyki
8	Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	C 1.2.4.	Cel 6 Sfera społeczna- Edukacja, aktywizacja zawodowa, zapobieganie wykluczeniu społecznemu

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do którego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.

Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji i uzupełnianie się i spójność procedur.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.

Za realizację programu odpowiedzialny będzie wójt Gminy wraz z pracownikami Urzędu Gminy. Będą oni odpowiedzialni za realizację projektów w sferze publicznej oraz za pozyskiwanie na ten cel środków zewnętrznych. Władze Gminy będą również odpowiedzialne za dialog w sprawie realizacji programu między interesariuszami programu a wdrażającym. Na Wójcie spoczywa również odpowiedzialność za monitoring programu, podawanie do publicznej wiadomości raportów z jego realizacji i ewentualne aktualizacje założeń.

Komplementarność międzyokresowa

W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007-2013) sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest zaplanowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji odpowiadają na te potrzeby zmian, które wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania w kontekście polityki spójności 2014-2020 oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji. Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

Tabela 25: Komplementarność projektów rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Komplementarność	Obszar komplementarności
1	Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokólska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	1. Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska) 2. Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica, Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, PROW 2007-2013
2	Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce	1. Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną 2. Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska 3. Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica PROW 2007-2013
3	Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	1. Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce 2. . Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną 3. Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica PROW 2007-2013
4	Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokólska	1. Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

			międzyokresowa – Remont świetlicy wiejskiej w Klimówce PROW 2007-2013
5	Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	1. Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce 2. Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska 3. Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica PROW 2007-2013
6	Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska	1. Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce 2. Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną 3. Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica PROW 2007-2013
7	Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	1. Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska) 2. . Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokólska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa - Zagospodarowanie parku w centrum miejscowości Kuźnica, Zagospodarowanie terenu na wzgórzu „Szubienica” w Kuźnicy, PROW 2007-2013
8	Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	1. Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokólska	przestrzennie, problemowo, proceduralno- instytucjonalnie, finansowo międzyokresowa – Remont świetlicy wiejskiej w Klimówce PROW 2007-2013

Tabela 26. Podmiot realizujący, Fundusze, realizacja oraz grupy docelowe zadań

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Lp.	Nazwa zadania	Podmiot realizujący	Grupa docelowa	Lokalizacja
1	Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokólska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokólska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,
2	Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Wieś Chreptowce
3	Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokólska)	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Sokólska
4	Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokólska	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Sokólska
5	Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Grodzieńska
6	Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Sokólska
7	Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Bazowa, M. Kopernika, Kolejowa
8	Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	Gmina Kuźnica	Mieszkańcy Gminy, w tym obszaru przeznaczonego do rewitalizacji	Kuźnica ul. Sokólska

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Opracowanie i realizacja programu rewitalizacji ze względu na swoją złożoność wymaga utworzenia podmiotu, który będzie odpowiedzialny za skuteczne, terminowe i sprawne jego wdrażanie.

Zgodnie z zapisami Ustawy, utworzony zostanie Komitet Rewitalizacyjny. Zadaniem Komitetu będzie dostarczanie w procesie rewitalizacji opinii i stanowisk, które pomogą Gminie w prawidłowym ukształtowaniu jego przebiegu. Na forum Komitetu możliwe będzie również prowadzenie dyskusji (dialogu) na temat planowanych rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji rewitalizacji. Komitet stanowi organizacyjny łącznik między organami Gminy, a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc jeden ze środków zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji.

8. Indykatywne ramy finansowe

Zabezpieczenie finansowe działań związanych z realizacją Programu Rewitalizacji stanowią przede wszystkim środki budżetowe gminy. Jednakże środki własne gminy wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jak i jako niezależne źródło finansowania,
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe,
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tabela 27. Zaplanowane działania i źródła ich finansowania

Lp.	Nazwa zadania	Koszt zadania w zł	Źródła finansowania
1	Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokóleka, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	885000	EFRR, budżet Gminy
2	Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce	1290000	EFRR, budżet Gminy
3	Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez organizację imprez (ul. Sokóleka)	200000	EFRR, budżet Gminy
4	Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokóleka	1800000	EFRR, budżet Gminy
5	Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	100000	EFRR, budżet Gminy
6	Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokóleka	50000	EFRR, budżet Gminy
7	Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	300000	EFRR, budżet Gminy
8	Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	160000	EFRR, budżet Gminy

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych grup i podmiotów aktywnych w procesie rewitalizacji

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego społecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

Na etapie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026 w celu włączenia lokalnej społeczności w proces realizacji programu przewidziano szerokie rozumiane konsultacje społeczne, których uczestnikami były następujące grupy:

- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- lokalni liderzy,
- przedsiębiorcy,
- administracja publiczna,
- mieszkańcy.

W celu informowania „na bieżąco” na temat prac nad programem utworzona została zakładka Rewitalizacja na stronie internetowej Gminy Kuźnica. Zamieszczane tu zostały wszelkie informacje na temat projektu, warsztatów, spotkań z mieszkańcami, materiały do konsultacji społecznych, ankiety.

W ramach realizacji projektu przewidziano również dystrybucję materiałów informujących o projekcie i procesie rewitalizacji.

Ponadto na stronie znajdują się materiały dotyczące realizacji projektu tj. ankiety na poszczególnych etapach opracowania programu, fiszki projektowe w celu zgłaszania propozycji projektów przez poszczególne grupy interesariuszy – obie zbierane w formie papierowej i elektronicznej.

W pierwszym spotkaniu rozpoczynającym projekt uczestniczyło 50 osób (wg listy obecności). Na spotkaniu oferowano catering w postaci kawy, herbaty, wody, soków, ciasteczek deserowych, ciasta. Zawiadomienie na stronie internetowej. Ponadto zaproszenie przekazano wszystkim sołtysom i radnym.

Na stronie internetowej opublikowano diagnozę społeczno-gospodrczą dla programu rewitalizacji wraz ze wskazaniem obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji. Diagnozę omówiono również na spotkaniu konsultacyjnym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Raport z przeprowadzonych konsultacji z dokładnym omówieniem zamieszczony został na stronie internetowej.

Tabela 28. Konsultacje społeczne związane z realizacją projektu opracowania Programu Rewitalizacji

Konferencja	Zaprezentowano ogólne informacje dotyczące procesu opracowania programu rewitalizacji, samej rewitalizacji, nakreślono uczestnikom zakres podstawowych pojęć oraz zalety opracowania dokumentu, dystrybucja materiałów promocyjnych, poczęstunek.
Warsztaty	opracowanie diagnozy oraz obszarów kryzysowych, swobodna dyskusja na temat diagnozy i wyznaczenia obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji, zbieranie uwag,
Ankietyzacja	Na etapie każdego warsztatu, możliwość składania ankiet w wersji papierowej i elektronicznej na etapie każdej konsultacji społecznych.

W ramach konsultacji społecznych poszczególne grupy interesariuszy będą miały możliwość zapoznania się z projektem Programu Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026 i zgłaszania do niego uwag. Rozpropagowane zostaną również fiszki projektowe, aby każdy interesariusz miał swobodną możliwość zgłaszania swoich projektów. Każdy proces konsultacji społecznych poprzedzany jest Zarządzeniem Wójta w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych w terminie 7 dni przed rozpoczęciem konsultacji oraz zakończony raportem z konsultacji społecznych.

Elementem partycypacji społecznej będzie powołany Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany w okresie nie dłuższym niż 2 miesiące po uchwaleniu PR.

10. System realizacji programu rewitalizacji

Proces tworzenia oraz realizacji programu rewitalizacji można podzielić na kilka istotnych etapów:

1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji,
2. Sporządzenie projektu programu rewitalizacji,
3. Konsultacje społeczne programu rewitalizacji,
4. Opiniowanie projektu programu rewitalizacji,
5. Wprowadzenie uwag wynikłych na etapie przeprowadzenia konsultacji społecznych i opiniowania projektu,
6. Realizacja programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Podmioty uczestniczące w procesie rewitalizacji

- Wójt Gminy Kuźnica wraz z pracownikami Urzędu Gminy – odpowiedzialny będzie za realizację programu rewitalizacji oraz za pozyskanie dofinansowania na inwestycje gminne zapisane w PR,
- Instytucje biorące udział w opiniowaniu PR,
- Interesariusze programu.

Skuteczność realizacji programu rewitalizacji i jego celów zapewnić będzie sprawny system oceny skuteczności wdrażania obejmujący:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Prace nad realizacją działań rewitalizacyjnych powinny rozpocząć się natychmiast po przyjęciu programu rewitalizacji. Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie programu rewitalizacji wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

11. Monitoring

Program Rewitalizacji będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- cele główne i szczegółowe wytyczone w programie,
- kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie.

Monitorowanie odbywać się będzie metodami jakościowymi i ilościowymi. Przewiduje się prowadzenie wśród mieszkańców Kuźnicy dorocznych sondaży: internetowych, których celem będzie uzyskanie wiedzy na temat szerokiego odbioru społecznego i ogólnej oceny osiągnięć PR. Do badań tego rodzaju stosowane będą elektroniczne kwestionariusze, udostępnianie na stronie internetowej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Cel 1. Rozwój gospodarczy obszaru przeznaczanego do rewitalizacji oraz aktywizacja gospodarcza społeczeństwa

Tabela 29. Wskaźniki dla celu 1

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2026 roku
Wskaźniki produktu				
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON	Sztuki	BDL	1 raz na rok	wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON	Sztuki	BDL	1 raz na rok	spadek
Liczba podmiotów gospodarczych zawieszających działalność gospodarczą	Sztuki	BDL	1 raz na rok	spadek
Ilość zorganizowanych warsztatów, szkoleń, staży	Sztuki	GOPS/ Urząd Gminy	1 raz na rok	wzrost
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	spadek
Liczba osób bezrobotnych długotrwale	Osoby	PUP	1 raz na rok	spadek
Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, stażach	Osoby	Dane UG	1 raz na rok	wzrost
Liczba obiektów przeznaczonych na cele społeczno-kulturalne	Osoby	Dane UG	1 raz na rok	wzrost

Cel 2. Podniesienie aktywności społecznej mieszkańców gminy

Tabela 30. Wskaźniki dla celu 2

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Wskaźniki produktu				
Ilość zorganizowanych imprez kulturalnych	Sztuki	GOPS/ Urząd Gminy	1 raz na rok	wzrost
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób bezrobotnych	Osoby	PUP	1 raz na rok	spadek

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Liczba osób bezrobotnych długotrwale	Osoby	PUP	1 raz na rok	spadek
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Osoby	GOPS	1 raz na rok	spadek

Cel 3. Poprawa infrastruktury, zagospodarowania, estetyki przestrzeni i podniesienie jakości życia mieszkańców gminy

Tabela 31. Wskaźniki dla celu 3

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwana zmiana w 2020 roku
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji	sztuka	Urząd Gminy	1 raz na rok	wzrost
Powierzchnia terenów poddana działaniom związanym z estetyką	sztuka	Urząd Gminy	1 raz na rok	wzrost
Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych remontom	sztuka	Urząd Gminy	1 raz na rok	wzrost

12. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projektowany dokument został poddany procedurze zapytania o konieczność i zakres opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko, jako że opracowywany dokument, nie przewiduje realizacji zadań znacząco oddziałujących na środowisko, a swym zasięgiem obejmuje obszar 1 gminy.

Mając powyższe na uwadze wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Łodzi z wnioskiem o stwierdzenie, na podstawie art. 47 Ustawy OOS, czy dla dokumentu, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Spis rysunków:

Rysunek 1. Sytuacja demograficzna Gminy Kuźnica i powiatu sokólskiego.....	36
Rysunek 2. Liczba osób w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016...	41
Rysunek 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016	45
Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016	52
Rysunek 5. Struktura płci osób bezrobotnych na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016.....	53

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba mieszkańców na terenie poszczególnych miejscowości	34
Tabela 2. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	37
Tabela 3. Procentowy udział mieszkańców w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	41
Tabela 4. Wskaźnik procentowego udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	45
Tabela 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego	49
Tabela 6. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2013-2015	53
Tabela 7. Wskaźnik liczby bezrobotnych do ogólnej liczby mieszkańców zamieszkujących na danym obszarze	53
Tabela 8. Wskaźnik długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla danego obszaru	57
Tabela 9. Wskaźnik liczby osób pobierających zasiłek okresowy do ogólnej liczby mieszkańców danego obszaru	61
Tabela 10. Wskaźnik udziału osób pobierających zasiłki z tytułu ubóstwa	64
Tabela 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego na terenie Gminy Kuźnica w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016.....	66
Tabela 12. Frekwencja wyborcza w okręgach wyborczych na terenie Gminy Kuźnica w roku 2015	68
Tabela 13. Stacje telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie Gminy Kuźnica	77
Tabela 14. Pomniki przyrody	79
Tabela 15. Zabytki na terenie Gminy Kuźnica	80
Tabela 16. System drogowy na terenie Gminy Kuźnica.....	81
Tabela 17. Ujęcia wody na terenie Gminy Kuźnica.....	82
Tabela 18. Stan zwodociągowania Gminy Kuźnica w latach 2013-2016.....	82
Tabela 19. Stan skanalizowania Gminy Kuźnica w latach 2013-2016.....	83
Tabela 20. Sytuacja mieszkaniowa na terenie Gminy Kuźnica w latach 2013-2016.....	83
Tabela 21. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2013-2016.....	83
Tabela 22. Przeciętna powierzchnia mieszkania w latach 2013-2016 (w m ²).....	84

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026

Tabela 23. Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę w latach 2013-2016 (w m ²)	84
Tabela 24. Tabela zgodności projektów rewitalizacyjnych z celami PR oraz Strategią Rozwoju Gminy Kuźnica na lata 2015- 2020.....	94
Tabela 25: Komplementarność projektów rewitalizacyjnych.....	98
Tabela 26. Podmiot realizujący, lokalizacja oraz grupy docelowe zadań.....	99
Tabela 27. Zaplanowane działania i źródła ich finansowania.....	102
Tabela 28. Konsultacje społeczne związane z realizacją projektu opracowania Programu Rewitalizacji.....	104
Tabela 29.. Wskaźniki dla celu 1	106
Tabela 30. Wskaźniki dla celu 2	106
Tabela 31. Wskaźniki dla celu 3	107

Załączniki:

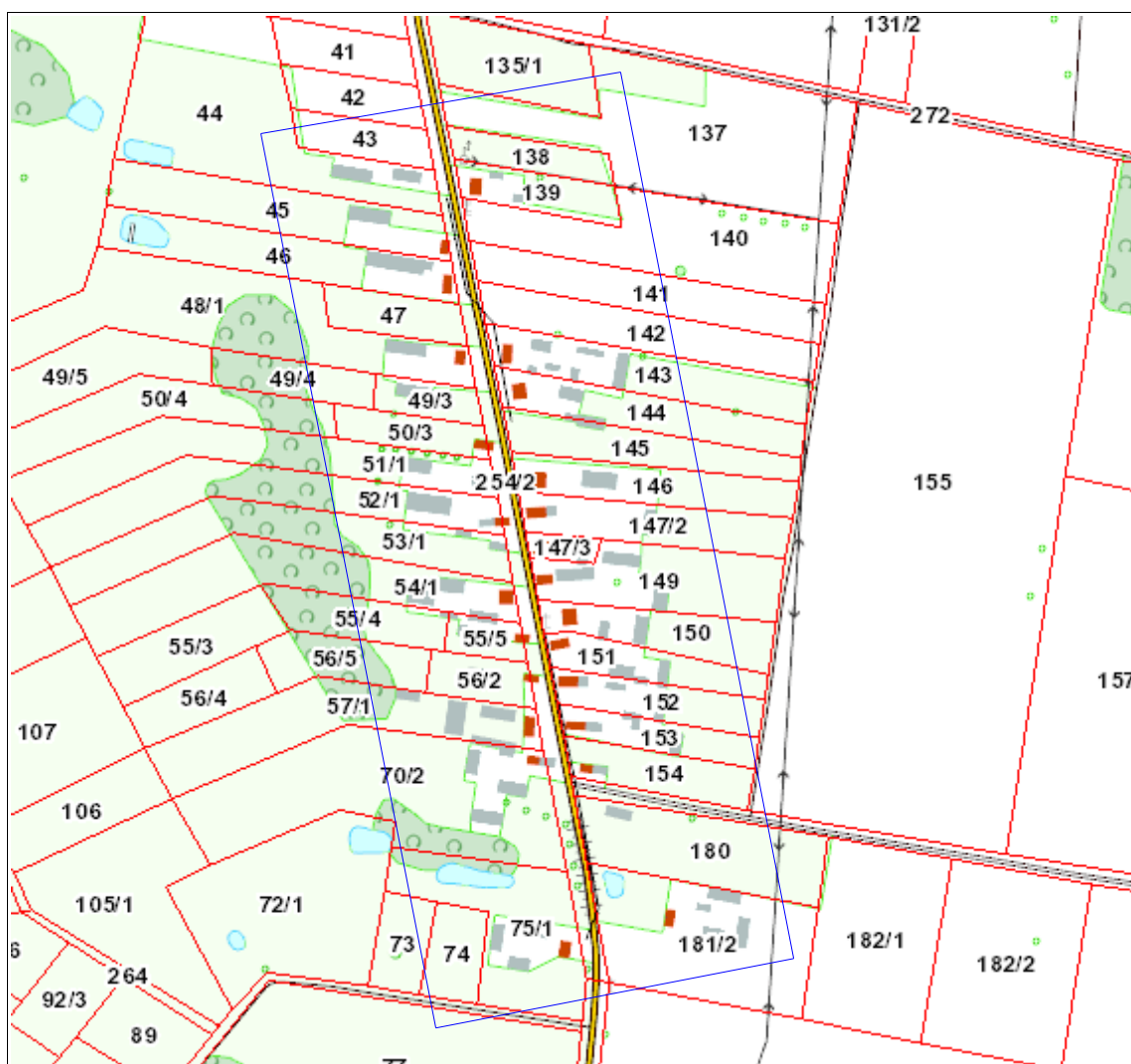
Załącznik nr 1 – Obszary zdegradowane,

Załącznik nr 2 – Obszary do rewitalizacji,

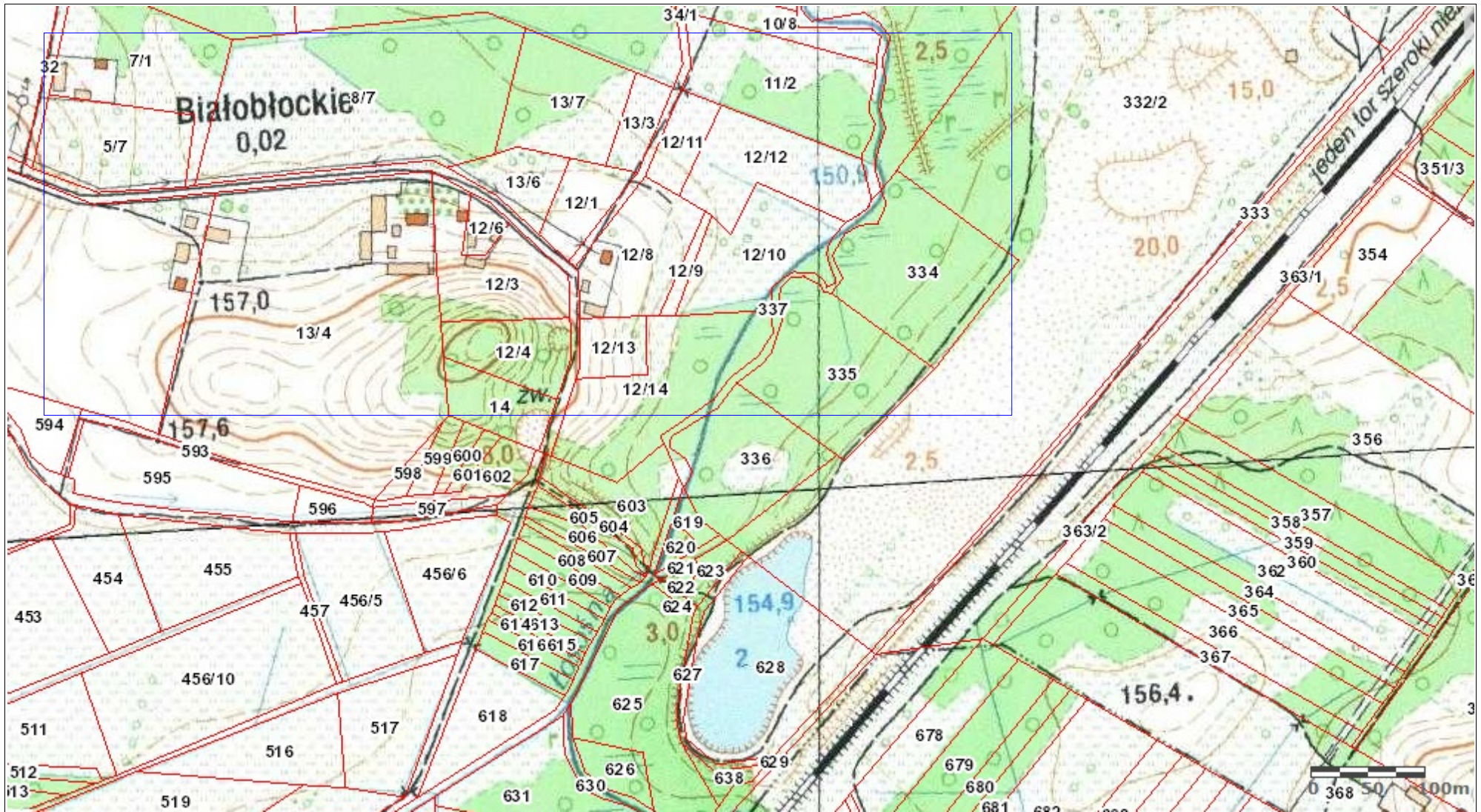
Załącznik nr 3 - Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych (Lista A).

Obszar zdegradowany wsi Achrymowce

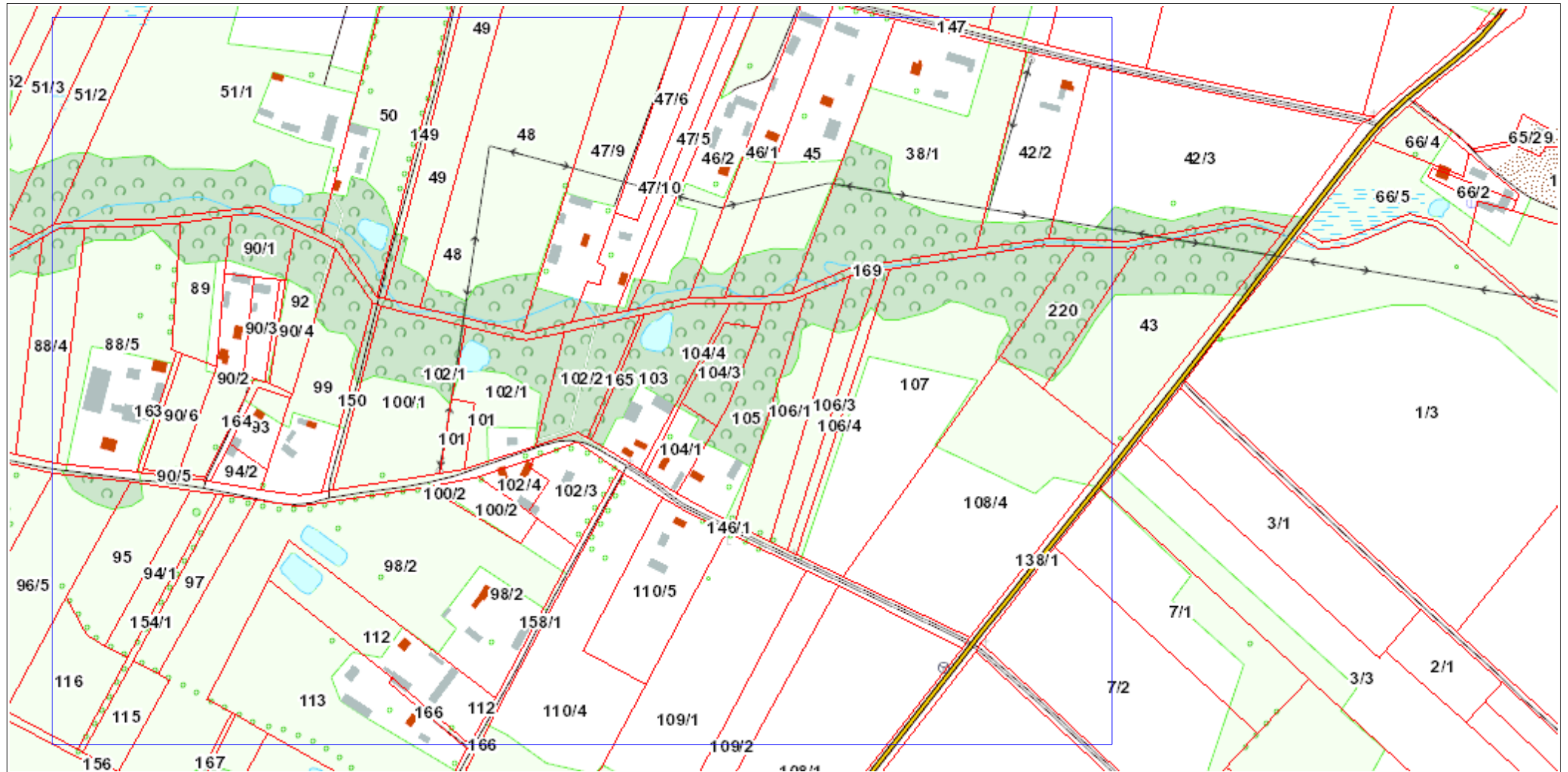
Skala 1 : 5 000

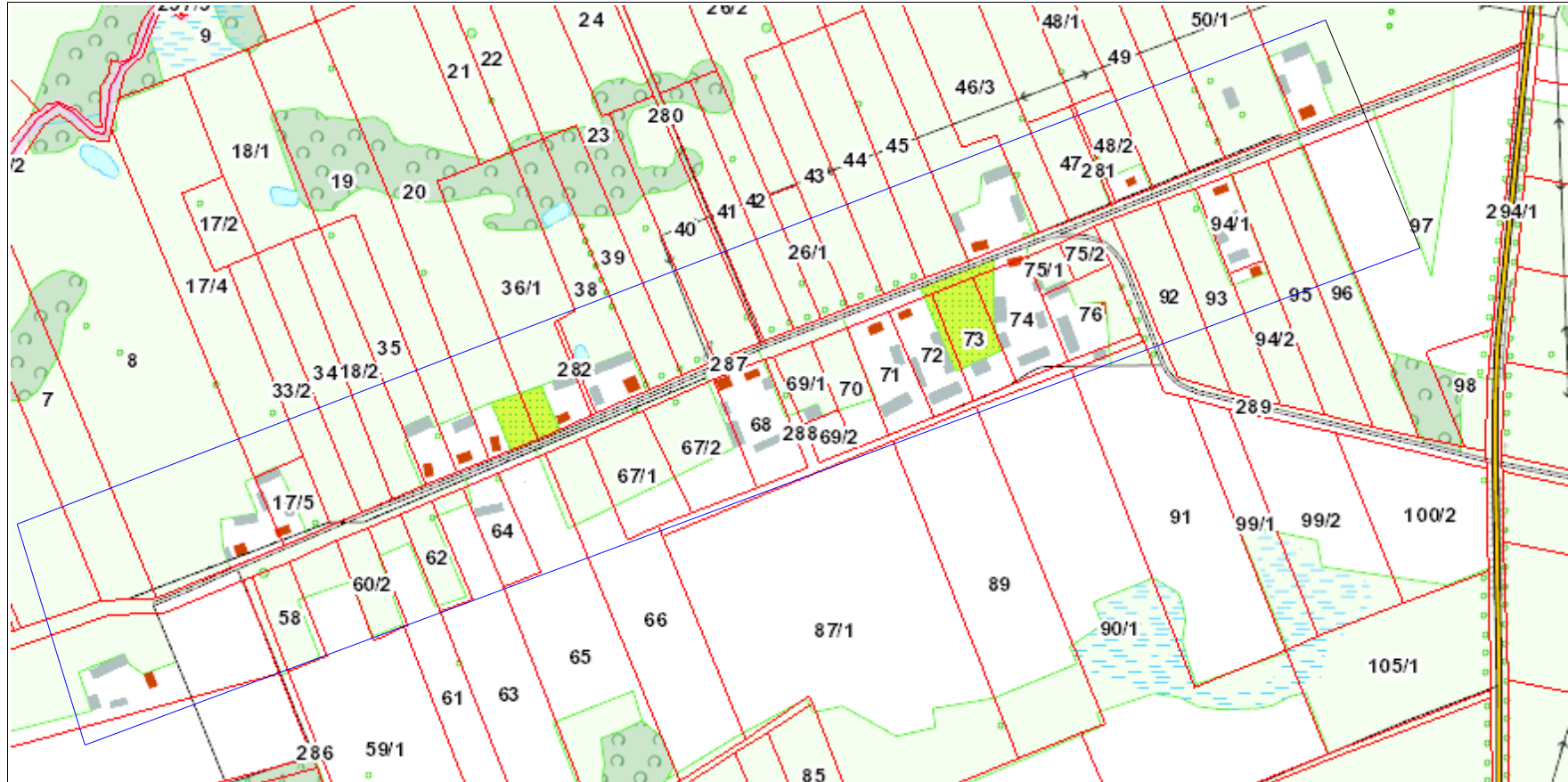
Obszar zdegradowany wsi Białobłockie
skala 1 : 5 000

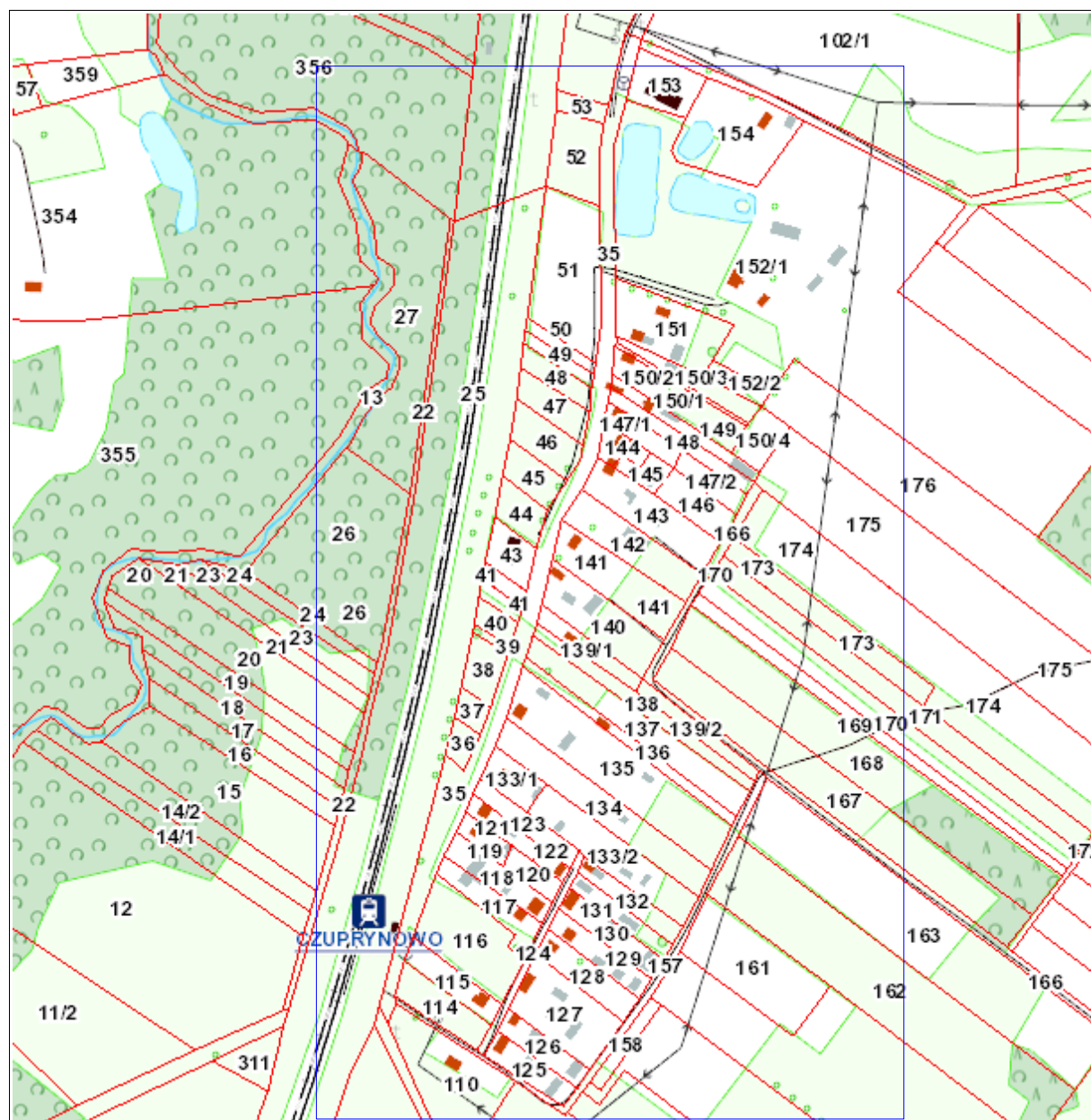
Obszar zdegradowany wsi Bilminy
Skala 1 : 5 000

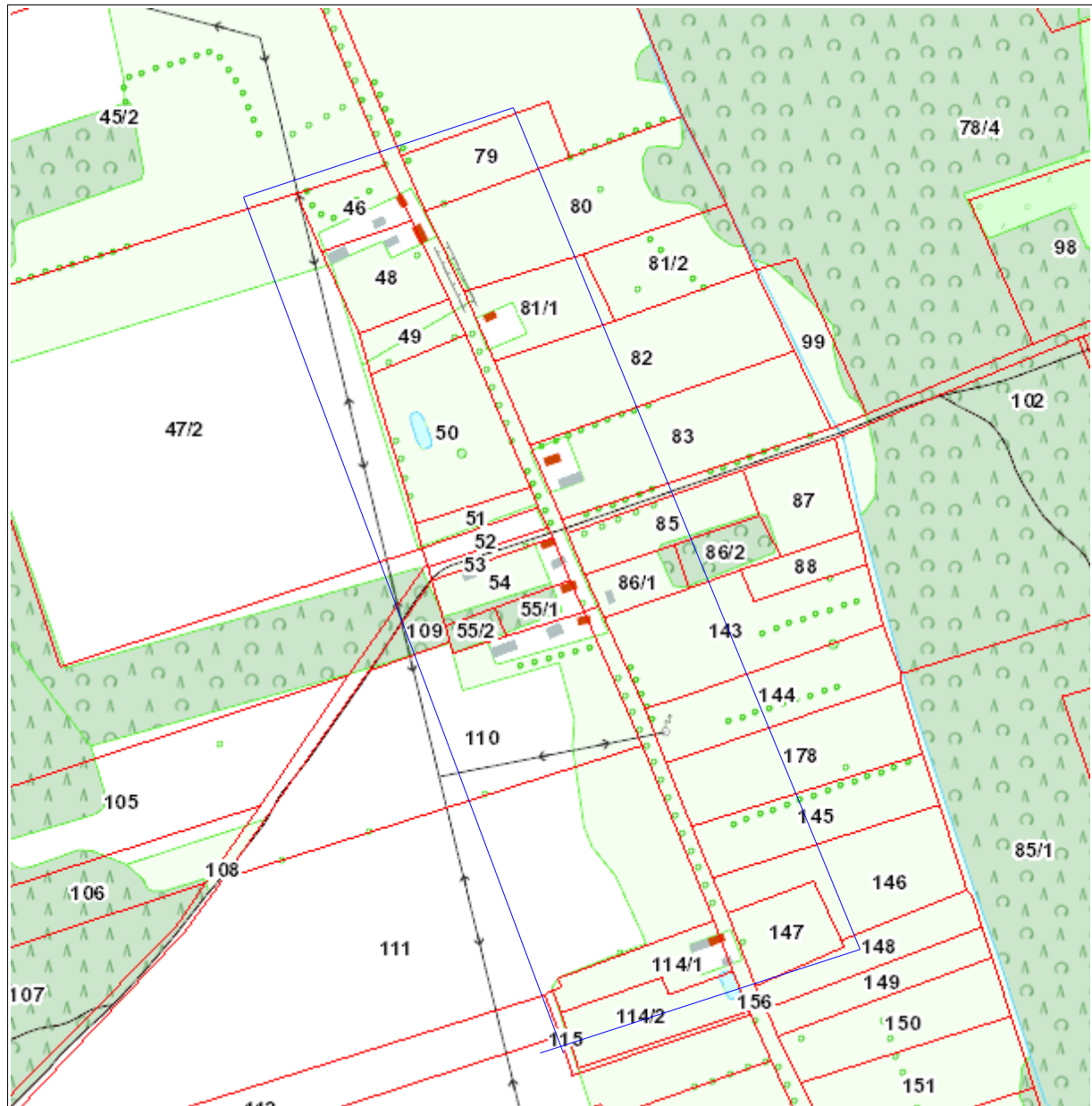
Obszar zdegradowany wsi Cimanie
Skala 1 : 5 000

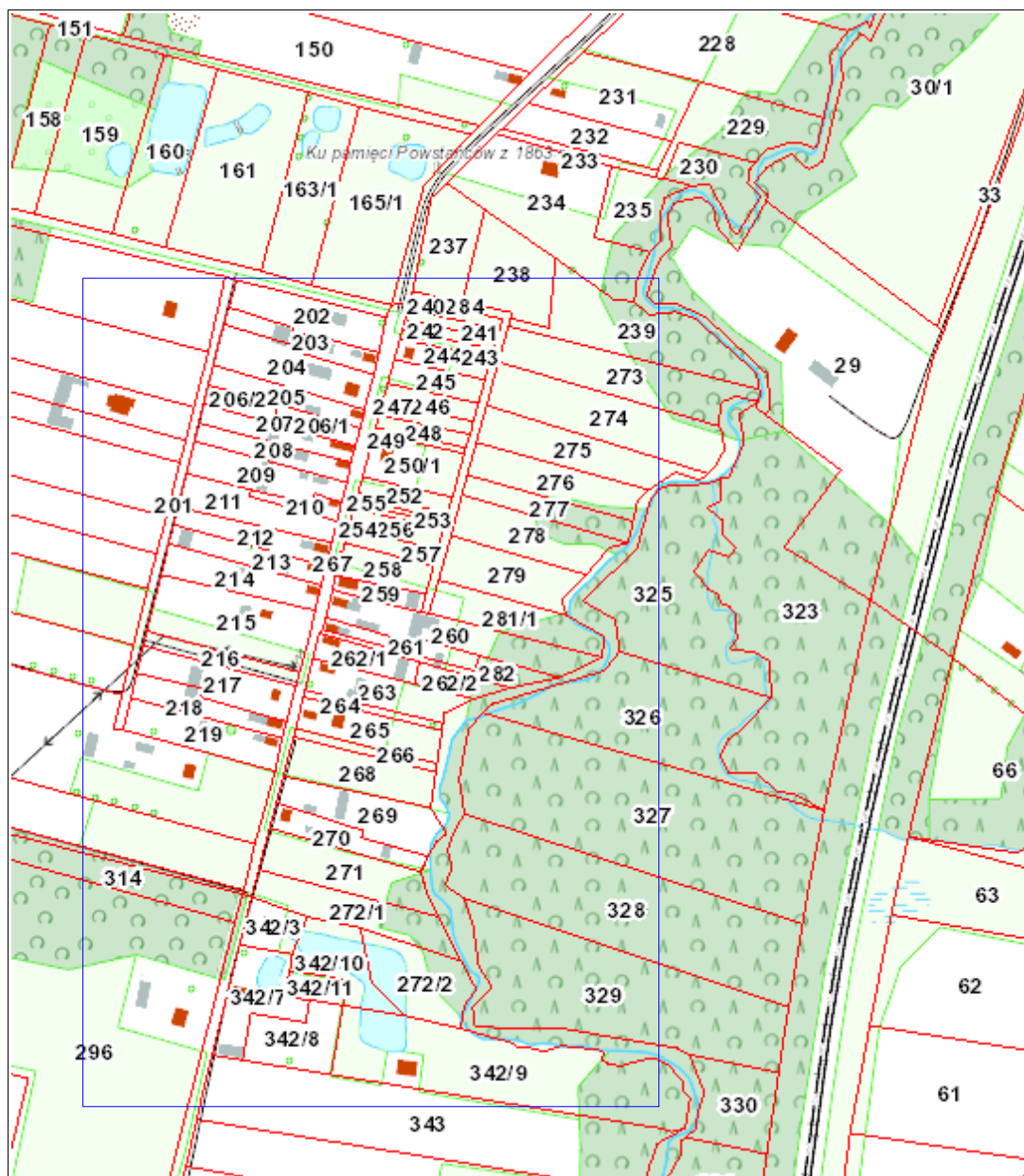
Obszar zdegradowany wsi Czuprynowo
Skala 1 : 5 000

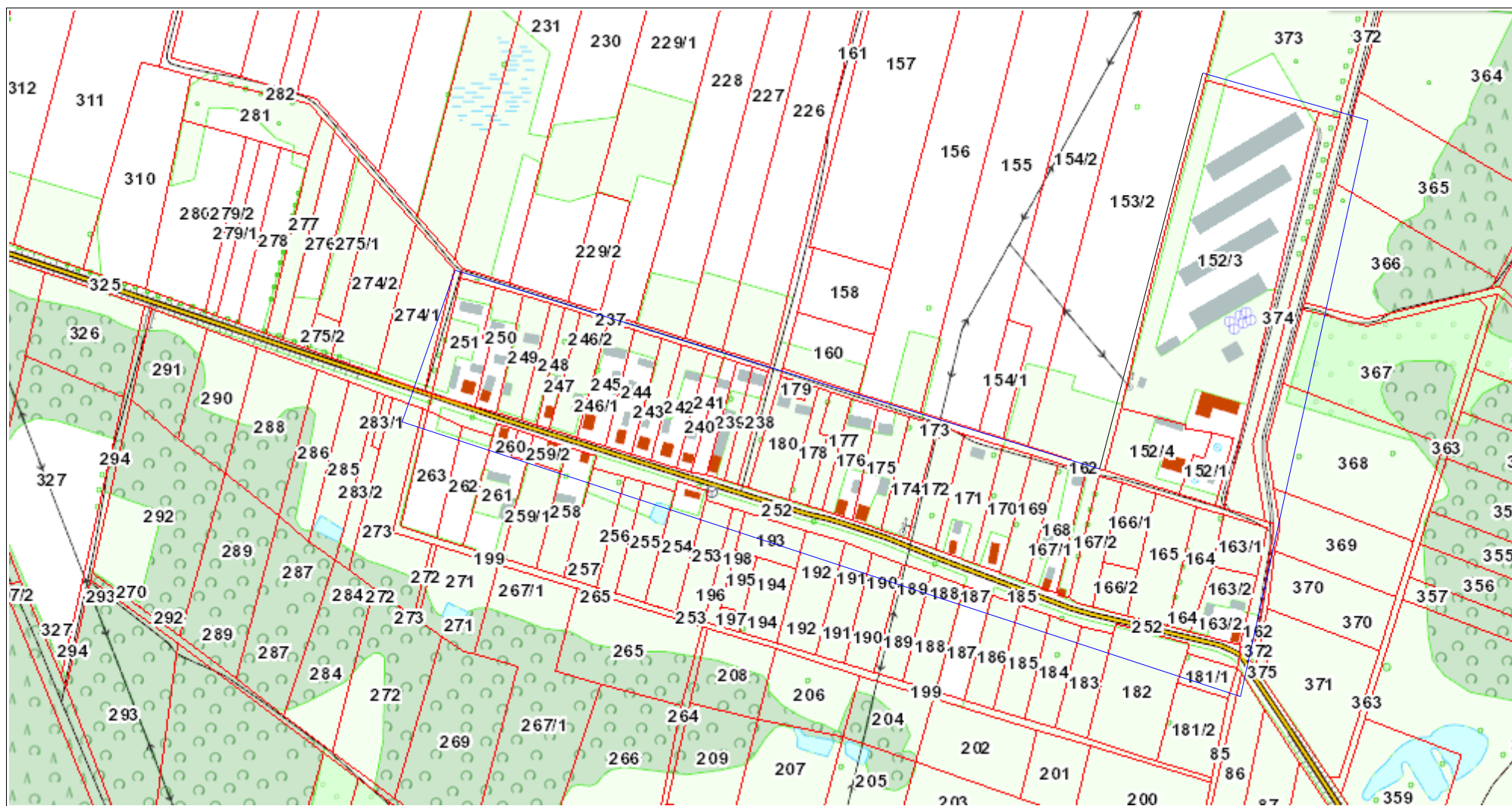
Obszar zdegradowany wsi Długosielce
Skala 1 : 5 000

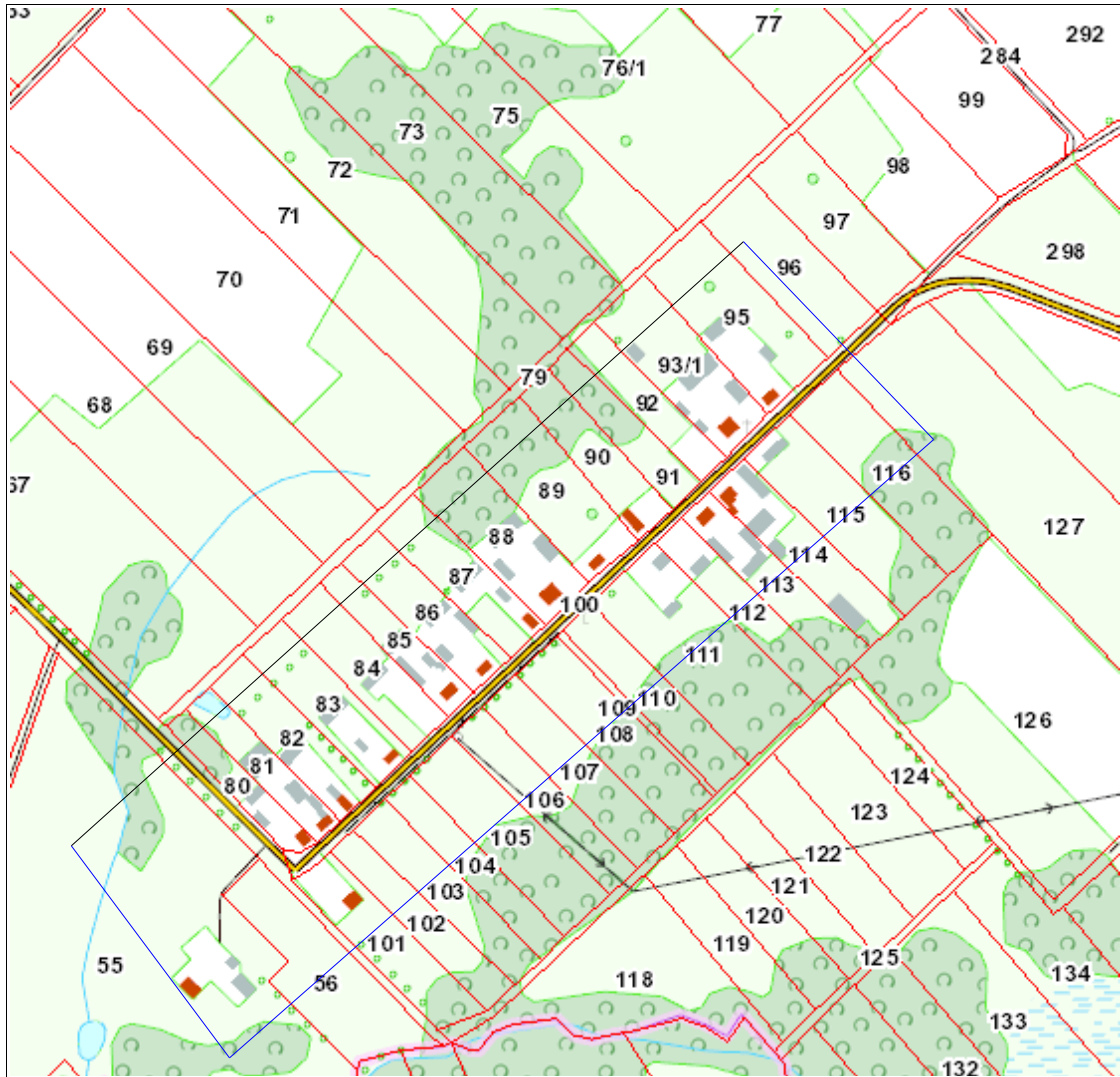
Obszar zdegradowany wsi Kruglany
Skala 1 : 5 000

Obszar zdegradowany wsi Kuścińce
Skala 1 : 5 000

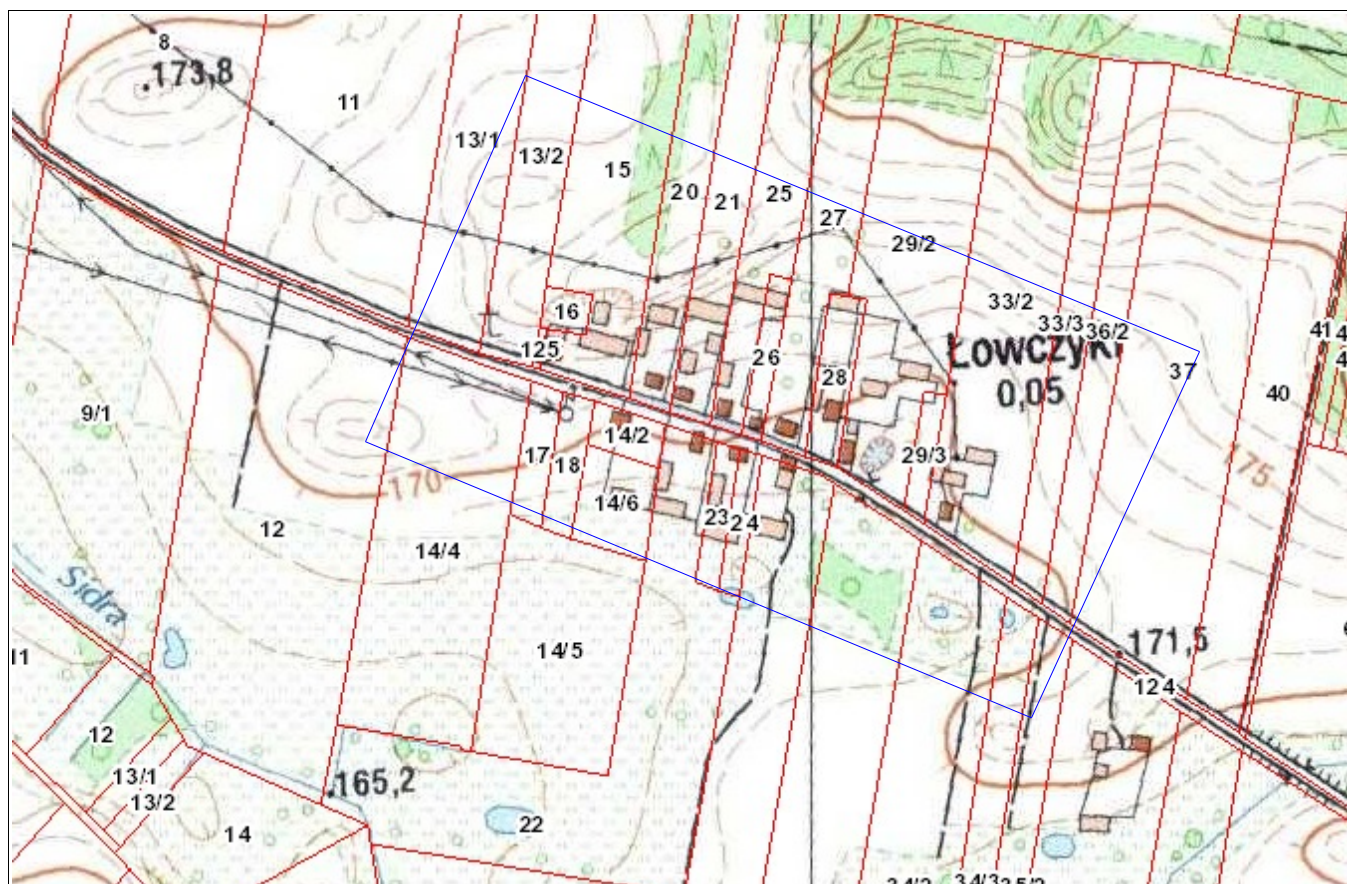
Obszar zdegradowany wsi Litwinki
Skala 1 : 5 000

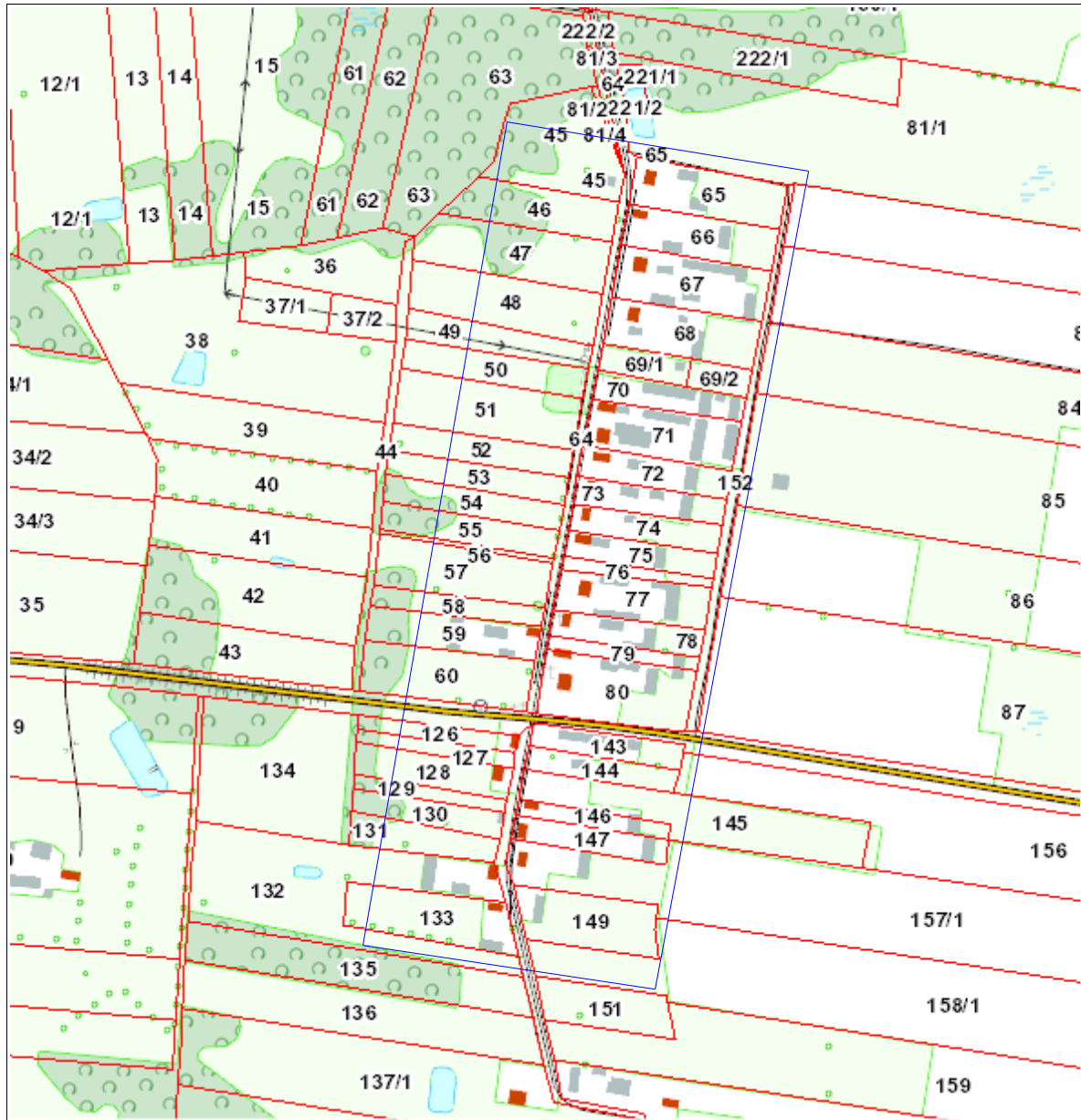
Obszar zdegradowany wsi Łosośna Wielka
Skala 1 : 5 000

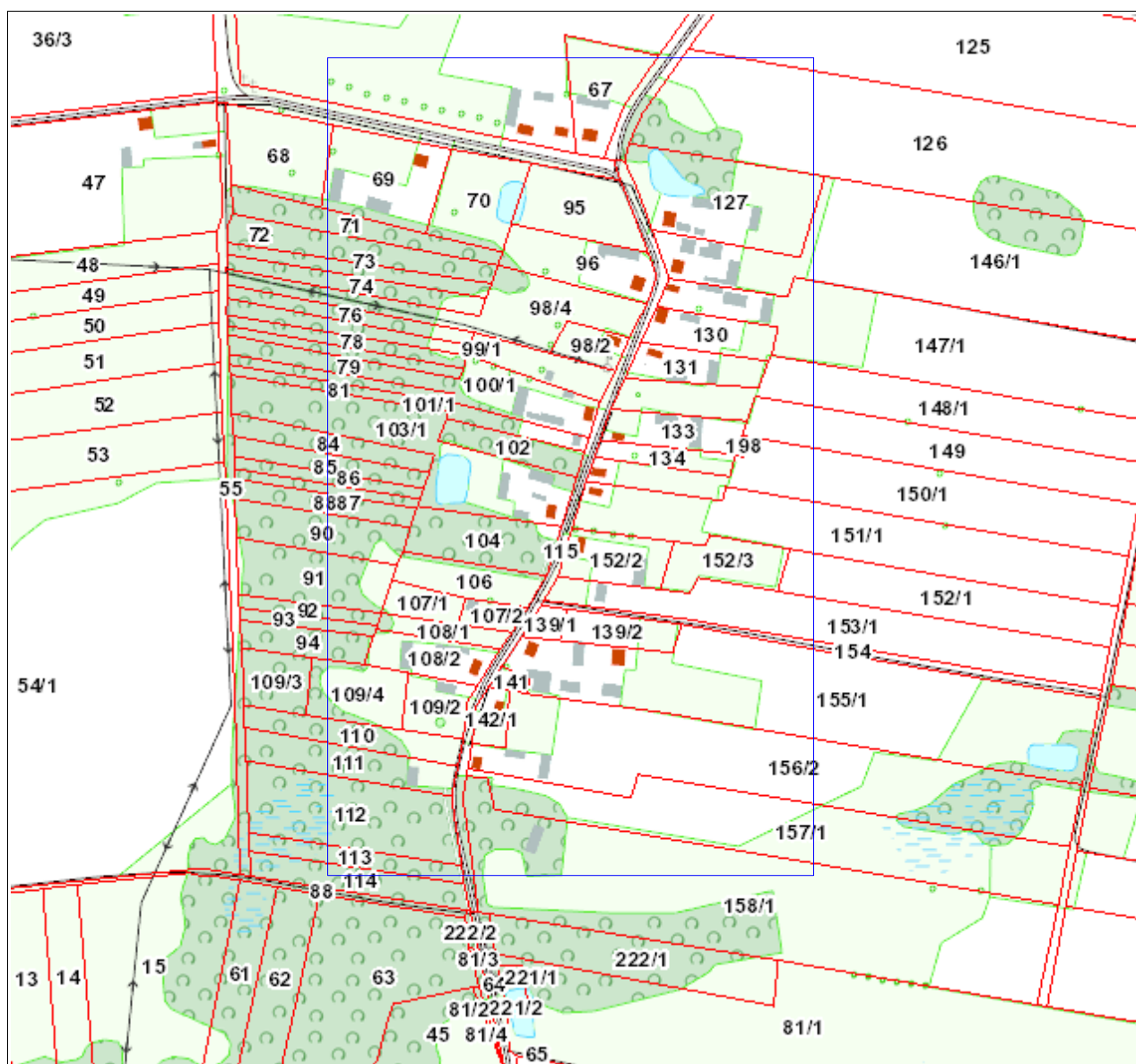
Obszar zdegradowany wsi Łowczyki
Skala 1 : 5 000

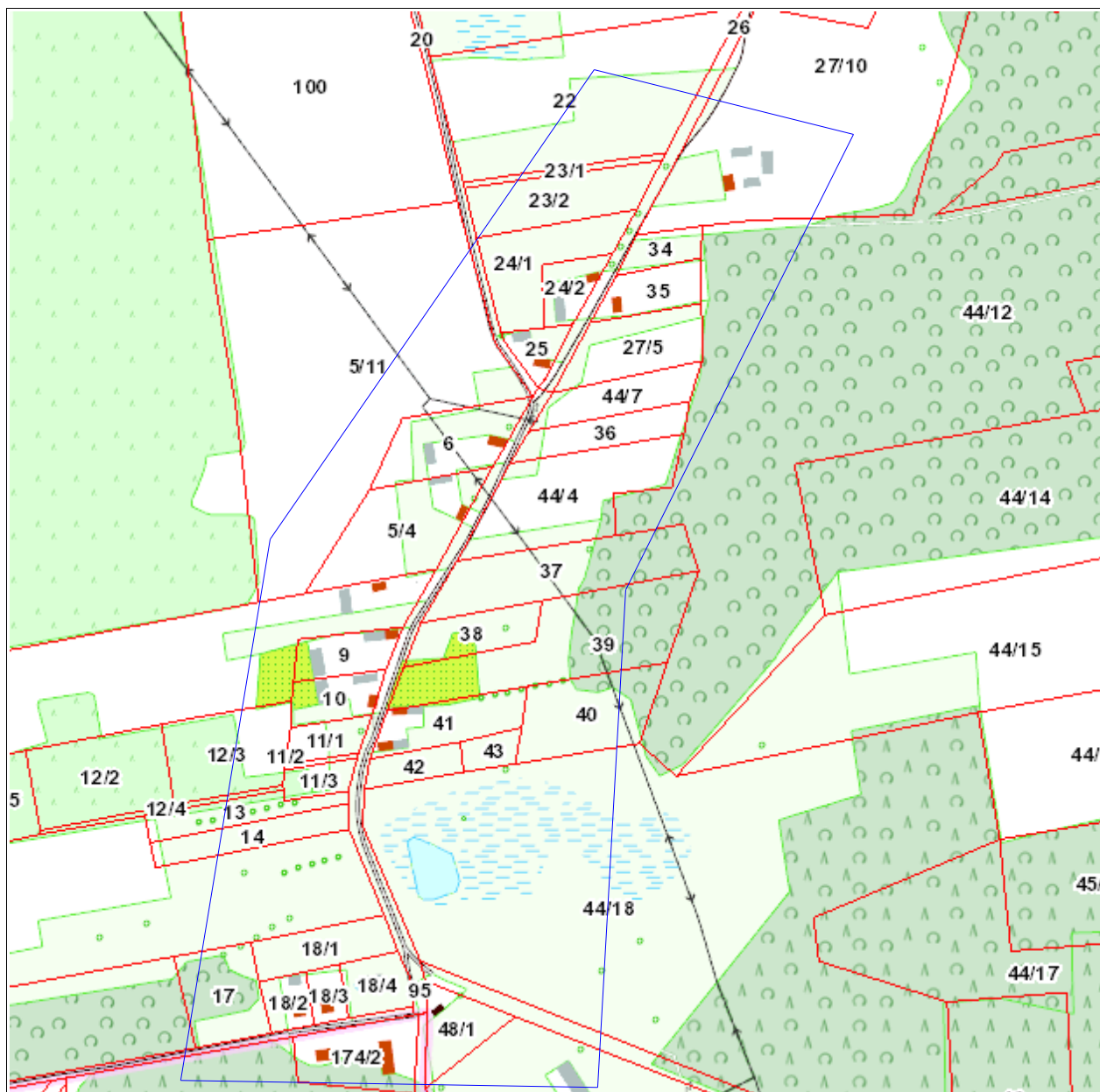
Obszar zdegradowany wsi Mieszkowce Pawłowickie
Skala 1 : 5 000

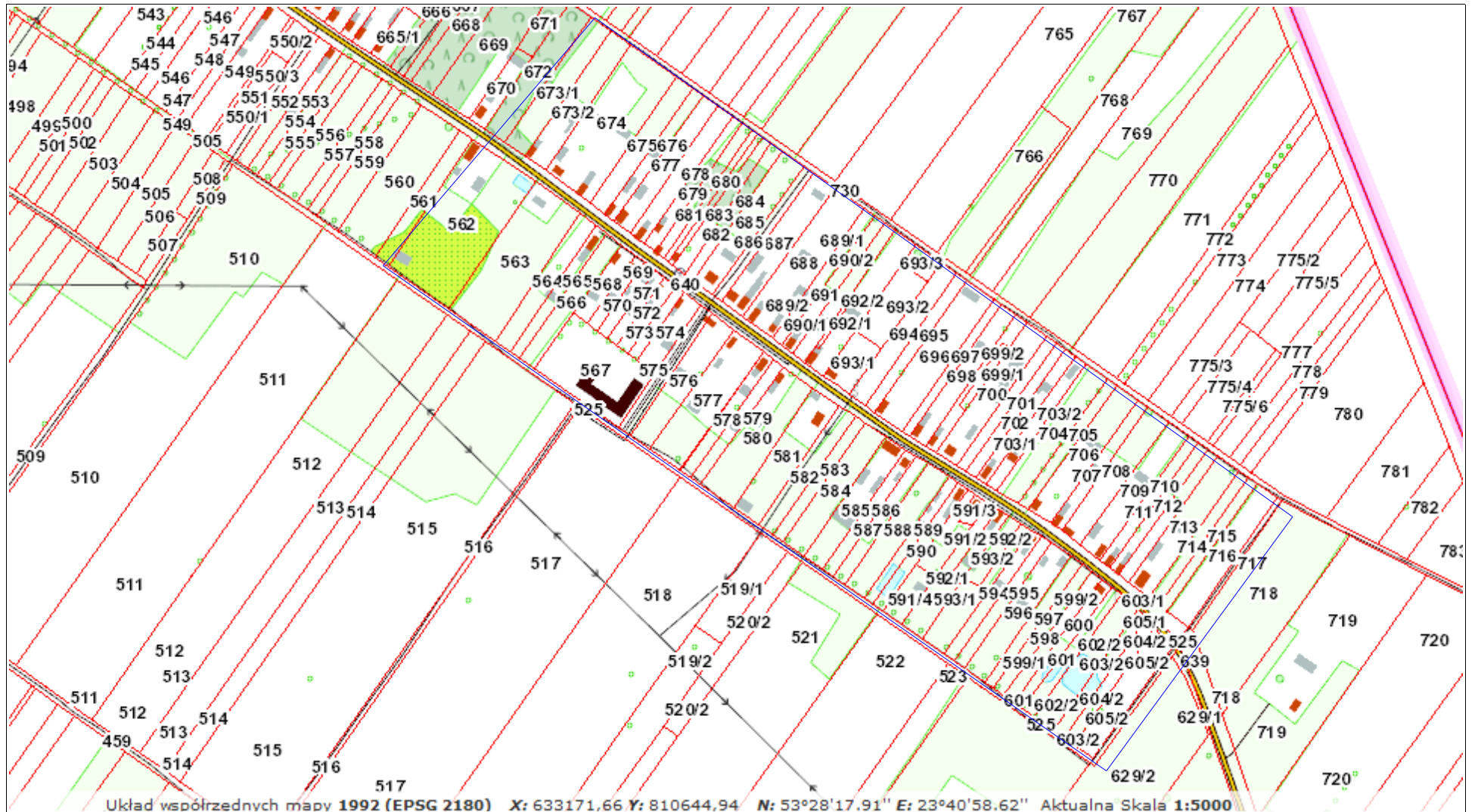
Obszar zdegradowany wsi Mieleszkowce Zalesiańskie
Skala 1 : 5 000

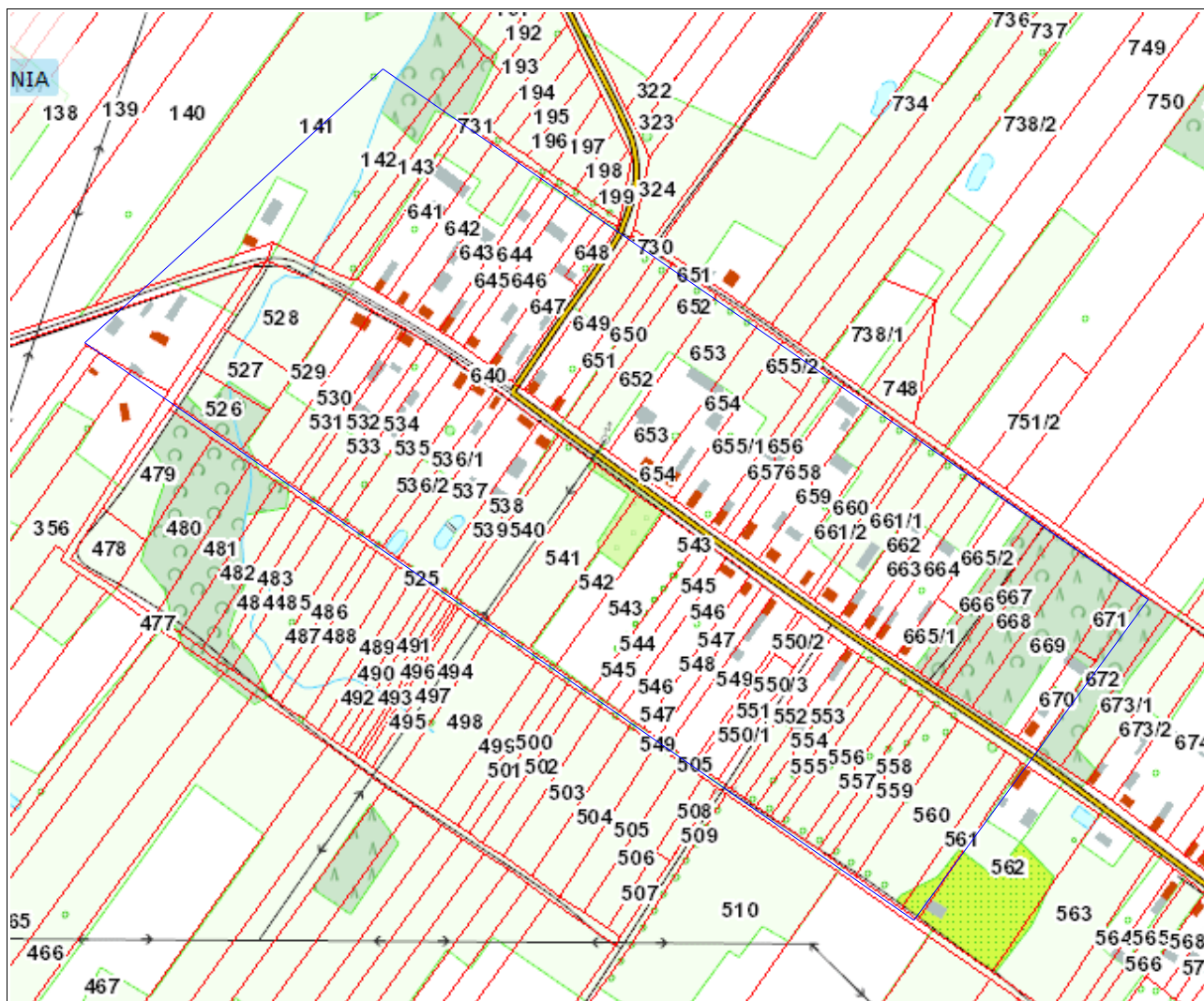
Obszar zdegradowany wsi Milenkowce
Skala 1 : 5 000

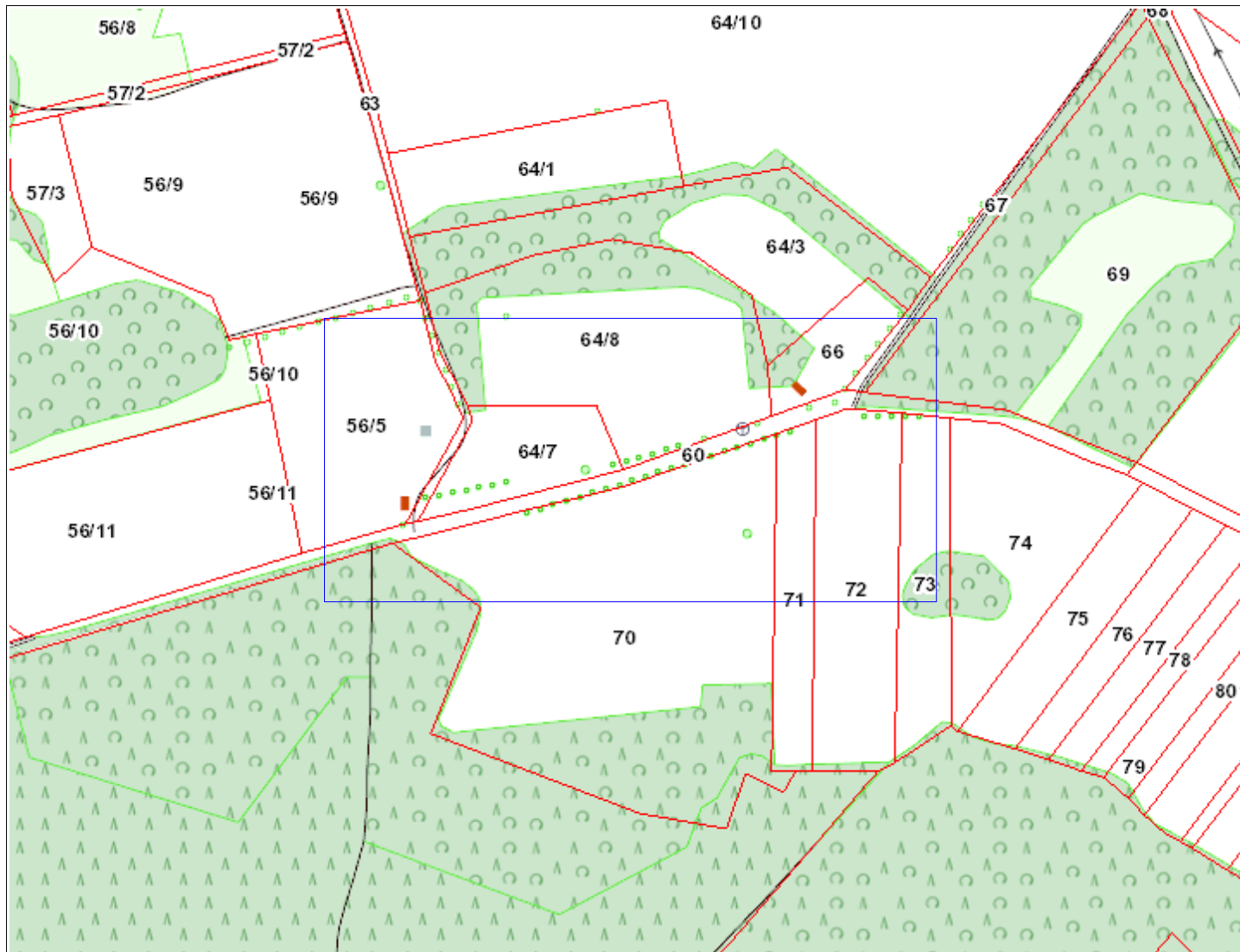
Obszar zdegradowany wsi Nowodziel - część południowo-wschodnia
Skala 1 : 5 000

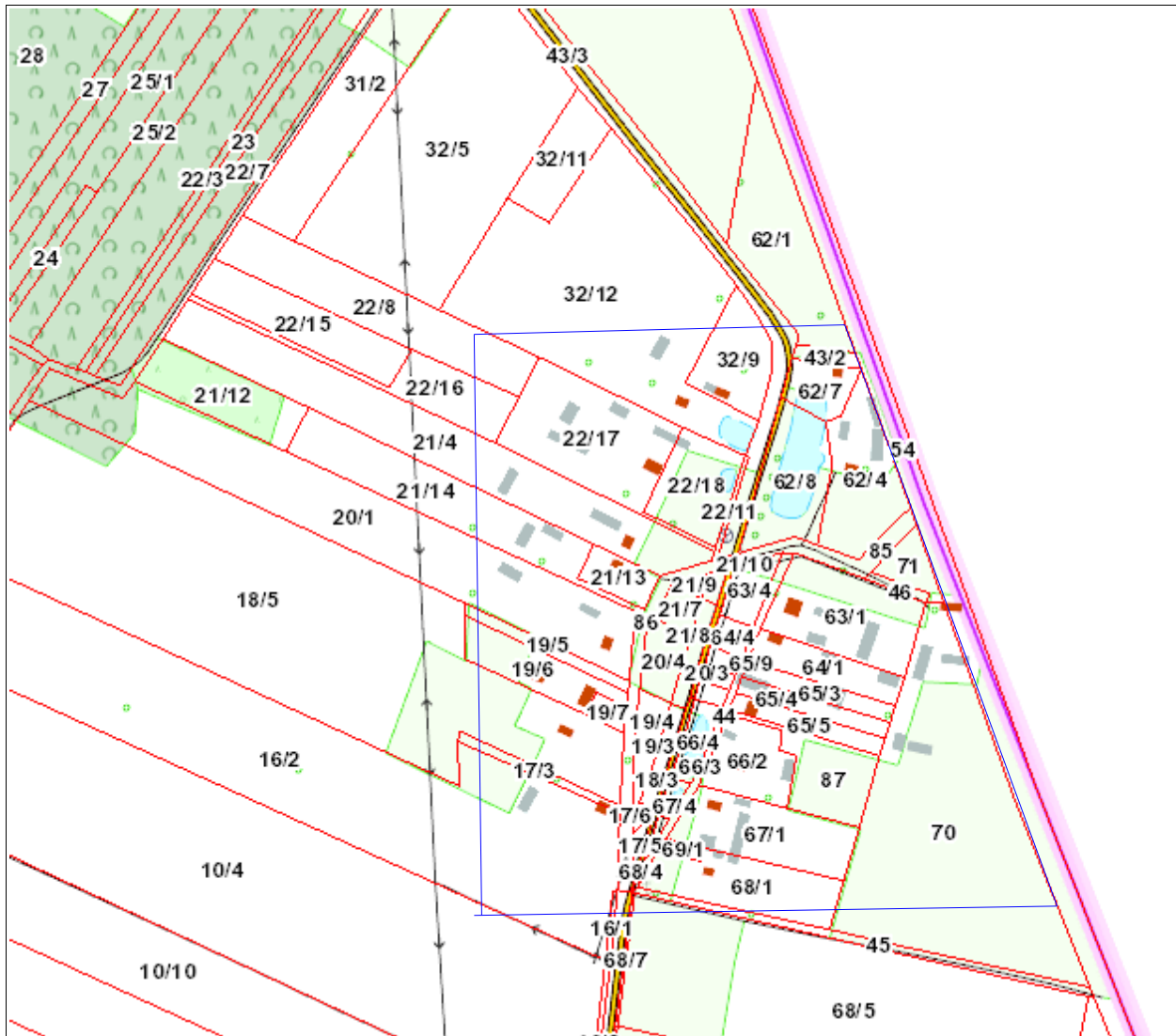
Obszar zdegradowany wsi Nowodziel - część północno-zachodnia
Skala 1 : 5 000

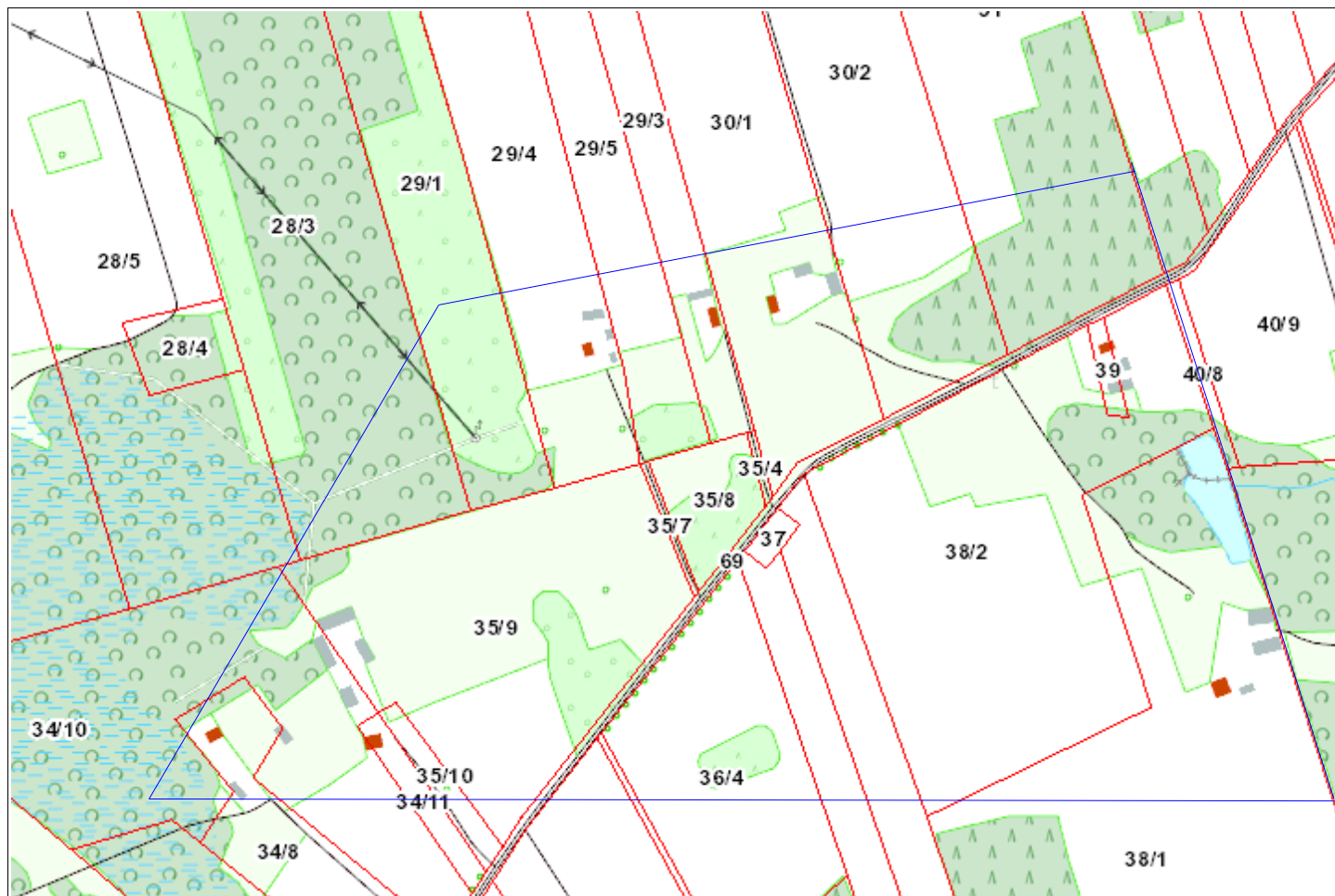
Obszar zdegradowany wsi Sterpejki
Skala 1 : 5 000

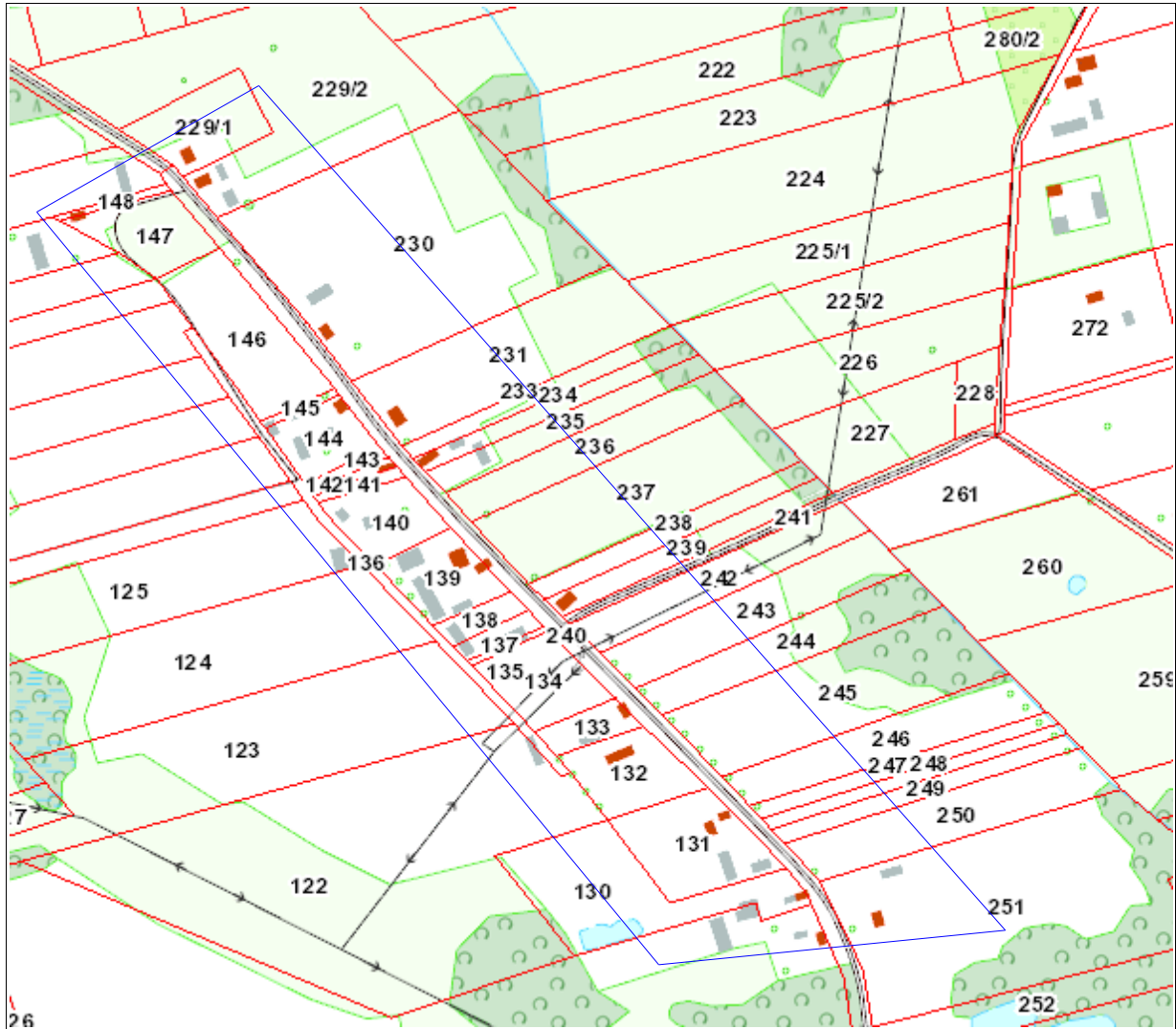
Obszar zdegradowany wsi Tolcze
Skala 1 : 5 000

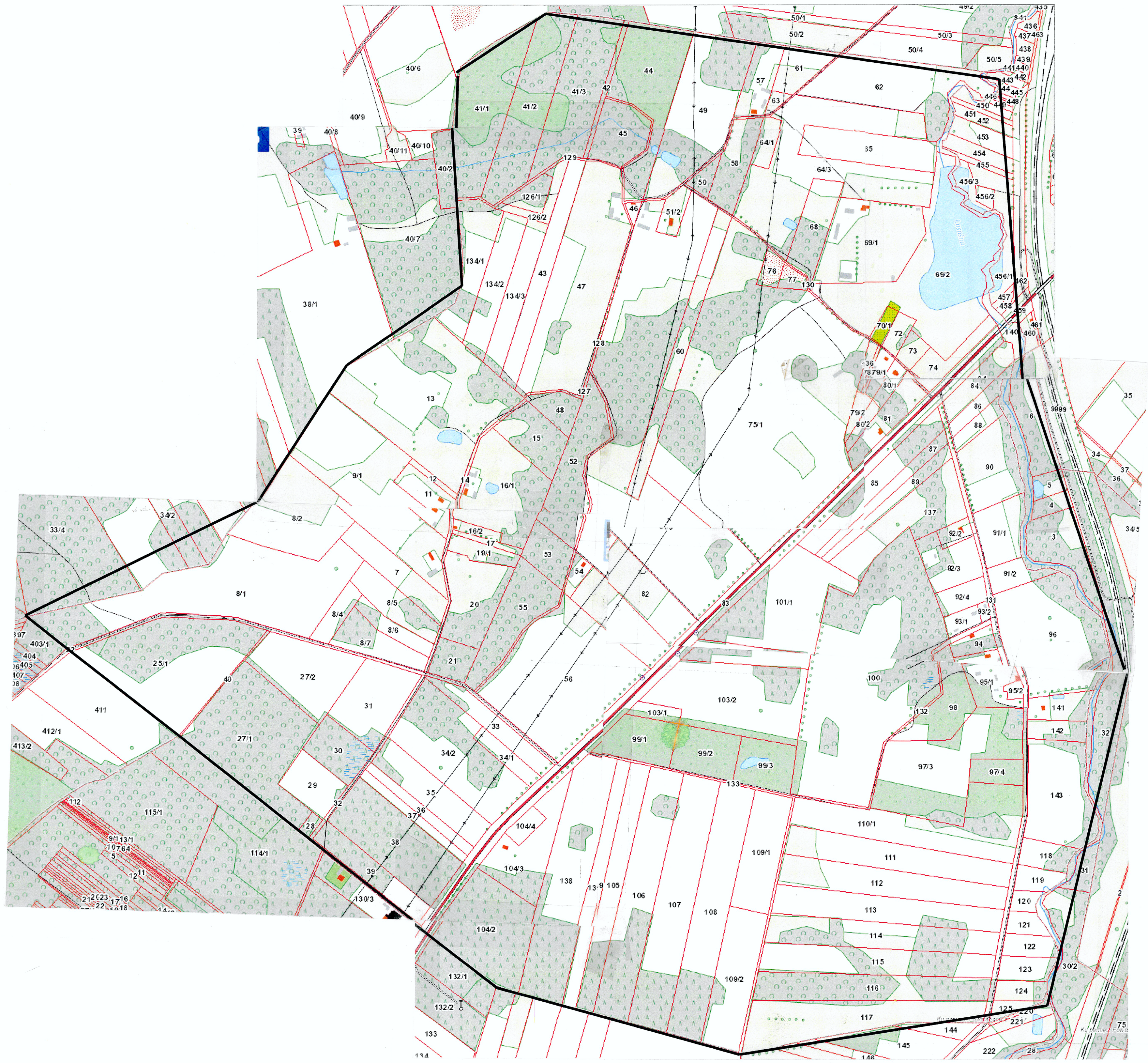

Obszar zdegradowany wsi Wojnowce
Skala 1 : 5 000

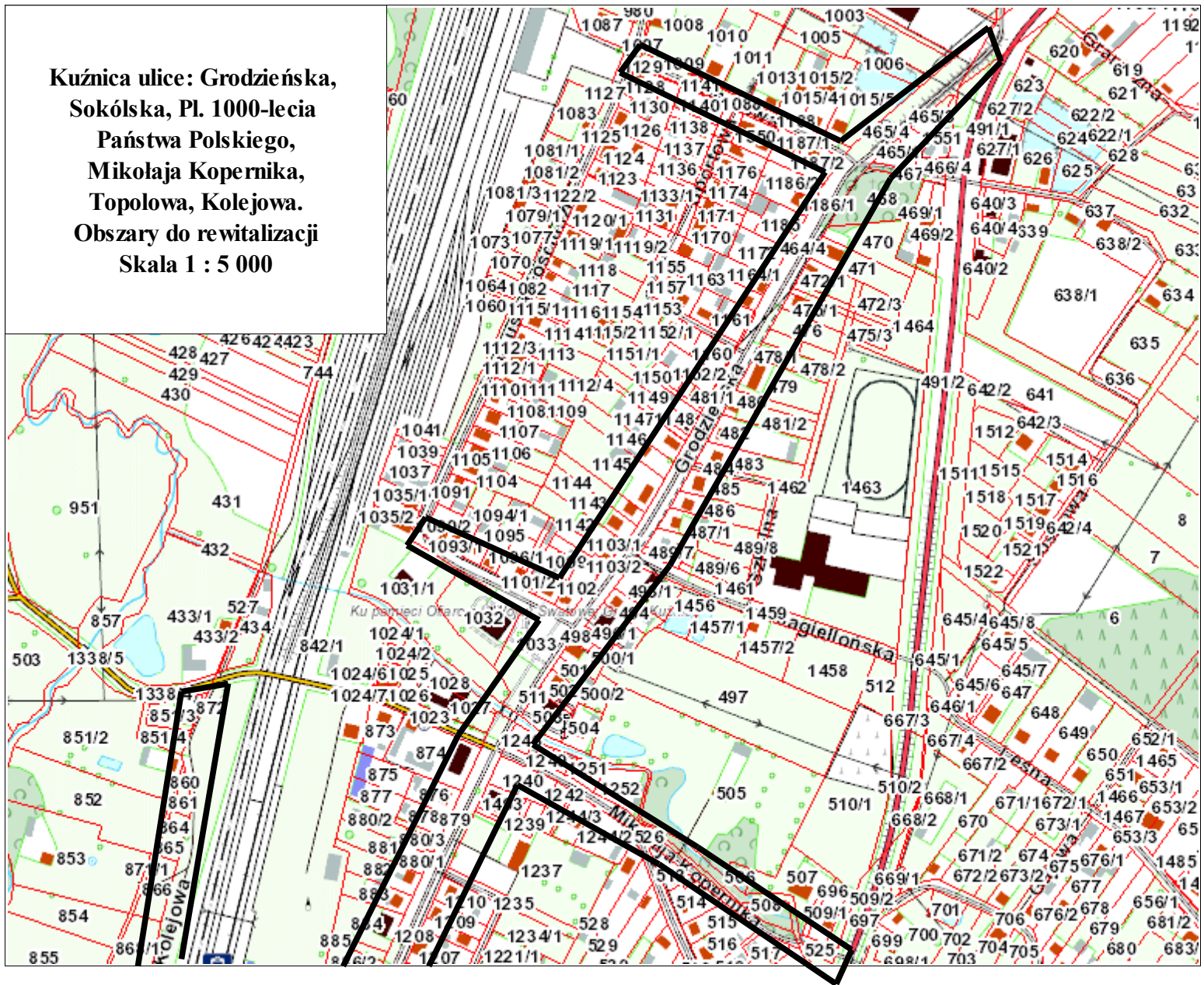

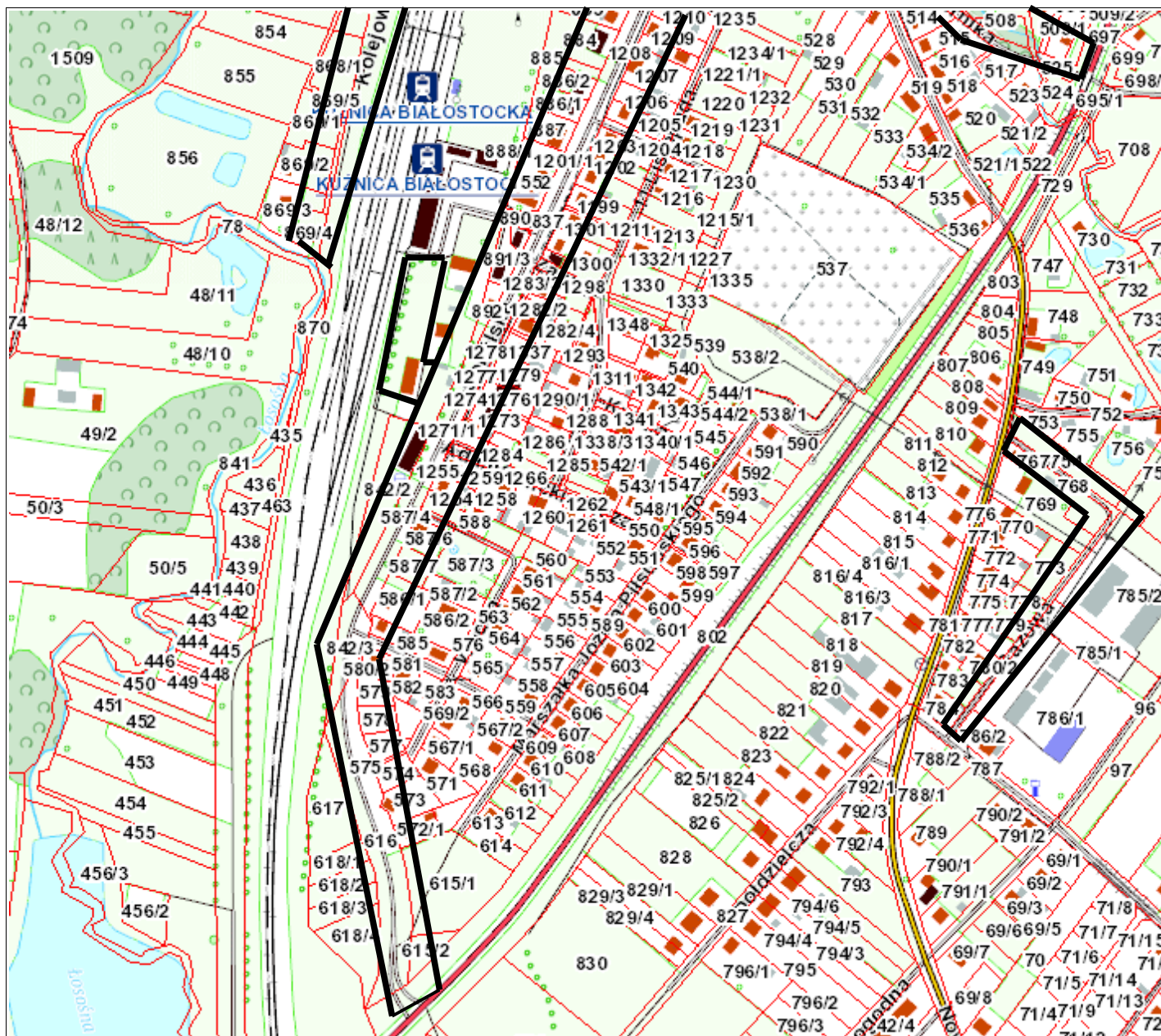
Obszar zdegradowany wsi Wolkusze
Skala 1 : 5000

Kuźnica ulice: Grodzieńska,
Sokółska, Pl. 1000-lecia
Państwa Polskiego,
Mikołaja Kopernika,
Topolowa, Kolejowa.
Obszary do rewitalizacji
Skala 1 : 5 000

Kuznica ulice:
Sokolska,
Mikolaja
Kopernika
Kolejowa,
Bazowa
Obszary do
rewitalizacji
Skala 1 : 5 000

Lista planowanych projektów rewitalizacyjnych (Lista A)

Lp.	Podmiot zgłaszający	Tytuł projektu	Cele	Przedmiot projektu	Lokalizacja	Termin realizacji	Planowany efekt rewitalizacji	Typ projektu
1	Gmina Kuźnica	Przebudowa centrum miejscowości Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokóleńska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 3.2.2.	Zakres: - modernizacja chodników, - remont i oświetlenie ciągu pieszo- jezdnego, - ukształtowanie ciągu systemu zieleni, - montaż ławek, - zagospodarowanie terenu zielenią i małą infrastrukturą rekreacyjną	Gmina Kuźnica ul. Grodzieńska, ul. Sokóleńska, ul. Plac 1000-lecia Państwa Polskiego, ul. Topolowa,	2018-2020	Zmodernizowana przestrzeń publiczna	inwestycyjny
2	Gmina Kuźnica	Zagospodarowanie terenu przy zalewie – wieś Chreptowce	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	- budowa moło, - chodniki, ścieżki rowerowe, - oświetlenie, - ławki, kosze na śmieci - nasadzenie drzew - budowa centrum parkowego na ogniska, grill, - budowa parku linowego	Wieś Chreptowce	2020-2022	Rewitalizacja przestrzeni publicznej.	inwestycyjny
3	Gmina Kuźnica	Przebudowa placu przy „starej szkole” poprzez urządzenie targowiska oraz stworzenie miejsca do społecznej integracji mieszkańców poprzez	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 1.1.5.	Urządzenie targowiska	Kuźnica ul. Sokóleńska	2023-2025	Zwiększenie oferty kulturalnej i rozrywkowej, rewitalizacja przestrzeni publicznej	inwestycyjny

		organizację imprez (ul. Sokólska)						
4	Gmina Kuźnica	Przebudowa przedszkola w Kuźnicy ul. Sokólska	C 1.2.4.	- przebudowa kuchni, - modernizacja budynku, - doposażenie placu zabaw	Kuźnica ul. Sokólska	2019-2025	Wyremontowany budynek użyteczności publicznej	inwestycyjny
5	Gmina Kuźnica	Zagospodarowanie terenu przy ul. Grodzieńskiej poprzez budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	Budowa placu zabaw wraz z siłownią zewnętrzną	Kuźnica ul. Grodzieńska	2023-2025	Poprawa estetyki miejscowości, bogata oferta spędzania wolnego czasu	inwestycyjny
6	Gmina Kuźnica	Budowa siłowni zewnętrznej ul. Sokólska	C 3.1.3. C 3.1.1. C 2.1.1. C 2.1.2.	Budowa siłowni zewnętrznej	Kuźnica ul. Sokólska	2024-2025	Poprawa estetyki miejscowości, bogata oferta spędzania wolnego czasu	inwestycyjny
7	Gmina Kuźnica	Rewitalizacja ul. Bazowej, Mikołaja Kopernika, Kolejowej	C 3.1.3. C 3.1.1. C 3.1.2. C 3.2.2	- modernizacja chodników, - ukształtowanie ciągu systemu zieleni poprzez nasadzenie, - remont i oświetlenie ciągu pieszo- jezdnego	Kuźnica ul: Bazowa, M. Kopernika, Kolejowa,	2023-2025	Rewitalizacja przestrzeni publicznej.	inwestycyjny
8	Gmina Kuźnica	Podniesienie jakości oferty edukacyjnej w placówce oświatowej – Przedszkole w Kuźnicy	C 1.2.4	- wyposażenie Przedszkola w narzędzia, pomoce dydaktyczne i materiały edukacyjne, - wsparcie na rzecz kształtowania i rozwijania u	Kuźnica, ul. Sokólska	2019-2020	Podniesienie jakości nauczania przedszkolnego	nieinwestycyjny

				dzieci ich zdolności, talentów i predyspozycji z obszarów edukacji poprzez zajęcia m.in. plastyczne, muzyczne, taneczne, językowe, artystyczne, sportowe, kulinarne, matematyczne				
--	--	--	--	--	--	--	--	--